

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ΜΑΡΚΕΤΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

Επιβλέπων καθηγητής: ΚΙΟΥΛΑΝΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ρέθυμνο, ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]**

Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστήμιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ΜΑΡΚΕΤΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2018

Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με
θεμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ΜΑΡΚΕΤΑΚΗ ΑΘΗΝΑ

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΙΟΥΛΑΝΗΣ Διευθυντής Δ.Ε. Δράμας
Καθηγητής-Σύμβουλος (Σ.Ε.Π.) στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

ΜΑΝΟΥΣΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Καθηγήτρια Σύμβουλος Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

ΙΕΡΩΝΥΜΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Ε.ΔΙ.Π. ΠΤΔΕ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ρέθυμνο, ΙΟΥΛΙΟΣ 2019

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Ευχαριστίες

Ένα όμορφο ταξίδι φτάνει στο τέλος του. Μια περίοδο της ζωής μου που δεν θα ξεχάσω ποτέ. Η βοήθεια των καθηγητών μου μεγάλη, αλλά η βοήθεια και η στήριξη της ομάδας μου ακόμα μεγαλύτερη. Θα ήθελα λοιπόν να ευχαριστήσω μέσα από την καρδιά μου την υπόλοιπη «τετράδα» την Καπριδάκη Μαρία, τον Πετράκη Νεκτάριο και την Στημαδωράκη Μαρία, για την αμέριστη και ανιδιοτελή στήριξη και βοήθεια τους αλλά και την άψογη συνεργασία σε όλη την πορεία του μεταπτυχιακού προγράμματος. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω την αγαπημένη μου φίλη, Κωνσταντοπούλου Κατερίνα που με καθοδήγησε στην συγγραφή και έλεγξε την εργασία μου σαν «τρίτο μάτι». Οι μεγαλύτερες ευχαριστίες μου όμως ανήκουν στους γονείς μου, Τάσο και Ελένη, αλλά και τον σύζυγο μου, Στέλιο που επωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος της απουσίας μου κατά την διάρκεια των μαθημάτων αλλά και την περίοδο εκπόνησης της διπλωματικής, που ανέλαβαν τα παιδιά μου, για να μπορώ εγώ να δουλέψω απερίσπαστη. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω αλλά και να αφιερώσω αυτήν την εργασία στα δυο μου παιδιά, τον Θεοχάρη και ειδικότερα τον Αναστάση που έζησε εκ των έσω αυτό το μεταπτυχιακό , αφού ήμουν έγκυος το πρώτο έτος. Με στερήθηκαν αρκετές ώρες και αναβάλαμε πολλά πράγματα που θα έπρεπε να είχαμε κάνει μαζί. Θα επανορθώσω όμως!!!

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Αφιέρωση

Αφιερωμένο εξαιρετικά

Στα παιδιά μου

Θεοχάρη και Αναστάση

Με την ευχή να παλεύουν πάντα για αυτό που θέλουν και τίποτα να μην τους σταματά

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	viii
Πίνακας Εικόνων	x
Πίνακας Πινάκων	xi
Πίνακας Σχημάτων.....	xi
Σχήμα 1:Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών M.Moore	xi
Σχήμα 2:Αλληλεπίδραση και επικοινωνία B.Holmberg.....	xi
Σχήμα 3: Τα τέσσερα στοιχεία της εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Rumble (1989).....	xi
Σχήμα 4: Ηλικία δείγματος.....	xi
Σχήμα 5: Φύλο δείγματος.....	xi
Σχήμα 6: Ποσοστό θέσεων ευθύνης	xi
Σχήμα 7:Ποσοστό γνώσης διαδικασίας έκδοσης αδειών.....	xi
Σχήμα 8: Ποσοστό γνώσης νομοθεσίας σχετικής με τις άδειες.....	xi
1. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Εννοιολογική οριοθέτηση ΕξαΕ.....	2
1.3 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εξαΕ	3
1.4.Μεθοδολογία και μορφές της ΕξαΕ.....	6
1.5 Ηλεκτρονική μάθηση.....	9
1.6 Συμπεράσματα.....	10
2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ	11
2.1 Εισαγωγή.....	11
2.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Εκπαίδευσης Ενηλίκων	12
2.3 Θεωρίες Εκπαίδευσης Ενηλίκων	14
2.4 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων.....	16
2.5 Βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων	17
2.6 Η συμβολή της ΕξαΕ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων	18
2.7 Συμπεράσματα.....	19
3 ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	20
3.1 Εισαγωγή.....	20

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

3.2 Η ανάγκη επιμόρφωσης των Στελεχών σχολικών Μονάδων.....	21
3.3 Εκπαίδευση στελεχών στην Ελλάδα.....	22
3.4 ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ.....	26
4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΞΑΕ	28
4.1 Εισαγωγή.....	28
4.2 Σκοπός και Δομή Διαδικτυακού Περιβάλλοντος	29
4.3 Παιδαγωγικό πλαίσιο σχεδιασμού και ανάπτυξης διαδικτυακού περιβάλλοντος	29
4.4 Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού	40
4.4.1 Βασικά δομικά στοιχεία του περιβάλλοντος επιμόρφωσης.....	40
4.4.2 Τα δομικά στοιχεία του κάθε μαθήματος.....	47
4.5 Τεχνολογικό πλαίσιο.....	48
4.5.1 Το εργαλείο H5P	48
4.5.2 Λογισμικό Windows Movie Maker	50
4.5.3 Το Λογισμικό Wordpress.....	51
4.5.4 Εργαλεία Αλληλεπίδρασης και Επικοινωνίας	51
4.5.5 Πλατφόρμα Chamilo	51
4.6 Συμπεράσματα.....	53
5 Η Έρευνα	54
5.1 Εισαγωγή.....	54
5.2 Μεθοδολογία Έρευνας.....	55
5.2.Ερευνητικά ερωτήματα	56
5.3 Συλλογή Δεδομένων	56
5.4 Το Δείγμα της Έρευνας.....	58
5.5 Ανάλυση Δεδομένων-Κωδικοποίηση	61
5.6 Παρουσίαση-Ανάλυση αποτελεσμάτων ανά άξονα.....	65
5.7 Συμπεράσματα.....	76
5.8 Συζήτηση	77
6. Μελλοντική έρευνα-περιορισμοί.....	78
Βιβλιογραφία.....	80

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα πρόγραμμα εξ αποστάσεως επιμόρφωσης για τα στελέχη σχολικών μονάδων σχετικά με την νομοθεσία και την διαδικασία έκδοσης αδειών μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Περιγράφεται βήμα βήμα όλη η διαδικασία του σχεδιασμού του προγράμματος, το οποίο συνδύασε στοιχεία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Η αξιολόγηση του προγράμματος από τους συμμετέχοντες είχαν σαν στόχο να διερευνηθούν οι απόψεις τους για το εκπαιδευτικό υλικό στο σύνολο του, την αποτελεσματικότητα του αλλά και απόψεις του μετά την επαφή τους με ένα εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα. Τα συμπεράσματα της έρευνας είναι ενθαρρυντικά αφού οι συμμετέχοντες στο σύνολό τους φαίνεται να είναι ικανοποιημένοι από την μορφή, την αισθητική και την αποτελεσματικότητα του προγράμματος.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Επιμόρφωση Στελεχών σχολικών μονάδων, Εκπαιδευτικό Υλικό, Περιβάλλον επιμόρφωσης

*Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.*

Abstract

In this study, a distance learning program for school unit staff members was drafted and implemented on the legislation and the procedure for issuing permanent and substitute teachers' permits. A step-by-step description of the entire project planning process, which combined elements of Distance Learning and Adult Education, is outlined. The evaluation of the program by the participants aimed to explore their views on the educational material as a whole, its effectiveness as well as its views after their contact with a distance learning program. The findings of the survey are encouraging since the participants as a whole seem to be satisfied with the program's aesthetics, and effectiveness.

keywords

Distance Education, Adult Education, Teacher Training, Educational Material, Training Environment

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1: Εισαγωγικά στοιχεία μαθήματος.....	
Εικόνα 2: Σκοπός	
Εικόνα 3: Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.....	
Εικόνα 4: Η μάθηση μέσα από την πράξη- Learning by doing	
Εικόνα 5: Μάθηση με αναστοχασμό - learning by reflection.....	
Εικόνα 6: Μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων - Case based learning.....	
Εικόνα 7: Μάθηση μέσα από την εξερεύνηση – Learning by exploring	
Εικόνα 8: Πλατφόρμα ομάδας συζήτησης – Forum	
Εικόνα 9: Συνομιλία σε πραγματικό χρόνο Chat	
Εικόνα 10: Εργαλείο Padlet	
Εικόνα 11: Εισαγωγικό βίντεο	
Εικόνα 12: Περιγραφή του μαθήματος.....	
Εικόνα 13: Οδηγός πλοήγησης	
Εικόνα 14: Forum	
Εικόνα 15: Chat	
Εικόνα 16: Αναθέσεις	
Εικόνα 17: Μονοπάτι της γνώσης.....	
Εικόνα 18: Όψη 1ου μαθήματος.....	
Εικόνα 19: Όψη 2ου μαθήματος.....	
Εικόνα 20: Όψη 3ου μαθήματος.....	
Εικόνα 21: Όψη 4ου μαθήματος.....	
Εικόνα 22: Όψη τελικής ατομικής υποχρεωτικής δραστηριότητας.....	
Εικόνα 23: Όψη ερωτηματολογίου 1	
Εικόνα 24: Όψη ερωτηματολογίου 2	
Εικόνα 25: Το εργαλείο H5P	
Εικόνα 26: Λογισμικό windows movie maker.....	
Εικόνα 27: Λογισμικό Wordpress.....	
Εικόνα 28: Όψη πλατφόρμας Chamilo.....	
Εικόνα 29: Εισαγωγικό βίντεο.....	
Εικόνα 30: Οι ερωτήσεις στο περιβάλλον λογισμικού ATLAS	
Εικόνα 31: Οι κώδικες	
Εικόνα 32: Αντιστοίχιση απαντήσεων με τους κώδικες.....	

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1: Το δείγμα της έρευνας.....

Πίνακας Σχημάτων

Σχήμα 1:Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών M.Moore

Σχήμα 2:Αλληλεπίδραση και επικοινωνία B.Holmberg

Σχήμα 3: Τα τέσσερα στοιχεία της εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Rumble (1989)

Σχήμα 4: Ηλικία δείγματος

Σχήμα 5: Φύλο δείγματος

Σχήμα 6: Ποσοστό θέσεων ευθύνης

Σχήμα 7:Ποσοστό γνώσης διαδικασίας έκδοσης αδειών

Σχήμα 8: Ποσοστό γνώσης νομοθεσίας σχετικής με τις άδειες

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

1. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1 Εισαγωγή

Μελετώντας τη βιβλιογραφία στα πλαίσια της παρούσας εργασίας διαπιστώνεται ότι η ύπαρξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης χρονολογείται 150 χρόνια πριν, όπου εύλογα διαπιστώνει κανείς την ανάγκη και την επιθυμία του ανθρώπου για την απόκτηση της γνώσης. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο αυτό επιβεβαιώνεται από τα «Μαθήματα Συγγραφής μέσω Ταχυδρομείου» όπως διαφήμιζε μια σουηδική εφημερίδα της εποχής, από τα μαθήματα στενογραφίας μέσω αλληλογραφίας που πρόσφερε ο Isaak Pitman το 1840 στην Αγγλία, αλλά και τα γλωσσικά μαθήματα των Charles Toussaint και Gustav Langenscheidt το 1985 στη Γερμανία. Ομοίως, στις Ηνωμένες Πολιτείες και συγκεκριμένα στη Βοστώνη, το 1873 η Anna Eliot Ticknor, ιδρύει ένα φορέα με σκοπό την κατ'οίκον εκπαίδευση, όπου στα 24 χρόνια λειτουργίας του οι εγγραφές των σπουδαστών ξεπέρασαν τις 10.000, με ιδιαίτερη απήχηση στο γυναικείο πληθυσμό (Simonson et al., 2008). Μέχρι τότε, η εκπαίδευση δι'αλληλογραφίας είχε θέσει τις βάσεις της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Με την ανάπτυξη όμως της τεχνολογίας σημειώθηκε σημαντική βελτίωση στις συνθήκες εκπαίδευσης, αρχικά με τη χρήση του ραδιοφώνου, της τηλεόρασης και της σταθερής τηλεφωνίας και αργότερα με τη χρήση και εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η εμφάνιση συνεχώς νέων εργαλείων και μέσων παρέχουν καλύτερης ποιότητας γνώση, όσα χιλιόμετρα και αν χωρίζουν τον εκπαιδευτή από τον εκπαιδευόμενο. Άλλωστε όπως αναφέρει και ο Λιοναράκης (1998), η επικοινωνία με τη συνδρομή των ηλεκτρονικών μέσων διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της ΕξΑΕ και αποτέλεσε το κυρίαρχο μέσο διδασκαλίας στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Η χρήση των νέων εργαλείων έχει σκοπό τη βελτίωση της επικοινωνίας αλλά και του εκπαιδευτικού σχεδιασμού της διδασκαλίας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προετοιμάζοντας και παρέχοντας στους εκπαιδευόμενους όλα τα εφόδια για την αντιμετώπιση της συνεχόμενης ψηφιακής εξέλιξης (Αναστασιάδης, 2000)

Στο 1^ο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, θα γίνει προσπάθεια προσέγγισης του όρου της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της ποικιλομορφίας της καθώς επίσης και των βασικών

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

θεωρητικών προσεγγίσεων της. Επίσης, θα γίνει αναφορά στη μεθοδολογία και στις μορφές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αλλά και στην ηλεκτρονική μάθηση.

1.2 Εννοιολογική οριοθέτηση ΕξαΕ

Η ύπαρξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης χρονολογείται στα μέσα του 18^{ου} αιώνα. Παρόλα αυτά, ο όρος «εξ αποστάσεως εκπαίδευση» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1970. Η μέχρι τότε «εκπαίδευση δια αλληλογραφίας» μετονομάστηκε επίσημα σε «εκπαίδευση από απόσταση» (Μαυροειδής, Γκίοςος & Κουτσούμπα, 2014 από το ICC, (Holmberg, 2002) μόλις το 1982.

Ο όρος εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι σύνθετος και χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία και πολυπλοκότητα (Γιαγλή, Γιαγλής & Κουτσούμπα). Για το λόγο αυτό πολλοί θεωρητικοί του πεδίου έχουν προσπαθήσει να οριοθετήσουν την έννοια προσδίδοντας διαφορετικά χαρακτηριστικά και προσεγγίζοντας την από διαφορετική οπτική.

Όπως αναφέρει ο Λιοναράκης (2005), οι περισσότεροι ορισμοί επικεντρώνονται στη φυσική απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στον εκπαιδευτή και τον εκπαιδευόμενο αλλά και στα μέσα μεταφοράς της πληροφορίας προς του εκπαιδευόμενους αλλά και στα μέσα επικοινωνίας. Ο Λιοναράκης (2006) αναφέρεται στις ανάγκες των εμπλεκομένων, στις χρονικές αναπροσαρμογές στα μέσα μεταφοράς των πληροφοριών και στους εκπαιδευτικούς προβληματισμούς, που συμβάλλουν στη διαμόρφωση των ορισμών.

Αναλυτικότερα, ο Loi (1971, όπ. αναφ. στο Keegan, 2006) αναφέρεται στην απουσία του εκπαιδευτή κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης ή την ύπαρξη του για συγκεκριμένες εργασίες.

Σύμφωνα με τον Moore (1973, όπ. αναφ. στο Keegan, 2006) η εξΑΕ μπορεί να οριστεί ως «ένα σύνολο εκπαιδευτικών μεθόδων, όπου η διδασκαλία και η μάθηση εκτελούνται χωριστά και η επικοινωνία εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου πραγματοποιείται, όταν είναι απαραίτητο, αποκλειστικά και μόνο με τη μορφή έντυπου λόγου ή με τη χρήση διάφορων συσκευών».

Ο Peters (1973, όπ. αναφ. στο Keegan, 2006) αντιλαμβάνεται την εξΑΕ ως μια βιομηχανοποιημένη μορφή εκπαίδευσης, δηλαδή ως μια μέθοδο μετάδοσης γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων μέσα από την εφαρμογή αρχών κατάτμησης, εργασίας και οργάνωσης. Η εκτεταμένη χρήση τεχνικών μέσων για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

υψηλής ποιότητας, έχει τη δυνατότητα να παρέχει μόρφωση ταυτόχρονα, σε μεγάλο πλήθος εκπαιδευόμενων όπου και αν βρίσκονται.

Κατά τον Holmberg (1977, όπ. αναφ. στο Keegan, 2006) ο όρος εξΑΕ καλύπτει ποικίλες μορφές μόρφωσης σε όλα τα επίπεδα, με χαρακτηριστικά τη συνεχή και άμεση δια ζώσης επίβλεψη των μαθητών από τον καθηγητή, αλλά και την οργάνωση, την καθοδήγηση και τη διδασκαλία που πηγάζει από μια εκπαιδευτική οργάνωση.

Ο Simonson (2003, όπ. αναφ. στο Simonson & Schlosser, 2009) αναφέρεται στην εξΑΕ, ως μία επίσημη εκπαίδευση, η οποία βασίζεται σε ένα φορέα. Σε αυτήν, το εκπαιδευόμενο κοινό είναι διαχωρισμένο και η χρήση αλληλεπιδραστικών τηλεπικοινωνιακών τεχνολογιών γίνεται με σκοπό να φέρνουν σε επαφή εκπαιδευόμενους, πόρους και καθηγητές. Ομοίως, αναφορά στην αλληλεπιδραστικότητα και στην διαδραστικότητα με τη χρήση της τεχνολογίας, κάνουν οι Simonson & Schlosser, 2009

Ο Λιοναράκης(1998, όπ. αναφ. στο Λιοναράκης, 2006, σελ.3) όμως αναφέρεται σε μια ποιοτική εκπαίδευση, η οποία βασίζεται σε αρχές μάθησης και διδασκαλίας σε ένα εξ αποστάσεως περιβάλλον και όχι μόνο στην έννοια της φυσικής απόστασης, υπογραμμίζοντας την πολυμορφικότητα του όρου εξΑΕ. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρει ότι η εξΑΕ «είναι η εκπαίδευση που διδάσκει και ενεργοποιεί το μαθητή για το πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης» (Λιοναράκης, 2005, σελ. 26). Επίσης, υποστηρίζει ότι για να προσδιοριστεί με σαφήνεια ο όρος της εξΑΕ πρέπει να υπολογιστούν δέκα παράμετροι (ο μαθητής, ο δάσκαλος, η μάθηση, η διδασκαλία, η επικοινωνία, το διδακτικό υλικό, ο τόπος, ο χρόνος, ο εκπαιδευτικός φορέας και η αξιολόγηση), οι οποίες θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από πολυμορφικότητα, ευελιξία, μετρησιμότητα, διευκόλυνση και μαθητοκεντρισμό, δίνοντας έτσι μια νέα παιδαγωγική και ποιοτική διάσταση στη μαθησιακή και διδακτική διαδικασία της εξΑΕ.

1.3 Βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις της εξΑΕ

Έχουν γίνει πολλές προσπάθειες απόδοσης μιας ενιαίας θεωρητικής προσέγγισης για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προκειμένου να γίνουν σαφείς οι διαφορές της από τις άλλες μορφές εκπαίδευσης. Κάτι τέτοιο όμως είναι πολύ δύσκολο, αφού η εξέλιξη της είναι ραγδαία ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

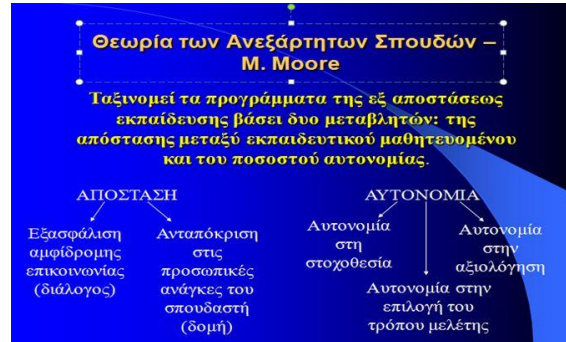
και συνεχής, επηρεάζοντας την κοινωνία σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο (Μαυροειδής κ.ά., 2014· Μουζάκης, 2006). Κρίθηκε όμως αναγκαία η ύπαρξη μιας ολοκληρωμένης θεώρησης για το πεδίο της εξαΕ, ώστε να υπάρξει καλύτερη κατανόηση και ορθότερη εφαρμογή των νέων μεθόδων και πρακτικών στη διαδικασία της μάθησης (Sherry,1996). Σύμφωνα με τον Delling (1966, όπ. αναφ. στο Μαυροειδής κ.ά, 2014), η πρώτη προσπάθεια θεωρητικής προσέγγισης της εξαΕ έγινε το 1950, πολύ αργότερα από τη θεσμοθέτηση της. Κατά τη δεκαετία του '70 έγιναν κάποιες προσπάθειες ανάπτυξης της θεωρίας που βρίσκουμε στη διεθνή βιβλιογραφία, άλλες υπό διαμόρφωση και άλλες μη ολοκληρωμένες από τους Moore, Peters, Holmberg, Wedemeyer, Delling κ.ά.

Ο Keegan ταξινόμησε τις βασικές θεωρήσεις της εξαΕ σε τρεις κατηγορίες:

- Θεωρία της “*Αυτονομίας και Ανεξαρτησίας*”, με βασικότερους εκπροσώπους τους Delling, Wedemeyer και Moore, οι οποίοι στις αρχές της δεκαετίας του 1970 θέτουν το μαθητοκεντρικό χαρακτήρα της εξαΕ.

Για τον Delling (Keegan, 1996, σελ. 53-54) ο ρόλος του διδάσκοντα περιορίζεται, αφού οι εκπαιδευόμενοι συνήθως είναι ενήλικοι και δεν αρκούνται στη συμβατική σχέση εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Δίνει έμφαση στη μαθησιακή διαδικασία του εκπαιδευόμενου, η οποία πρέπει να στηρίζεται από τον οργανισμό, ώστε ο εκπαιδευόμενος να αποκτήσει σταδιακά αυτοδυναμία και αυτονομία.

Ο Moore (1977) θεωρεί ότι για να υφίσταται η αυτονομία των εκπαιδευομένων θα πρέπει να υπάρχει ελαστικότητα στη δομή του προγράμματος, δηλαδή ο εκπαιδευόμενος να θέσει τους μαθησιακούς στόχους, να επιλέξει τον τρόπο μελέτης αλλά και τη μέθοδο αξιολόγησης σύμφωνα με τις δικές του ανάγκες. Ο Moore ως θεμελιωτής της *Θεωρίας της συναλλαγής από απόσταση* (Transactional Distance Theory), αναφέρεται στην παιδαγωγική διάσταση της απόστασης, στην ύπαρξη, δηλαδή, αμφίδρομης επικοινωνίας, με ξεκάθαρους διδακτικούς στόχους και με σκοπό την επίλυση προβλημάτων αλλά και την κάλυψη των αναγκών του σπουδαστή ατομικά σε επίπεδο σχεδιασμού και οργάνωσης των μαθημάτων.

Σχήμα 1:Θεωρία των Ανεξάρτητων Σπουδών M.Moore

Ο Wedemeyer (1977) πρότεινε έξι χαρακτηριστικά των συστημάτων ανεξάρτητων σπουδών συνδέοντας τις έννοιες της αυτο-κατευθυνόμενης και αυτο-ρυθμιζόμενης μάθησης:

- Ο σπουδαστής και ο διδάσκων δε συνυπάρχουν.
- Η κύρια διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης διεκπεραιώνεται μέσω του έντυπου υλικού ή με κάποιο άλλο μέσο.
- Η διδασκαλία είναι εξατομικευμένη.
- Η μάθηση είναι το αποτέλεσμα της δραστηριότητας του διδασκόμενου.
- Ο διδασκόμενος μαθαίνει στο περιβάλλον του.
- Ο σπουδαστής έχει την ευθύνη για το ρυθμό της προόδου του/της και την ελευθερία να αρχίσει και να σταματήσει οποιαδήποτε στιγμή το θελήσει.
- Η Θεωρία της «βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας» «industrialized form of instruction», με βασικότερο υποστηρικτή τον Otto Peters Berlin.

Ο Otto Peters παρατηρεί ότι η βιομηχανοποιημένη παραγωγή αγαθών έχει πολλά κοινά σημεία με τη μαθησιακή διαδικασία στην εξΑΕ, καθώς θεμελιώδεις έννοιες της βιομηχανοποίησης όπως, καταμερισμός εργασίας, γραμμή παραγωγής, τυποποίηση, συγκεντρωτισμός κ.ά. αποτελούν χαρακτηριστικά των συστημάτων της ΕξΑΕ. Παρατήρησε επίσης, ότι την ίδια χρονική περίοδο έκανε την εμφάνιση της η

εκπαίδευση δι'αλληλογραφίας και άρχισε η βιομηχανοποίηση της κοινωνίας (Keegan, 2000; Σοφός κ.ά., 2015.).

- Η Θεωρία της "αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας", με κυριότερο εκπρόσωπο τον Böjre Holmberg, 1924, ο οποίος εστιάζει στην αλληλεπίδραση και την επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένου. Χαρακτηρίζει την ΕξαΕ (1977) ως εκπαιδευτική καινοτομία, ενώ τονίζει την ανάγκη συνεχούς υποστήριξης των εκπαιδευομένων από τον εκπαιδευτή, με έμφαση στο φιλικό, προσωπικό ύφος και τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων στη λήψη αποφάσεων. Επιπλέον, αναφέρεται στη δομή του εκπαιδευτικού υλικού εισάγοντας την έννοια της «κατευθυνόμενης διδακτικής συζήτησης», όπου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να κατανοήσει καλύτερα ένα κείμενο, όταν αυτό είναι δομημένο με τη μορφή διαλόγων, ενώ ταυτόχρονα δίνει έμφαση στη προσωπική σχέση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης ενός περιβάλλοντος ευχάριστης μάθησης.

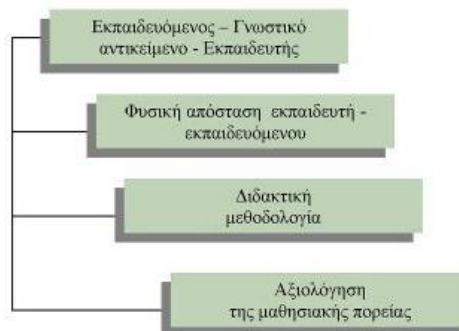

Σχήμα 2: Αλληλεπίδραση και επικοινωνία B. Holmberg

1.4. Μεθοδολογία και μορφές της ΕξαΕ

Μια εξ αποστάσεως εκπαιδευτική διαδικασία για να θεωρηθεί αποτελεσματική πρέπει να ακολουθεί κατάλληλες εκπαιδευτικές μεθόδους (Keegan, 1996· Lockwood, 1995), οι οποίες σχετίζονται με την παιδαγωγική, την τεχνολογία και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Ο Rumble (1989) διακρίνει τέσσερα επίπεδα:

- Το πρώτο επίπεδο περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία όπως τον διδάσκοντα, έναν ή περισσότερους εκπαιδευόμενους, το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκεται και ένα είδος συμβολαίου μεταξύ του εκπαιδευτή και των εκπαιδευόμενων.
- Το δεύτερο μέρος αφορά την απόσταση που υπάρχει ανάμεσα στον εκπαιδευόμενο και το εκπαιδευτικό ίδρυμα που προσφέρει το μάθημα.
- Στο τρίτο μέρος, συναντάται η κατάλληλη μέθοδος διδασκαλίας που εφαρμόζεται σε ένα εξ αποστάσεως πρόγραμμα και
- Το τέταρτο μέρος, περιλαμβάνει τη διαδικασία αξιολόγησης, η οποία είναι πιθανόν να διαφοροποιείται από τη διαδικασία που θα ακολουθούσαν στη συμβατική εκπαίδευση.

Σχήμα 3: Τα τέσσερα στοιχεία της εξ'αποστάσεως εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Rumble (1989)

Όπως αναφέρει ο Μουζάκης (2006), η μεθοδολογία στην εξαΕ είναι ένα καλά δομημένο και μελετημένο οικοδόμημα, τα θεμέλια του οποίου είναι το εκπαιδευτικό υλικό, οι διδακτικές μέθοδοι, η επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου καθώς και η αξιολόγηση και η υποστήριξη των εκπαιδευομένων.

Εύλογα αντιλαμβάνεται κανείς τη διαφοροποίηση που υπάρχει σε σχέση με τη συμβατική εκπαίδευση. Λόγω της απόστασης μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης για την πορεία της μαθησιακής διαδικασίας αναλογεί στον εκπαιδευόμενο (Κόκκος, 1998· Race, 1999). Ανάλογα με τις μαθησιακές ανάγκες του καθενός συναντάμε τρεις μορφές διδασκαλίας:

-την απομακρυσμένη διδασκαλία,

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- τη διδασκαλία “πρόσωπο με πρόσωπο” και

-τη διδασκαλία βασισμένη στη δημιουργία έργου “project” (Μουζάκης, 2006).

Το μέσο που διευκολύνει την επίτευξη της μαθησιακής διαδικασίας είναι η εξέλιξη της τεχνολογίας (Saba 2005, Λιοναράκης & Φραγκάκη 2010), παράλληλα με την οποία εμφανίζονται και τεχνολογικοί όροι όπως: σύγχρονη και ασύγχρονη τηλεδιάσκεψη (Μικρόπουλος, Κιουλάνης, Μουζάκης, Μπέλλου, Παπαχρήστος, Φραγκάκη & Χαλκίδης, 2011) και Μεικτή-Συνδυαστική τηλεδιάσκεψη (Anastasiades, 2012· Bonk & Graham, 2006· Moore & Kearsley, 2012). Στη σύγχρονη τηλεδιάσκεψη η μαθησιακή διαδικασία γίνεται σε πραγματικό χρόνο. Με αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευτής και οι εκπαιδευόμενοι αλληλεπιδρούν μέσω του ήχου, της εικόνας και των δεδομένων σε πραγματικό χρόνο ανεξάρτητα του γεωγραφικού χώρου στον οποίο μπορεί να βρίσκονται (Αναστασιάδης, 2004· 2008· Καμπουράκης & Λουκής, 2006). Το σημαντικό πλεονέκτημα της τηλεδιάσκεψης από την οπτική της παιδαγωγικής είναι η αμεσότητα στην επικοινωνία και η αίσθηση της κοινότητας (Anastasiades et al.,2010· Κόλλιας, 2006). Από την άλλη, στην ασύγχρονη τηλεδιάσκεψη ο εκπαιδευόμενος έχει τη δυνατότητα να μελετήσει όποτε εκείνος το επιθυμεί, έχοντας έτσι ευελιξία στο χώρο, στο χρόνο και στο ρυθμό μάθησης. Πολλές φορές συναντάται συνδυασμός των δύο (Μεικτή-Συνδυαστική), κάτι που θεωρείται αποτελεσματικότερο, αφού προσδίδει μια πιο ολοκληρωμένη διαδικασία μάθησης όπου η ασύγχρονη τηλεδιάσκεψη δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να λειτουργήσει με μεγαλύτερη αυτονομία, ενώ η ασύγχρονη αυξάνει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευτή και τους άλλους εκπαιδευόμενους και μειώνει το αίσθημα της αποξένωσης.

Αναλυτικότερα, ο όρος Μεικτή-Συνδυαστική μάθηση χρησιμοποιείται για να περιγράψει τέσσερις διαφορετικές διαστάσεις (Αναστασιάδης, 2008):

- Το συνδυασμό ή την ανάμειξη ποικίλων μορφών δικτυακής τεχνολογίας (π.χ. σύγχρονη, ασύγχρονη, web1.0, web 2.0) με σκοπό την επίτευξη εκπαιδευτικού στόχου.
- Το συνδυασμό παιδαγωγικών προσεγγίσεων (π.χ. εποικοδομισμό, συμπεριφορισμό κ.ά.) με στόχο την παραγωγή θετικού μαθησιακού αποτελέσματος με ή και χωρίς τη χρήση διδακτικής τεχνολογίας.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Το συνδυασμό οποιασδήποτε μορφής διδακτικής τεχνολογίας με πρόσωπο με πρόσωπο διδασκαλία.
- Το συνδυασμό ή την ανάμειξη διδακτικής τεχνολογίας σε πραγματικές εργασιακές συνθήκες (Driscoll, 2002).

Για να υπάρξει όμως η μέγιστη δυνατή επιτυχία με την χρήση του Μεικτού-Συνδυαστικού μοντέλου χρειάζεται ένα καλά δομημένο και μελετημένο διδακτικό σενάριο βασισμένο σε εκπαιδευτική θεωρία, υλικοτεχνική υποδομή, μηχανισμούς διαμορφωτικής και τελικής αξιολόγησης (Dziuban, Hartman και Moskal (2004).

1.5 Ηλεκτρονική μάθηση

Αν προσπαθήσει κάποιος να μεταφράσει τον όρο e-learning, δηλαδή ηλεκτρονική μάθηση (εκπαίδευση από μακριά), αφενός δεν μπορεί να αποτυπωθεί επακριβώς η έννοια του όρου (Κολοβός Μ.,2011), αφετέρου ο όρος περικλείει όλες τις μορφές εκπαίδευσης που κάνουν χρήση των πόρων των διαδικτύων και των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Η ηλεκτρονική μάθηση εξελίσσεται συνεχώς, εμφανίζοντας νέες προοπτικές στη διαδικασία της μάθησης και όχι μόνο. Με τον όρο ηλεκτρονική μάθηση (e-learning) ή «τεχνολογικά υποστηριζόμενη μάθηση» εννοούμε «τη μάθηση, στην οποία οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών-ΤΠΕ (Information and Communications Technologies-ICT) και κυρίως το Διαδίκτυο (Internet) κι ο Παγκόσμιος Ιστός (World Wide Web) χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν να δημιουργηθούν και να προωθηθούν διασυνδέσεις, σχέσεις και δράσεις μεταξύ εκπαιδευομένων, μεταξύ εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών καθώς και μεταξύ εκπαιδευομένων και πόρων μαθησιακού υλικού και μαθησιακών εργαλείων» (Goodyear et. al., 2004, όπ. αναφ. στο Πετροπούλου, 2011:20).

Η ηλεκτρονική μάθηση είναι ένα εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αλλά και στη συμβατική εκπαίδευση υποστηρικτικά, λόγω των δυνατοτήτων που παρέχει ο υπολογιστής και η χρήση των Τ.Π.Ε.

Τα τελευταία χρόνια η εξέλιξη των Web εργαλείων είναι συνεχής. Αρχικά, με τα Web 1.0 εργαλεία ο χρήστης μπορούσε μόνο να αποθηκεύσει, να ανακτήσει πληροφορίες από ιστοσελίδες για ανάγνωση ή να έχει τον προσωπικό του διαδικτυακό τόπο. Έπειτα, η ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

εμφάνιση των εργαλεία Web 2.0 έφερε μια καινούρια εποχή αφού έδωσαν τη δυνατότητα στο χρήστη να δημιουργήσει ο ίδιος εκπαιδευτικό περιεχόμενο (Anastasiades & Kotsidis,2013), με αποτέλεσμα να μη γίνονται πλέον παθητικοί δέκτες πληροφοριών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ο διαχωρισμός μεταξύ της εκπαίδευσης από απόσταση (Distance Learning) και της ηλεκτρονικής μάθησης (E-Learning) αφού «για να πραγματοποιηθεί αποδοτικά εκπαίδευση από απόσταση θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν σε πολύ μεγάλο βαθμό εργαλεία και τεχνικές που άπτονται της ηλεκτρονικής μάθησης» (Αθανίτη,2008). Για να είναι όμως αποτελεσματική η ηλεκτρονική μάθηση θα πρέπει να στηρίζεται στις κατάλληλες παιδαγωγικές θεωρίες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τις διάφορες μορφές της όπως σύγχρονη, ασύγχρονη ή μεικτή εκπαίδευση, με την ποικιλία των e-learning προγραμμάτων που μπορεί να υποστηρίξει αλλά και την επικουρική χρήση της στη συμβατική μορφή εκπαίδευσης.

Το μέλλον της ηλεκτρονικής μάθησης είναι η προσφορά της σωστής πληροφορίας στο σωστό άνθρωπο τη σωστή στιγμή και στο σωστό τόπο, προάγοντας της ανάγκη για δημιουργία εξατομικευμένων, διαδραστικών, επικαίρων και μαθησιακών εργαλείων με επίκεντρο το χρήστη. Είναι σημαντικό επίσης να αναφερθεί, ότι η τεχνολογία είναι το εργαλείο παροχής γνώσης και το επίκεντρο είναι οι άνθρωποι στους οποίους απευθύνεται.

1.6 Συμπεράσματα

Καταλήγοντας, διαπιστώνουμε ότι η ΕξαΕ είναι μια φιλοσοφία και όχι μια απλή μορφή εκπαίδευσης. Τα 150 χρόνια ύπαρξης της, μας δείχνουν την ανάγκη του ανθρώπου για διαρκή εκπαίδευση με στόχο την απόκτηση της γνώσης πέρα από γεωγραφικά, ηλικιακά, χρονικά και οικονομικά όρια. Αυτή η μορφή μάθησης προωθεί την απελευθέρωση της εκπαίδευσης και της γνώσης σε όλα τα επίπεδα. Στις μέρες μας, η ύπαρξη της ΕξαΕ φαίνεται πιο επίκαιρη από ποτέ. Η δυσκολία αποτύπωσης ενός καθολικού και κοινώς αποδεκτού ορισμού, κάνει σαφή την πολυμορφικότητα και την πολυδιάστατη φύση του όρου. Βασικά στοιχεία αναφοράς των θεωρητικών του πεδίου είναι:

- η απόσταση, χρονική και γεωγραφική,
- η αυτονομία των εκπαιδευομένων,

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- η επικοινωνία-αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων μεταξύ τους, με τον εκπαιδευτή, με το εκπαιδευτικό υλικό και όχι μόνο.

Η διαρκής ανάπτυξη της τεχνολογίας παρέχει συνεχώς νέα εργαλεία που βοηθούν στη μεταφορά της γνώσης και της πληροφορίας σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Είναι όμως, πολύ σημαντικό να γίνει κατανοητό ότι η τεχνολογία από μόνη της δεν οδηγεί στην κατάκτηση της γνώσης. Ένα ΕξαΕ πρόγραμμα θα πρέπει να στηρίζεται σε παιδαγωγικές θεωρίες και μεθόδους, αλλά και στα κατάλληλα εργαλεία για την μεταφορά της πληροφορίας. Όλα αυτά, θα πρέπει να είναι πλαισιωμένα από έναν εκπαιδευτικό οργανισμό που βοηθά, υποστηρίζει, οργανώνει και καθοδηγεί την εκπαιδευτική διαδικασία. Σίγουρα όμως, η εξέλιξη της τεχνολογίας στην πορεία των χρόνων θα επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την προσπάθεια για την σύνταξη ενός κοινώς αποδεκτού ορισμού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

2.1 Εισαγωγή

Η ανάγκη του ανθρώπου για διαρκή μάθηση δεν αποτελεί ανάγκη του σύγχρονου κόσμου. Το γνωμικό του Πλάτωνα «γηράσκω αεί διδασκόμενος», που προέτρεπε τους ενήλικες να εκπαιδεύονται μέχρι την ηλικία των πενήντα ετών για να μπορέσουν να κυβερνήσουν, δείχνει ότι αυτό θα απασχολούσε τους ανθρώπους για πολλά χρόνια. Η αναγνώριση της αξίας της εκπαίδευσης, ο αγώνας κατά του αναλφαβητισμού, η ανάγκη επαγγελματικής κατάρτισης λόγω αλλαγών στην αγορά εργασίας, η εμφάνιση νέων ειδικοτήτων λόγω της εισχώρησης των νέων τεχνολογιών αλλά και η προσπάθεια για ένταξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, είναι κάποια από τα θέματα που κλήθηκε να λύσει η Εκπαίδευση Ενηλίκων.

Στις μέρες μας, η ανάγκη για συνεχής επιμόρφωση και κατάρτιση μοιάζει πιο αναγκαία από ποτέ, αφού οι γνώσεις που έχει αποκομίσει ένας ενήλικας από την υποχρεωτική εκπαίδευση δεν αρκούν. Η οικονομική κρίση, η ανάγκη του ατόμου για την εισχώρηση στην αγορά εργασίας, η επιθυμία του ανθρώπου για κοινωνική, οικονομική, επαγγελματική εξέλιξη και προσωπική ολοκλήρωση αλλά και το γεγονός ότι η κοινωνία βάλλεται από πληροφορίες με

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ταχύτατους ρυθμούς, καθιστούν απαραίτητη την Εκπαίδευση Ενηλίκων. Βέβαια, όπως αναφέρει ο Βεργίδης(1994) πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι πολίτες να έχουν ίσες ευκαιρίες συμμετοχής.

Σκοπός του 2ου κεφαλαίου είναι παρουσιαστούν οι βασικές έννοιες και θεωρίες για την Εκπαίδευση Ενηλίκων. Αναλυτικότερα, στην υποενότητα 2.2 θα γίνει μια προσπάθεια μελέτης των ορισμών που έχουν δοθεί για την Εκπαίδευση Ενηλίκων και στη συνέχεια, στην υποενότητα 2.3 θα γίνει αναφορά στις βασικές θεωρίες που έχουν διατυπωθεί από τους κυριότερους θεωρητικούς του πεδίου. Τα κύρια χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων μνημονεύονται στην υποενότητα 2.4 ενώ στην υποενότητα 2.5 αναλύονται οι βασικές αρχές που διέπουν την εκπαίδευση τους. Τέλος, στην υποενότητα 2.6 διαπιστώνεται η συμβολή της ΕξαΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων, για να καταλήξουμε στην υποενότητα 2.7 σε κάποια γενικά συμπεράσματα.

2.2 Εννοιολογική Οριοθέτηση της Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Ο όρος «Εκπαίδευση Ενηλίκων» αναφέρεται σε άτομα που έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, άτομα με κοινωνικό ρόλο και άποψη. Είναι γεγονός ότι υπάρχουν ασάφειες σχετικά με τον ορισμό της Εκπαίδευσης Ενηλίκων αφού πολύ συχνά χρησιμοποιούνται οι όροι: συνεχιζόμενη, εναλλασσόμενη, διαρκής, αδιάκοπη εκπαίδευση, μόρφωση ή μάθηση. Αυτή η ποικιλομορφία οφείλεται στις διαφορετικές ιδεολογίες και προσεγγίσεις των θεωρητικών του πεδίου αλλά και στο γεγονός ότι είναι ένα πεδίο που εξελίσσεται συνεχώς. Ο Rogers (1999) αναφέρει ότι δεν υπάρχει ένα ξεκάθαρο εννοιολογικό πλαίσιο αφού διεθνείς οργανισμοί όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) και ο Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (UNESCO) αναφέρονται στην εκπαίδευση ενηλίκων χρησιμοποιώντας τους όρους “Δια Βίου Μάθηση και Εκπαίδευση”, “Κατάρτιση Ενηλίκων” ή “Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση”. Σύμφωνα με τον Griffin, (2006, όπ. αναφ. στο Σιδηρόπουλος, 2018) η εκπαίδευση ενηλίκων έχει να κάνει με τη δια βίου εκπαίδευση ατόμων και των δύο φύλων, τα οποία έχουν στόχο να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν, συμβάλλοντας «στον κοινωνικό μετασχηματισμό της κοινωνίας, μέσω της ανάπτυξης κοινωνικογνωστικών και συναισθηματικών ικανοτήτων και λειτουργικών δεξιοτήτων, της ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

απόκτησης γνώσεων και της εσωτερίκευσης ποικίλων αξιών, αρχών και ευαισθησιών για ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων της καθημερινής ατομικής και κοινωνικής τους ζωής».

Εξίσου σημαντικός είναι και ο ορισμός της «διά βίου μάθησης», ο οποίος είναι αρκετά ευρύτερος από αυτόν της «Εκπαίδευσης Ενηλίκων», αφού περιλαμβάνει όλες τις μορφές μάθησης, τόσο τις τυπικές όσο και τις άτυπες που συναντούμε σε ένα λιγότερο δομημένο και οργανωμένο περιβάλλον (Κόκκος, 2005). Συγκεκριμένα, η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης (Γ.Γ.Δ.Β.Μ.) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων Ελλάδος (2013) ορίζει τη διά βίου μάθηση ως: *«όλες τις μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη»*

Σύμφωνα με τον ορισμό που έχει δώσει ο ΟΟΣΑ (1977, όπ. αναφ. στο Κοντάκος & Γκόβαρης, 2006) με τον όρο επιμόρφωση ενηλίκων αναφερόμαστε στον τρόπο με τον οποίο ένας εκπαιδευτικός φορέας έχει οργανώσει την εκπαίδευση, που σκοπό έχει την κατάρτιση ατόμων, τα οποία ηλικιακά έχουν περάσει τη βασική εκπαίδευση.

Αυτό που παρατηρείται από όλα τα παραπάνω, είναι ότι όλοι οι ορισμοί περιλαμβάνουν κάθε μορφής εκπαίδευση, κατάρτιση, επιμόρφωση και γενικά οποιαδήποτε διεργασία τέτοιου είδους η οποία λαμβάνει χώρα σε οποιονδήποτε τόπο είτε αυτό είναι πανεπιστήμιο, σχολείο, κολλέγιο και η οποία ξεπερνά τα ηλικιακά όρια της βασικής εκπαίδευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, κοινωνικά ενήλικα άτομα επιδιώκουν να εξελίξουν τις ικανότητες τους, να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους, να εξελιχθούν επαγγελματικά ή να κάνουν μια νέα αρχή στη ζωή τους αλλάζοντας προσανατολισμό, στάση ή και συμπεριφορά ώστε να επέλθει προσωπική ανάπτυξη αλλά και παράλληλα να προωθήσουν μια εναρμονισμένη και αυτοδύναμη κοινωνική, οικονομική και πολιτισμική ανάπτυξη (Rogers , όπ. αναφ. Καπαγιάννη Φωτ.,2006).

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

2.3 Θεωρίες Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Βασικοί θεωρητικοί του πεδίου της Εκπαίδευσης Ενηλίκων, σύμφωνα με τον Κόκκο(2005) είναι ο Malcolm Knowles, ο Paulo Freire και ο Jack Mezirow.

Η βάση όλων των ορισμών που συναντά κανείς για την «Εκπαίδευση Ενηλίκων» είναι ότι όλα ξεκινούν από την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και από τις εμπειρίες του εκπαιδευόμενου.

Σε αυτές τις απόψεις στήριξε τις ριζοσπαστικές, για την εποχή εκείνη, θεωρίες ο John Dewey(1986), ο οποίος την περίοδο του Μεσοπολέμου στην Αγγλία ίδρυσε το κίνημα Νέα Εκπαίδευση. Χαρακτηριστικό του κινήματος αυτού είναι ότι για πρώτη φορά ο εκπαιδευόμενος αντιμετωπίστηκε ως σύνολο εμπειριών, συναισθημάτων, σκέψεων και επιθυμιών. Ο Carl Rogers (1999) υποστήριξε ότι για την επίτευξη της μάθησης πρέπει να υπάρχει συνεχής αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου αλλά και να αξιοποιούνται οι εμπειρίες του εκπαιδευόμενου. Η θέση αυτή συνδέθηκε με την θεωρία της Ανδραγωγικής με κύριο εκφραστή τον Malcolm Knowles, η οποία αναπτύχθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '60 Βασικά της χαρακτηριστικά ήταν ότι ένας ενήλικας εκπαιδευόμενος μαθαίνει διαφορετικά από έναν ανήλικο καθώς επίσης ότι στόχος του είναι η αυτοπραγμάτωση, δηλαδή για αναγνώριση και ανάπτυξη όλου του δυναμικού τους. Δίνει επίσης ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτές μπορούν να διευκολύνουν τους εκπαιδευόμενους, ώστε να επιτύχουν αυτόν το στόχο (Knowles, 1973, Kolb, 1984). Σύμφωνα με τον Κόκκο(2007), ο Knowles ανέφερε έξι παραδοχές οι οποίες βοηθούν στο να οργανωθεί καλύτερα η διαδικασία της μάθησης και θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους οι Εκπαιδευτές Ενηλίκων. Έτσι, οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι:

- έχουν ανάγκη να γνωρίζουν γιατί πρέπει να μάθουν κάτι πριν εμπλακούν στη διεργασία της μάθησης.
- έχουν ανάγκη να αυτοκαθορίζονται, δηλαδή να παίρνουν οι ίδιοι τις αποφάσεις που αφορούν τη ζωή τους και ταυτόχρονα, έχουν την ανάγκη να τους αντιμετωπίζουν οι άλλοι ανάλογα.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- έχουν συσσωρευμένες πολλαπλές και πολυσύνθετες εμπειρίες που τους διαφοροποιούν από τα παιδιά, καθώς αποτελούν πηγές μάθησης.
- θέλουν να αποκτήσουν γνώσεις που θα τους βοηθήσουν να αντιμετωπίσουν ορισμένες από τις καταστάσεις τις οποίες βιώνουν.
- θέλουν να αποκτήσουν συγκεκριμένες γνώσεις παρά αφηρημένες και ακαδημαϊκές έννοιες.
- έχουν ισχυρά εσωτερικά κίνητρα για μάθηση.

Από τα παραπάνω εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι ο εκπαιδευτής έχει το ρόλο του διευκολυντή, ενώ οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιούνται πρέπει να είναι πιο ενεργητικές και στο μέγιστο βαθμό αλληλεπιδραστικές.

Ο Allen Tough (1979) επιβεβαίωσε ερευνητικά τη θέση της θεωρίας της Ανδραγωγικής αναφορικά με την αυτο-κατευθυνόμενη μάθηση. Ο Tough, ωστόσο, θεωρεί ότι, για να επιτευχθεί η αυτο-κατευθυνόμενη μάθηση και η αλλαγή των ενήλικων εκπαιδευομένων, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αλλάξουν πρώτα οι εκπαιδευτές δια μέσου της δική τους εκπαίδευσης.

Τη δεκαετία του 1960 κάνει την εμφάνιση του το κίνημα της Κοινωνικής Αλλαγής με βασικό υποστηρικτή τον Paulo Freire. Ο Freire πίστευε ότι όσοι είναι κοινωνικά αποκλεισμένοι και καταπιεσμένοι διαμορφώνουν λανθασμένες αντιλήψεις, πρότυπα και αξίες (Κόκκος, 2005: 56). Στόχος του λοιπόν ήταν να ενθαρρύνει τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες να αναλάβουν τη συλλογική δράση που θα μπορούσε να οδηγήσει σε κοινωνική αλλαγή. Ο Freire ανέπτυξε αυτή τη θεωρία στην Βραζιλία σε μια προσπάθεια να καταπολεμήσει το λαϊκό αναλφαβητισμό, έχοντας την πεποίθηση ότι αυτό θα ενισχύσει τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, ώστε να αναγνωρίζουν αυτό που τους καταπιέζει.

Η θεωρία του Freire επηρέασε πολλούς σύγχρονους θεωρητικούς όπως ο Jarvis και ο Mezirow, οι οποίοι όμως δε διστάζουν να κρίνουν αρνητικά τη θεωρία του, πιστεύοντας ότι οι απόψεις του δεν ταιριάζουν με τις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες του Δυτικού κόσμου την περίοδο που αυτές αναπτύχθηκαν. Ο Jarvis πίστευε ότι η εκπαίδευση πρέπει να οδηγεί στη χειραφέτηση, ενώ ο Mezirow ήταν ο κύριος εκφραστής της Μετασχηματίζουσας μάθησης.

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Η θεωρία της Μετασχηματίζουσας μάθησης είναι η πιο σημαντική και ολοκληρωμένη επιστημονικά, θεωρία των ημερών μας και αυτό γιατί συνδυάζει πολλά στοιχεία των εκπαιδευτικών, ψυχολογικών και των κοινωνιολογικών θεωριών. Βασίζεται στην προσωπική αλλαγή του ατόμου και στον κριτικό αναστοχασμό. Αναλυτικότερα, ο Mezirow πιστεύει ότι μέσω της διεργασίας της μάθησης, κάποιες αξίες, παραδοχές ή αντιλήψεις μπορούν να αναθεωρηθούν και να αλλάξει ο τρόπος που βλέπουμε τα πράγματα. Η διεργασία της μάθησης δεν προσφέρει νέες γνώσεις αλλά μετασχηματίζει την προϋπάρχουσα γνώση.

2.4 Χαρακτηριστικά ενήλικων εκπαιδευόμενων

Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έχουν χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από τους ανήλικους. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έρχονται με εμπειρίες και γνώσεις, γεγονός που μας δείχνει γιατί και πώς μαθαίνουν. Αν και μια ομάδα ενηλίκων χαρακτηρίζεται από μεγάλη ανομοιογένεια, υπάρχουν κάποια στοιχεία που είναι κοινά. Σύμφωνα με τον Rogers (1999) υπάρχουν επτά κοινά χαρακτηριστικά που προσδιορίζουν το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευομένων τα οποία και εντοπίζονται στα κάτωθι:

- Οι συμμετέχοντες είναι εξ ορισμού ενήλικοι.
- Βρίσκονται σε εξελισσόμενη διεργασία ανάπτυξης, όχι στο ξεκίνημα μιας διεργασίας.
- Φέρνουν μαζί τους ένα σύνολο εμπειριών και αξιών.
- Έχουν θέσει συγκεκριμένους στόχους.
- Έχουν προσδοκίες από τη μαθησιακή διαδικασία.
- Έχουν ανταγωνιστικά ενδιαφέροντα.
- Έχουν διαμορφώσει ήδη τα δικά τους μοντέλα μάθησης.

Στην πορεία η λίστα αυτή εμπλουτίστηκε από τους Hiemstra & Sisco (1990) ως προς τα ακόλουθα:

- Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι έχουν ανάγκη ενθάρρυνσης και επιβράβευσης.
- Τους ενδιαφέρει να αναπτύξουν κοινωνικές σχέσεις.
- Εύκολα διακόπτουν, εάν δεν υπάρχει ενδιαφέρον.
- Είναι ανυπόμονοι για πρακτική εφαρμογή όσων διδάσκονται.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Αφιερώνουν ελάχιστο χρόνο στο σπίτι για μελέτη.

2.5 Βασικές αρχές εκπαίδευσης ενηλίκων

Τα χαρακτηριστικά που μελετήθηκαν στην προηγούμενη υποενότητα οδήγησαν στη θεμελίωση βασικών αρχών μάθησης που οφείλουν να ακολουθούν οι εκπαιδευτές ενηλίκων για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας (Ιωάννου & Αθανασούλα -Ρέππα, 2008). Οι Κόκκος και Λιοναράκης (1998) αναφέρουν πέντε βασικές αρχές για την επίτευξη αυτού του στόχου:

- Αρχή 1^η: Η παρεχόμενη γνώση θα πρέπει να συνδυάζεται με την πρακτική εφαρμογή της. Είναι σημαντικό για τον ενήλικα εκπαιδευόμενο να συνδυάζει τη σκέψη, τη δράση και τη θεωρητική διερεύνηση και αυτό είναι ένα βασικό στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο σχεδιασμό ενός προγράμματος Εκπαίδευσης Ενηλίκων, ώστε να επιτυγχάνεται η ενεργός συμμετοχή των εκπαιδευομένων κατά τη μαθησιακή πορεία.
- Αρχή 2^η: Η ύπαρξη του μαθητοκεντρικού σχεδιασμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αποτελεσματική μάθηση επιτυγχάνεται μόνο εάν το αντικείμενο καλύπτει τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα του εκπαιδευόμενου στη φάση που αυτή εκτελείται. Θα πρέπει λοιπόν, ο εκπαιδευόμενος να μπορεί με σαφήνεια να κατανοεί τη χρησιμότητα που έχει για εκείνον το αντικείμενο της μάθησης. Επίσης, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί η πιθανότητα εγκατάλειψης των σπουδών θα πρέπει η μαθησιακή διαδικασία να προσαρμόζεται στο ρυθμό και στον τρόπο που μαθαίνει ο κάθε εκπαιδευόμενος. Συνεπώς, ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι διαφορετικός σε σχέση με αυτόν της συμβατικής εκπαίδευσης. Ο εκπαιδευτής στην προκειμένη παύει να είναι ρυθμιστής, αλλά γίνεται υποστηρικτής και σύμβουλος προσπαθώντας να ενθαρρύνει τους εκπαιδευόμενους να χαράξουν τη δική τους πορεία προς τη μάθηση.
- Αρχή 3^η: Η ευρετική πορεία προς τη γνώση αποτελεί την τρίτη αρχή και ορίζει ότι ο εκπαιδευόμενος αλληλεπιδρά με τη γνώση μόνο όταν η προϋπάρχουσα γνώση και εμπειρία σχετίζονται με το αντικείμενο προς μάθηση. Ακόμη, με τις κατάλληλες

δραστηριότητες ο εκπαιδευόμενος μπορεί να αξιολογήσει, συνδιαλεγόμενος με το εκπαιδευτικό υλικό, εάν η αποκτηθείσα γνώση χαρακτηρίζεται από πληρότητα.

- Αρχή 4^η: Η εφαρμογή κριτικής σκέψης. Με βάση αυτή την αρχή, δε θεωρείται τίποτα αυτονόητο, ακόμα και οι κοινωνικά αποδεκτές παραδοχές κρίνονται για την ορθότητα τους. Επομένως, ο εκπαιδευόμενος ενθαρρύνεται να διερευνήσει εκ νέου όσα θέματα εξετάζονται, δεδομένου ότι αυτά μπορεί να αλλάξουν ερμηνεία, ανάλογα με την οπτική με την οποία τα προσεγγίζει. Όλα λοιπόν, διερευνώνται με έναν κριτικό τρόπο σκέψης, πολλές φορές αναθεωρώντας τις ίδιες μας τις πράξεις, κάτι που οδηγεί σε ένα νέο κριτικό αναστοχασμό, ώστε η μάθηση που προκύπτει να είναι αποτέλεσμα ώριμης και δομημένης διεργασίας.
- Αρχή 5^η: Η ύπαρξη αμφίδρομης σχέσης εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου. Σύμφωνα με την αρχή αυτή η σχέση μεταξύ των δύο οικοδομείται μέσω του διαλόγου, της ανάλυσης απόψεων, της συνδιαμόρφωσης ερωτημάτων και της επίλυσης αυτών, από τις ομαδικές εργασίες και την ανταλλαγή εμπειριών. Η σχέση αυτή είναι μια συνάρτηση της επικοινωνίας και της αλληλεπίδρασης του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο.

2.6 Η συμβολή της ΕξαΕ στην Εκπαίδευση Ενηλίκων

Μέχρι τα τέλη του προηγούμενου αιώνα, οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι δεν έδειχναν μεγάλο ενδιαφέρον για εξ αποστάσεως επιμορφωτικά προγράμματα, αφού υπήρχε ανασφάλεια λόγω της φυσικής απόστασης με τον εκπαιδευτή και των αυτό- ρυθμιστικών τους ικανοτήτων (Νικολάκη & Κουτσούμπα 2013). Όπως αναφέρει και ο Αναστασιάδης (2005) είναι πολλά τα εμπόδια που θα συναντήσει ένας ενήλικας στην προσπάθεια του να υλοποιήσει ένα ΕξαΕ πρόγραμμα (οικογενειακά, οικονομικά και επαγγελματικά προβλήματα, έλλειψη χρόνου, φόβος της αποτυχίας κ.λπ.). Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου η συνεχόμενη αύξηση των αναγκών για επιμόρφωση και εξειδίκευση, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις της καθημερινότητας και την έλλειψη χρόνου, οδήγησε ολοένα και περισσότερους ενήλικες προς τα εξ αποστάσεως επιμορφωτικά προγράμματα αφού είναι ευέλικτα χωρικά και χρονικά, παρέχοντας ευελιξία στο ρυθμό και στον τρόπο μελέτης. Ο Ματσαγγούρας αναφέρει

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

χαρακτηριστικά (1999, οπ. ανάφ. στον Γκρίτζιο, 2006:154) πως «η επαγγελματική και η προσωπική ανάπτυξη δεν είναι εύκολο να διαχωριστούν, αλλά συμβαδίζουν και αλληλοπροσδιορίζονται». Έτσι, η επαγγελματική ανάπτυξη αναφέρεται στη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη του ατόμου και στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του (όπ. αναφ. στο Γκάτζουλας & Μανούσου, 2015). Οι Γκάτζουλας και Μανούσου (2015) μελέτησαν έρευνες που φανερώνουν την επιθυμία των ενήλικων εκπαιδευόμενων για επιλογή εξ αποστάσεως επιμορφωτικών προγραμμάτων αλλά και πώς αυτή η μορφή εκπαίδευσης ενηλίκων συμβάλει στην κάλυψη των επαγγελματικών και προσωπικών τους αναγκών.

2.7 Συμπεράσματα

Οι ραγδαίες εξελίξεις σε όλους τους τομείς της κοινωνίας, καθιστούν αναγκαία την επαγγελματική και προσωπική εξέλιξη του ατόμου, δημιουργώντας ταυτόχρονα την ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση και απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων.

Αυτή η ανάγκη οδήγησε στην εκπαίδευση ενηλίκων, μια νέα μορφή μάθησης, διαφοροποιημένη από τη συμβατική, αφού απευθύνεται σε κοινό με κοινωνικές και επαγγελματικές υποχρεώσεις, με αυξημένες ευθύνες και περιορισμένο χρόνο. Αυτή η ομάδα εκπαιδευόμενων έχει πολλές ιδιαιτερότητες στον τρόπο που λειτουργούν, μαθαίνουν, κατανοούν και εφαρμόζουν όσα διδάσκονται. Οι θεωρίες που έχουν διατυπωθεί από τους θεωρητικούς του πεδίου, εστιάζουν στον ιδιαίτερο τρόπο που μαθαίνουν οι ενήλικες. Μέσα από τις θεωρίες αυτές, προέκυψαν τα χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων, ενώ διατυπώθηκαν οι βασικές αρχές μάθησης για την εκπαίδευση τους, στοιχεία απαραίτητα για το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής διαδικασίας μάθησης.

Η χρήση της ΕξαΕ στην εκπαίδευση ενηλίκων παρέχει τη δυνατότητα σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, που πριν ήταν κοινωνικά, οικονομικά και γεωγραφικά αποκλεισμένο να επιμορφωθεί.. Η εκπαιδευτική κοινότητα οφείλει να αξιοποιήσει όλες τις δυνατότητες της ΕξαΕ ώστε να καλυφθούν οι αυξανόμενες ανάγκες των ενηλίκων εκπαιδευόμενων για επαγγελματική εξέλιξη και αυτοπραγμάτωση.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

3 ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.1 Εισαγωγή

Σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες σε παγκόσμιο επίπεδο δίνεται μεγάλη έμφαση στη γνώση ως μέσον προσωπικής και επαγγελματικής εξέλιξης του ατόμου (Μάρδας & Βαλκάνος, 2002). Η κοινωνία της γνώσης συνοδευόμενη από την ανάπτυξη της τεχνολογίας, της πληροφορίας και της επικοινωνίας οδηγεί σε αλλαγές τόσο σε κοινωνικό όσο και οικονομικό επίπεδο. Ο άνθρωπος της νέας εποχής μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ψηφιακός» αφού αναζητά συνεχώς τη νέα πληροφορία και τη γνώση σε ένα ωκεανό νέων πληροφοριών σε μια προσπάθεια επαγγελματικής ανανέωσης και κατάρτισης. Η κοινωνία καλείται να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η συνεχής επιμόρφωση των στελεχών σχολικών μονάδων ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στο διοικητικό τους έργο αλλά και στην καθημερινή αποτελεσματική αντιμετώπιση των δύσκολων προβλημάτων της σχολικής μονάδας. Άλλωστε, η έννοια του όρου, σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο (1999), αναφέρει η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών περιλαμβάνει, «το σύνολο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών που συνδέονται με τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπλουτισμό τη βελτίωση, την αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη των ακαδημαϊκών-θεωρητικών ή πρακτικών, επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων, κατά τη διάρκεια της θητείας τους» Η νομοθεσία του 1566/1985 αλλά και η αλλαγή της ονομασίας του Υπουργείου Παιδείας σε «Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων» γίνεται η αρχή μιας νέας εποχής στον τομέα της εκπαίδευσης. Με το άρθρο 28 του νόμου 1566/1985 ορίζονται οι στόχοι της επιμόρφωσης για την υποστήριξη των νεοδιορισθέντων εκπαιδευτικών, για την ομαλή ένταξη τους στην σχολική καθημερινότητα αλλά και για τους υφιστάμενους εκπαιδευτικούς σε παιδαγωγικά και διοικητικά θέματα, ενώ χαρακτηρίζεται ως «εισαγωγική», «ετήσια» και «περιοδική», υπογραμμίζοντας ότι η επιμόρφωση δεν είναι μια διαδικασία που μπορεί να ολοκληρωθεί σε μια φορά, αλλά ένα σύνολο δράσεων που θα πρέπει να εφαρμόζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει αναφορά στην αναγκαιότητα επιμόρφωσης Στελεχών Σχολικών Μονάδων, αλλά και μια ιστορική αναδρομή στην εκπαίδευση στελεχών στην Ελλάδα ενώ στην υποενότητα 4.4 θα αναφερθούμε στις ανάγκες και τις προοπτικές για το μέλλον ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

3.2 Η ανάγκη επιμόρφωσης των Στελεχών σχολικών Μονάδων

Η ταχεία εξέλιξη των επιστημών παράλληλα με την ανάπτυξη της τεχνολογίας έχει οδηγήσει τη γνώση σε ένα από τα απαραίτητα αγαθά αλλά και προϋπόθεση για την ανάπτυξη της κοινωνίας. Φορέας αυτής της γνώσης είναι η παιδεία η οποία απαιτείται πλέον να είναι ποιοτική και ταυτόχρονα ουσιαστική. Μια παιδεία που θα οδηγεί στην εξύψωση του ανθρώπου, στη διαφοροποίηση του ως μια εθνική πολιτισμική οντότητα και παράλληλα θα τον ενώνει και με τους άλλους ανθρώπους. Σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση των επιχειρούμενων αλλαγών στον τομέα της εκπαίδευσης έχει ο εκπαιδευτικός. Πέρα από το βασικό του ρόλο καλείται πλέον να αλλάξει ρόλο και να διευκολύνει και να καθοδηγεί προς τη μάθηση. Κάτι τέτοιο όμως δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη στήριξη από τα στελέχη της εκπαίδευσης

Η Νικολακάκη (2003) αναφέρει χαρακτηριστικά ότι για να είναι αποτελεσματική η εκπαίδευση πρέπει η επιμόρφωση να εντάσσεται στη δια βίου μάθηση των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους ανάπτυξης. Η αποτελεσματική διοίκηση μιας σχολικής μονάδας δε μπορεί να βασίζεται στην εμπειρία. Κρίνεται απαραίτητο τα στελέχη να έχουν σημαντικές γνώσεις για θέματα βασικών αρχών διοίκησης και λειτουργίας της σχολικής μονάδας με σκοπό τον καλύτερο προγραμματισμό αλλά και το συντονισμό και την εποπτεία των εκπαιδευτικών υποδομών και υπηρεσιών. Γνώσεις διαχείρισης κρίσεων, αλλά και σε θέματα που αφορούν την καθημερινή σχολική ζωή, διαχείρισης της σχολικής τάξης, διοίκησης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, εφαρμογής καινοτόμων δράσεων, υιοθέτησης σύγχρονων μεθόδων επιμόρφωσης και αξιολόγησης. Επιπλέον, τα στελέχη σχολικών μονάδων προκειμένου να μπορούν να ακολουθήσουν τις επιταγές των ευρωπαϊκών πολιτικών στον εκπαιδευτικό τομέα θα πρέπει να είναι συνεχώς ενήμερα για τους στόχους, το στρατηγικό σχεδιασμό αλλά και τις δράσεις τους στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της δια βίου μάθησης.

Προϋπόθεση λοιπόν για την απόκτηση αυτών των απαραίτητων δεξιοτήτων είναι η ύπαρξη κατάλληλα σχεδιασμένων και δομημένων επιμορφωτικών προγραμμάτων τα οποία θα απευθύνονται στα Στελέχη εκπαίδευσης.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Ο Ιορδανίδης (2005) αναφέρει ως σημαντικότερες όψεις του ηγετικού ρόλου ενός διευθυντή:
α) τη δημιουργία οράματος, β) την παροχή κινήτρων στο προσωπικό, γ) τη διαχείριση της ομάδας και δ) τη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος.

Ο Διευθυντής, ο Υποδιευθυντής και οι Προϊστάμενοι ολιγοθέσιων και μονοθέσιων Δημοτικών Σχολείων και Νηπιαγωγείων βρίσκονται στη χαμηλότερη βαθμίδα της ιεραρχικής πυραμίδας. Ο ρόλος τους όμως είναι πολύ σημαντικός αφού είναι ο προϊστάμενος του προσωπικού στην μονάδα που υπηρετεί και εκτός των άλλων καλείται να εφαρμόσει τους νόμους, τα προεδρικά διατάγματα, τις υπουργικές αποφάσεις, τις εγκυκλίους και τις εντολές των Στελεχών Εκπαίδευσης, να διαχειριστεί τη διασύνδεση με τις ιεραρχικά ανώτερες βαθμίδες της εκπαιδευτικής διοίκησης, να προωθήσει εκπαιδευτικές καινοτομίες και να φροντίσει για τη λήψη κάθε μέτρου το οποίο συμβάλλει στην καλή λειτουργία του σχολείου.

Σύμφωνα με τους Μάρδα & Βαλκάνο (2002), για τη διοίκηση μιας σχολικής μονάδας απαιτούνται γνώσεις μάνατζμεντ και συνεχή-κατάλληλη-πολύπλευρη επιστημονική κατάρτιση σε θέματα προγραμματισμού, διοίκησης, οργάνωσης, διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, συμβουλευτικής υποστήριξη και, αξιολόγησης. Οι Λεμονής & Κολεζάκης (2013) τονίζουν τον πολυσχιδή ρόλο του διευθυντή στις σύγχρονες σχολικές μονάδες ο οποίος σε συνδυασμό με την έλλειψη σχετικής κατάρτισης σε θέματα Διοίκησης Εκπαιδευτικών Μονάδων καθίστα αναγκαία την επιμόρφωσή τους.

3.3 Εκπαίδευση στελεχών στην Ελλάδα

Η επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης στην Ελλάδα έγινε αναγκαία και άρχισε να θίγεται τα τελευταία χρόνια. Η έλλειψη μιας συγκροτημένης πολιτικής για την εκπαίδευση των στελεχών, οδηγεί πολλές φορές στην άσκηση του έργου τους, με βάση την εμπειρία τους η την υποκειμενική τους άποψη (Ανδρέου, 1999). Η ταχύτητα με την οποία εξελίσσεται η παιδαγωγική ως επιστήμη σε συνδυασμό με την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας και πληροφορικής επέβαλλαν επιτακτική την ανάγκη για συνεχή επιμόρφωση και για την αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού.

Όπως αναφέρει ο Γρόλιος, (1998) η πρώτη ουσιαστική απόπειρα για τη δημιουργία ενός φορέα που θα είναι αρμόδιος για την επιμόρφωση των στελεχών εκπαιδευτικών μονάδων ξεκινά το 1979 με την ίδρυση των ΣΕΛΔΕ (Σχολές Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: .Διπλωματική Εργασία

*Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.*

Εκπαίδευσης) και ΣΕΛΜΕ (Σχολές Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης) οι οποίες θεσμοθετήθηκαν με το ΠΔ 255/79, είχαν διάρκεια σπουδών ένα έτος και στόχο τη μαζική ουσιαστικά επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Για τις σχολές αυτές, ο Μαυρογιώργος, (1989) επισημαίνει ότι η επιμόρφωση που προσέφεραν ήταν περισσότερο ως θεσμός επιβολής των κυρίαρχων εκπαιδευτικών επιλογών και ιδεολογικής συμμόρφωσης, ενώ δε λαμβάνονταν υπόψη οι πραγματικές ανάγκες των εκπαιδευτικών και δεν υπήρχε η σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη.

Ο νόμος 2009/1992 (άρθρο 17 παρ 3 και 6) ενισχύει το ρόλο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου όσον αφορά την άσκηση επιμορφωτικής πολιτικής ενισχύοντας έτσι την επάνοδο σε έναν κεντρικό σχεδιασμό επιμόρφωσης. Ταυτόχρονα ιδρύεται το Τμήμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Είναι αξιοσημείωτο ότι τη δεκαετία του 1990 η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, αναπτύσσεται σε σημαντικό βαθμό, τόσο από τα Περιφερειακά Εκπαιδευτικά Κέντρα (ΠΕΚ) όσο και φορείς όπως Πανεπιστήμια, ΣΕΛΕΤΕ κ.ά., τα οποία οργανώνουν μεγάλο αριθμού προγραμμάτων. Το Υπουργείο Παιδείας εντάσσει τα έργα αυτά στο ΕΠΕΑΕΚ Ι (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, 1994-1999) ενώ η ταυτόχρονη χρηματοδότησή τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως αποτέλεσμα τη διαρκή αύξηση του αριθμού των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε αυτά. (Καραλής, Βεργίδης & Κατσιγιάννη 2000).

Το 1991 στις προτάσεις της Επιτροπής Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης προβλεπόταν η εισαγωγή ταχύρυθμων επιμορφωτικών προγραμμάτων στα Περιφερειακά Εκπαιδευτικά Κέντρα για τα στελέχη εκπαίδευσης. Επίσης, από το 1994 είχε προταθεί από την Ομάδα Εργασίας για τον Επανακαθορισμό του Ρόλου και των Κριτήριων Επιλογής των Στελεχών Εκπαίδευσης, η επιμόρφωση των στελεχών που σε συνεργασία με τα ΠΤΔΕ τη σχολή Δημόσιας Διοίκησης και το ΙΔΕΚΕ θα επιλεγούν από το ΥΠΕΠΘ (Ανδρέου, 1998). Όμως, όλες αυτές οι επιμορφωτικές προσπάθειες που έλαβαν χώρα τη δεκαετία του '90 έμειναν μόνο σε προτάσεις όπως επισημαίνει ο Ανδρέου (1998:92)

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Στα πλαίσια του 3^{ου} ΚΠΣ/2^{ου} ΕΠΕΑΕΚ/Μέτρο 2.1/Ενέργεια 2.1.1., Πράξη: «Επιμόρφωση Στελεχών Διοίκησης της Εκπαίδευσης», εντάχθηκαν επιμορφωτικά προγράμματα που αφορούν τους διευθυντές σχολικών μονάδων, όπου την επεξεργασία τους καθώς και τη διατύπωση προτάσεων την είχε αναλάβει ο ΟΕΠΕΚ (Οργανισμός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών), ο οποίος ιδρύθηκε με το Ν2986/2002 (Ανδρέου, 2005:313).

Η λειτουργία του ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο) με τον Νόμο 2592/97 αποτελεί πολύ σημαντικό κομμάτι για την επιμόρφωση και των εκπαιδευτικών ενώ και οι σχολικοί σύμβουλοι αποτελούν φορέα επιμόρφωσης τους.

Ο Ν.4547/18 επιχειρεί την πλήρη αναδιοργάνωση των υποστηρικτικών εκπαιδευτικών δομών και θεσμοθετεί:

- Τα ΠΕΚΕΣ (Περιφερειακά Κέντρα Εκπαιδευτικού Συντονισμού) που αντικαθιστούν τους σχολικούς συμβούλους και συγκροτούνται από συντονιστές εκπαίδευσης,
- Τα Κ.Ε.Σ.Υ. (Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης) που ουσιαστικά αντικαθιστούν τα ΚΕΔΔΥ
- Τα Κ.Ε.Α. (Κέντρα Εκπαίδευσης για την Αειφορία) στα οποία περιλαμβάνονται και τα κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.
- Σχολικές μονάδες και Ομάδες Σχολείων.

Το 2019 με το νόμο 4610 ιδρύεται Εθνικό Κέντρο Επιμόρφωσης εκπαιδευτικών (Ε.Κ.ΕΠ.Ε.) στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Σκοπός του είναι να καλύψει τις όποιες επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών αλλά και την τεκμηρίωση νέων καινοτόμων πρακτικών και μεθόδων σε εκπαιδευτικά θέματα. Για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού εφαρμόζονται μεταξύ άλλων σύγχρονες επιμορφωτικές μέθοδοι ηλεκτρονικής μάθησης, χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών ενώ προωθείται η εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Σε αυτό το σημείο όμως θα πρέπει να σημειωθεί, όπως αναφέρει ο Σαΐτης, (2005), ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στις πιο πολλές περιπτώσεις, είναι προσωπική επιλογή του εκπαιδευτικού. Όσοι φορείς και να δημιουργηθούν, όσο επιτακτική και αν είναι η ανάγκη επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, όσο διαχρονική και αν παραμένει ως μία δια βίου διαδικασία που σκοπό έχει να συμβάλλει τόσο στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού έργου

*Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.*

όσο και στην επιστημονική του επάρκεια η όλη διαδικασία ξεκινά από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό.

Όλα τα ανωτέρω όμως αφορούν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γενικά. Αν λοιπόν υπάρχουν ελλείψεις και αδυναμίες στις όποιες προσπάθειες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών έχουν γίνει κατά καιρούς εύκολα μπορεί να αντιληφθεί κάποιος ότι οργανωμένη και συστηματική επιμόρφωση των στελεχών εκπαίδευσης ουσιαστικά δεν υφίσταται.

Σε αυτό συμβάλει και το γεγονός, όπως επισημαίνει και ο Γεωργογιάννης (2004), ότι ακόμα και στα παιδαγωγικά τμήματα δεν υπάρχουν πολλά γνωστικά αντικείμενα που να έχουν άμεση σχέση με την εκπαίδευση διοικητικών ουσιαστικά στελεχών ή που να οδηγούν σε διοικητική επάρκεια. Αυτό οδηγεί σε έλλειψη μιας συγκροτημένης εκπαιδευτικής πολιτικής από την πλευρά των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης, οι οποίοι τελικά οδηγούνται στο να ασκούν του έργου τους με βάση την εμπειρία τους ή με την υποκειμενική τους άποψη.

Παρά το γεγονός ότι έχουν οργανωθεί αρκετά προγράμματα για στελέχη εκπαίδευσης, όπως τα ταχύρρυθμα επιμορφωτικά προγράμματά στα ΠΕΚ (3 ημερών ή 50 ωρών) ή οι προτάσεις για τον Επανακαθορισμό του Ρόλου και των Κριτηρίων Επιλογής των Στελεχών Εκπαίδευσης που επιλέγονται από το ΥΠΕΠΘ που έγιναν από την Ομάδα Εργασίας σε συνεργασία με τα ΠΤΔΕ, τη σχολή Δημόσιας Διοίκησης και το ΙΔΕΚΕ το 1994, τα σεμινάρια διάρκειας 15 ημερών που διοργανώνει το Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης) του Υπουργείου εσωτερικών με θέμα την «Οργάνωση και διοίκηση Σχολικών Μονάδων», τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών στο ΕΑΠ, ο μοναδικός νόμος που προέβλεπε πρόγραμμα επιμόρφωσης για την απόκτηση πιστοποιητικού διοικητικής επάρκειας ήταν ο Ν.3848 που θεσμοθετήθηκε το 2010 και ο οποίος όμως μέχρι σήμερα δεν έχει υλοποιηθεί όσον αφορά αυτό το κομμάτι.

Εύκολα γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω ότι ουσιαστικά δε υπάρχει μια κεντρική εκπαιδευτική πολιτική σχετική με την επιμόρφωση των στελεχών της εκπαίδευσης, και όπως επισημαίνει και ο Μπαγάκης (2015), αν και υπάρχουν οι Κοινοτικές χρηματοδοτήσεις και υφίσταται ως αίτημα από τα στελέχη εκπαίδευσης αυτό που εντοπίζεται είναι κενό και πάγωμα.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

3.4 ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Οι ραγδαίες επιστημονικές εξελίξεις, οι ταχύτατες κοινωνικές μεταβολές αλλά και οι σύγχρονες απαιτήσεις και ευθύνες του ρόλου των στελεχών εκπαίδευσης όπως αυτές απορρέουν από την επαγγελματική τους θέση καθιστούν ιδιαίτερα σημαντική τη συνεχή επιμόρφωση και την υποστήριξη του ρόλου των στελεχών εκπαίδευσης (Κωστίκα, 2004). Οι έντονες αλλαγές που συμβαίνουν στη σύγχρονη κοινωνία επηρεάζουν μεταξύ άλλων και το εκπαιδευτικό σύστημα. Ο ρόλος του σχολείου επηρεάζεται άμεσα από τις αλλαγές αφού, ως ανοικτό κοινωνικό σύστημα μεταβάλλεται διαρκώς προσπαθώντας να ακολουθήσει, κατά κάποιο τρόπο, τις αυξημένες απαιτήσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος, στην προσπάθεια του να παρέχει μια πιο ποιοτική εκπαίδευση. Οι απαιτήσεις της εποχής θέλουν ένα σχολείο ανταγωνιστικό και παράλληλα ευέλικτο καθιστώντας έτσι το ρόλο του Διευθυντή ηγετικό, με ικανότητες και γνώσεις που θα προωθούν και θα διαμορφώνουν τους στόχους, τις αξίες και τις κατευθύνσεις ενός οργανισμού. Ο εκπαιδευτικός λοιπόν, ως Διευθυντής μιας σχολικής μονάδας αδιαμφισβήτητα αποτελεί ίσως το κυρίαρχο στοιχείο για τη λειτουργία της ως έναν οργανισμό (Μαραθεύτης, 1981) και ο οποίος καλείται όχι μόνο να στηρίζει αλλά πολύ περισσότερο να ενισχύσει την αναπτυξιακή πορεία του σχολείου, ώστε να μπορέσει η σχολική μονάδα ως οργανισμός πλέον, να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις προκλήσεις της κοινωνίας.

Αυτές λοιπόν οι σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας για μια αποτελεσματική και ποιοτική λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων έκανε εντονότερη τη σημασία της κατάρτισης των στελεχών της εκπαίδευσης. Ως εκ τούτου, απαιτείται, ο «σύγχρονος» Διευθυντής να μπορεί να αναπτύξει στο μέγιστο εκείνο το θεωρητικό υπόβαθρο, που θα τον βοηθήσει να είναι καινοτόμος, ευέλικτος δημιουργικός, δραστήριος έχοντας ταυτόχρονα τις απαραίτητες ηγετικές, οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες και δεξιότητες, προκειμένου να μπορεί να αναγνωρίζει και παράλληλα να φροντίζει για τις ανάγκες των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των γονέων που εμπλέκονται σε μια σχολική μονάδα. Με αυτό τον τρόπο θα καταφέρει να επιτευχθούν αποτελεσματικά οι στόχοι του οργανισμού που δεν είναι άλλοι από τη συνεχή βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης και των μαθησιακών

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Με βάση τα προαναφερθέντα, βασικός σκοπός της επιμόρφωσης των στελεχών εκπαίδευσης είναι να εφοδιάσει τον/την Διευθυντή/τρια με τις απαραίτητες γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες, καθιστώντας τον ικανό/ή όχι μόνο να ασκήσει αποτελεσματική ηγεσία στη σχολική μονάδα αλλά και να μπορέσει να ανταποκριθεί επάξια στα καθήκοντα του ρόλου του/της.

Η επιμόρφωση θα πρέπει να είναι σχετική

- με την εφαρμογή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας και πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας ώστε οι νεοπροαχθέντες/θείσες Διευθυντές/τριες να μπορούν να ενημερωθούν σχετικά με τους νόμους και τις εγκυκλίους σε θέματα τα οποία αφορούν ευρύτερα την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας.
- με την ανάπτυξη της σχολικής μονάδας, η οποία στοχεύει στην ικανοποίηση των επαγγελματικών αναγκών των στελεχών της εκπαίδευσης προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεχής ανάπτυξη και βελτίωση του σχολείου.
- με τον προγραμματισμό της Οργάνωσης-Διοίκησης-Λειτουργίας της σχολικής μονάδας, με στόχο τα στελέχη της εκπαίδευσης να δώσουν ιδιαίτερη έμφαση στις διαδικασίες για τον προγραμματισμό της λειτουργίας της σχολικής μονάδας.
- με την ανάπτυξη της κουλτούρας και του κλίματος όπου στόχος είναι η κατάρτιση σε θέματα σχετικά με την κουλτούρα και τις διαπροσωπικές σχέσεις του προσωπικού.
- με τη διαχείριση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού όπου βασικός στόχος είναι να καταστήσει τον/την Διευθυντή/τρια ικανό/ή να αναπτύξει το ανθρώπινο δυναμικό του σχολείου αξιοποιώντας τις ικανότητες-δυνατότητες-γνώσεις του καθενός στο μέγιστο δυνατό βαθμό.
- με την προαγωγή της διδασκαλίας και της μάθησης, η οποία εστιάζει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων των στελεχών για την προαγωγή της αποτελεσματικότητας ταυτόχρονα με την ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΞΑΕ

4.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρει η Φλογαΐτη (2003) οτιδήποτε χρησιμοποιηθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία με σκοπό να οδηγήσει τον εκπαιδευόμενο στη μάθηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως Εκπαιδευτικό Υλικό. Ο Λιοναράκης (2001) αναφέρει ότι «αυτός» που διδάσκει είναι το ΕΥ, άρα ο σκοπός του σχεδιασμού ΕΥ με τις αρχές της ΕξαΕ είναι να διδάξει στον εκπαιδευόμενο πώς να μαθαίνει. Αξίζει να γίνει αναφορά και στην άποψη του Holmberg(2002) ο οποίος θεωρεί τη σχέση εκπαιδευόμενου-ΕΥ στην ΕξαΕ τόσο σημαντική όσο του εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου στη συμβατική εκπαίδευση. Οι σύγχρονες τάσεις όμως για τον σχεδιασμό ΕΥ, που θα είναι ανοιχτό στις παρεμβάσεις, που θα μπορεί να εμπλουτιστεί από τους προβληματισμούς, τις απόψεις και τις εμπειρίες των εκπαιδευόμενων και των εκπαιδευτών, απαιτούν αλλαγές στον ρόλο όσων εμπλέκονται στην μαθησιακή ομάδα, στον τρόπο συγγραφής του ΕΥ, στις εμπειρίες των εκπαιδευόμενων, τον τρόπο αξιολόγησης κ.λπ.(Χαρτοφύλακα, 2010) . Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Λιοναράκης (2001), το ΕΥ έχει καθοριστικό ρόλο σε ένα ΕξαΕ πρόγραμμα, αφού η διδασκαλία πραγματοποιείται μέσα από το ΕΥ και όχι από τον εκπαιδευτή, όπως συμβαίνει στην παραδοσιακή διδασκαλία, το οποίο θα πρέπει να εμπλέκει τον εκπαιδευόμενο και να τον οδηγεί σε μια «ευρετική πορεία αυτομάθησης». Στην ενότητα αυτή, θα γίνει αναφορά στο σχεδιασμό, στη μεθοδολογία και στην εφαρμογή του Εκπαιδευτικού Υλικού (ΕΥ). Αναλυτικότερα, στην υποενότητα 3.2 αναφέρεται ο σκοπός και η δομή του Διαδικτυακού Περιβάλλοντος ενώ ακολουθεί η ανάλυση του παιδαγωγικού πλαισίου και οι βασικές αρχές σύμφωνα με τις οποίες σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε το ΕΥ. Στη συνέχεια, στην υποενότητα 3.4 αναφέρεται ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη του ΕΥ και ακολουθεί η υποενότητα 3.5, όπου παρουσιάζεται το τεχνολογικό πλαίσιο, όπως η πλατφόρμα chamilo στην οποία αναπτύχθηκε το εκπαιδευτικό υλικό αλλά και πραγματοποιήθηκε η επιμόρφωση των στελεχών σχολικών μονάδων. Κλείνοντας, στην υποενότητα 3.6 συνοψίζονται τα συμπεράσματα της ενότητας.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

4.2 Σκοπός και Δομή Διαδικτυακού Περιβάλλοντος

Σκοπός ήταν η δημιουργία ενός ΕξαΕ Επιμορφωτικού προγράμματος για στελέχη σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με θέμα: «Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς».

Το πρόγραμμα αυτό αποτελείται από τέσσερα διαδικτυακά μαθήματα ασύγχρονης αυτοεκπαίδευσης, σχετικά με τη νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών. Αναλυτικότερα, στο πρώτο μάθημα αναφέρονται βασικά στοιχεία της νομοθεσίας των αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Στο δεύτερο μάθημα μελετώνται η νομοθεσία και η διαδικασία έκδοσης «Κανονικής άδειας» για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Το τρίτο μάθημα αναφέρεται στη νομοθεσία αλλά και στη διαδικασία έκδοσης «Αναρρωτικής άδειας» για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς. Ενώ στο τελευταίο μάθημα παρουσιάζεται ένας σύντομος οδηγός αρχειοθέτησης αδειών (έντυπη-ηλεκτρονική αρχειοθέτηση) καθώς και η διαδικασία καταχώρισης και μιας άδειας στο πληροφοριακό σύστημα “Myschool”.

Η δομή κάθε μαθήματος είναι τέτοια ώστε να παρέχει ευελιξία και ανεξαρτησία στον εκπαιδευόμενο, όσον αφορά το χώρο, το χρόνο, την αξιολόγηση, την επικοινωνία και το ρυθμό μάθησης (Λυκουργιώτης, 1998-1999b). Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευόμενος μπορεί να παρακολουθήσει κάθε μάθημα με οποία σειρά επιθυμεί, σύμφωνα με τις ανάγκες του, αφού κάθε μάθημα είναι ανεξάρτητο. Αξίζει να αναφερθεί ότι το Περιβάλλον είναι επεκτάσιμο αφού στην παρούσα εργασία έχει μελετηθεί ένα μέρος των Αδειών των εκπαιδευτικών, ενώ υπάρχει η δυνατότητα προσθήκης νέων θεματικών ενοτήτων στο μέλλον, ώστε να δημιουργηθεί ένα πλήρες ΕξαΕ Επιμορφωτικό πρόγραμμα για Στελέχη Σχολικών Μονάδων.

4.3 Παιδαγωγικό πλαίσιο σχεδιασμού και ανάπτυξης διαδικτυακού περιβάλλοντος

Συνεχώς νέα τεχνολογικά εργαλεία κάνουν την εμφάνιση τους, επηρεάζοντας την κοινωνική και επαγγελματική ζωή του ανθρώπου. Η Κοινωνία της Πληροφορίας διευκολύνει κάθε ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

δραστηριότητα του ατόμου, δημιουργώντας όμως νέες απαιτήσεις και ανάγκες σε κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο (Αναστασιάδης, 2000). Τα τεχνολογικά εργαλεία και τα δίκτυα υπολογιστών οδηγούν στη δημιουργία διαδραστικών περιβαλλόντων μάθησης, αποδεσμεύοντας τη διαδικασία μάθησης από το χώρο και το χρόνο προσπαθώντας να ακολουθήσουν το ρυθμό και τις ανάγκες της εποχής. Το συγκεκριμένο ΕΥ παρέχει απόλυτη ελευθερία και αυτονομία στο χρόνο και στο ρυθμό μάθησης, ενώ δίνεται η δυνατότητα ασύγχρονης επικοινωνίας με τον εκπαιδευτή (forum,email) αλλά και με τους εκπαιδευόμενους μεταξύ τους (forum) αξιοποιώντας με αυτό τον τρόπο τις δυνατότητες των νέων τεχνολογιών για τη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης και αυξάνοντας την αλληλεπίδραση οδηγώντας στην οικοδόμηση της γνώσης (Koliba & Gajda, 2009). Ο Richards (2010) αναφέρει ότι σύγχρονες έρευνες παρατηρούν ότι σε μια κοινότητα μάθησης όπου καλούνται να συνεργαστούν νέα και παλαιότερα μέλη, η καθοδήγηση των νέων από τους πιο έμπειρους έχει θετική επίδραση.

Σε πολλές περιπτώσεις όμως, παρατηρείται τα τεχνολογικά εργαλεία να γίνονται το επίκεντρο του σχεδιασμού ενός ΕξαΕ προγράμματος. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Λιοναράκης (2006) η τεχνολογία πρέπει να χρησιμοποιείται με παιδαγωγικούς όρους, σε ένα δομημένο περιβάλλον με επίκεντρο τον εκπαιδευόμενο καθοδηγώντας τον στην κατάκτηση της γνώσης. Ένα εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα θα πρέπει να συνδυάζει την τεχνολογία και την εκπαίδευση, προάγοντας την δημιουργικότητα (Αναστασιάδης,2007).

Το παρόν επιμορφωτικό πρόγραμμα απευθύνεται σε ενήλικες εργαζόμενους που κατέχουν θέση ευθύνης και είναι είτε Διευθυντές και Υποδιευθυντές σχολικών μονάδων >4/θεσίων Δημοτικών Σχολείων είτε Προϊστάμενοι Νηπιαγωγείων και Δημοτικών Σχολείων <3/θεσίων. Σκοπό έχει την εκμάθηση μίας σημαντικής διαδικασίας για το διοικητικό τους έργο, ενώ με τη χρήση των κατάλληλων εργαλείων στοχεύει στην αλληλεπίδραση των εκπαιδευόμενων με το εκπαιδευτικό υλικό αλλά και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους, προωθώντας έτσι τη συνεργατική μάθηση. Επίσης, το περιεχόμενο συνδέθηκε με μελέτες περίπτωσης, ώστε να εξοικειωθούν με την επίλυση καταστάσεων που συναντούν στην καθημερινότητα (Αναστασιάδης Θ., 2016)

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Σύμφωνα με τους Anderson & Dron (2011), η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί και οφείλει να συνδεθεί με τρεις παιδαγωγικές θεωρίες, οι όποιες έκαναν την εμφάνιση τους σε διαφορετική εποχή και εξελίχθηκαν παράλληλα με την τεχνολογία.

Οι θεωρίες αυτές είναι :

- η γνωστική-συμπεριφοριστική (Cognitive-Behaviorism), σύμφωνα με την οποία η εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας και εν τέλει η απόκτηση της γνώσης είναι αποτέλεσμα των αλλαγών που προκύπτουν στη συμπεριφορά του εκπαιδευόμενου λόγω των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων. Ο σχεδιασμός ενός υλικού βασιζόμενου σε αυτή τη θεωρία έχει γραμμική οργάνωση και περιέχει ασκήσεις με ανατροφοδότηση.
- ο κοινωνικός-εποικοδομισμός (Social Constructivism), αποτελεί έργο των Vygotsky και Dewey, δίνοντας έμφαση στην αλληλεπίδραση με τη βοήθεια της επικοινωνίας, η οποία διευκολύνει την επικοινωνία, ενισχύει τη συνεργασία ενώ προωθεί τη συλλογική οικοδόμηση της γνώσης και όχι την παθητική απόκτηση της.
- ο κονεκτιβισμός (Connectivism), ο οποίος αναφέρεται στα κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Twitter κ.λπ.) αλλά και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στη μάθηση η αλληλεπίδραση των ατόμων μέσα σε αυτά τα δίκτυα. Επίσης, ο κονεκτιβισμός υποστηρίζει ότι δεν είναι ρόλος του ατόμου να απομνημονεύει και να κατανοεί τα πάντα, αλλά όταν χρειαστεί να έχει την ικανότητα να βρει και να εφαρμόσει τη γνώση όταν και όπου χρειάζεται.

Το παρόν επιμορφωτικό πρόγραμμα στελεχών σχολικών μονάδων για τη νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών μονίμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών βασίστηκε στη θεωρία του Κοινωνικού-Εποικοδομισμού (Social constructivism), των κοινοτήτων μάθησης (Learning Communities) (Wenger, 2010), καθώς και των βασικών αρχών της ΕξΑΕ (ADEC, 2003, όπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2014) και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω της φυσικής απόστασης μεταξύ του εκπαιδευτή, του εκπαιδευόμενου αλλά και των εκπαιδευόμενων μεταξύ τους, η επικοινωνία έχει πολύ σημαντική θέση. Μπορεί ο εκπαιδευόμενος να είναι αυτόνομος και ανεξάρτητος να μελετήσει στο δικό του χώρο και χρόνο και με τον δικό του ρυθμό, όμως η αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευόμενων και του εκπαιδευτή βοηθά στην ανταλλαγή απόψεων, ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

προβληματισμών αλλά και στην επίλυση προβλημάτων σχετικά με το γνωστικό αντικείμενο. Αυτή, λοιπόν την ανάγκη έρχονται να ικανοποιήσουν οι κοινότητες μάθησης, οι οποίες αποτελούνται από ομάδες ατόμων με ίδια ενδιαφέροντα που στόχο έχουν την καλλιέργεια της μάθησης και την οικοδόμηση της γνώσης (Kilpatrick, Barrett & Jones, 2003). Οι εφαρμογές των **WED 2.0** βοήθησαν στο να εξαπλωθούν οι κοινότητες μάθησης αφού ενισχύουν την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων (Hui-Chun, Gwo-Jen, Chin-Chung & Nian-Shing, 2009).

Στο συγκεκριμένο περιβάλλον επιμόρφωσης, η κοινότητα μάθησης δημιουργήθηκε με τη μορφή Ομάδων Συζητήσεων (Forum) όπου η επικοινωνία είναι σε πραγματικό χρόνο μέσω chat αλλά και με το εργαλείο Padlet με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και θεμάτων που σχετίζονται με τη νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών ή με την παρουσίαση περιπτώσεων που χρήζουν περαιτέρω μελέτη και διερεύνηση. Οι επιμορφούμενοι σε αυτό το εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα συμμετέχουν ως μέλη, με όνομα χρήστη και κωδικό που θα επιλέξουν οι ίδιοι. Κάθε μέλος του forum μπορεί είτε να διαβάσει τις δημοσιεύσεις που υπάρχουν ήδη, είτε να δει τις απαντήσεις άλλων χρηστών, είτε να δημοσιεύσει τη δική του ερώτηση ή απάντηση/σχόλιο σε κάποια άλλη ερώτηση που έχει δημιουργηθεί. Έτσι επιτυγχάνεται αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ των επιμορφούμενων, οι οποίοι συνεργάζονται μεταξύ τους, ανταλλάσσουν απόψεις, ενεργοποιούνται και οδηγούνται στην οικοδόμηση της γνώσης, αναπτύσσοντας με αυτό τον τρόπο δεσμούς και ένα αίσθημα εμπιστοσύνης.

Ο σχεδιασμός του εξ αποστάσεως επιμορφωτικού προγράμματος βασίστηκε στο Πλαίσιο των αρχών της ΕξαΕ (American Distance Education Consortium (ADEC, 1999, οπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, 2006), σύμφωνα με τις οποίες:

- Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να διέπεται από ξεκάθαρο σκοπό όπως φαίνεται στην εικ. 2 και να εστιάζει σε σαφώς καθορισμένα προσδοκώμενα αποτελέσματα όπως φαίνεται στην εικ.3, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων στα πλαίσια μιας ανοιχτής, ευέλικτης, μαθητοκεντρικής προσέγγισης.

Εισαγωγικά στοιχεία

Μάθημα 1: Γενικά στοιχεία αδειών

- Εισαγωγικά στοιχεία
- Γενικά στοιχεία αδειών
- Ατομική υποχρεωτική δραστηριότητα
- Βιβλιογραφία

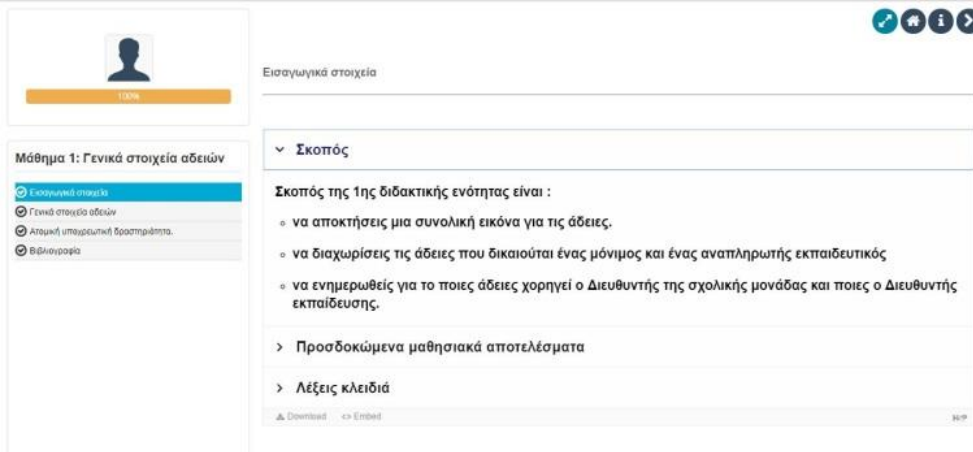
> Σκοπός

> Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

> Λέξεις κλειδιά

Download Embed

Εικόνα 1: Εισαγωγικά στοιχεία μαθήματος

Εισαγωγικά στοιχεία

Μάθημα 1: Γενικά στοιχεία αδειών

- Εισαγωγικά στοιχεία
- Γενικά στοιχεία αδειών
- Ατομική υποχρεωτική δραστηριότητα
- Βιβλιογραφία

Σκοπός της 1ης διδακτικής ενότητας είναι :

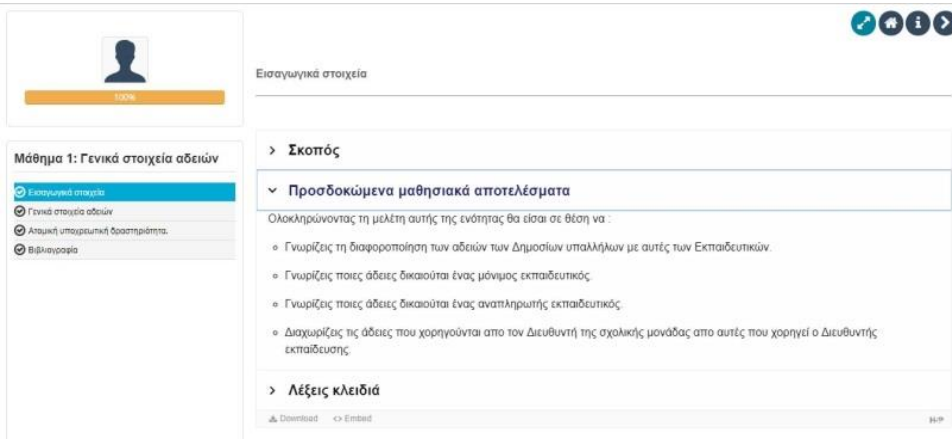
- να αποκτήσεις μια συνολική εικόνα για τις άδειες.
- να διαχωρίσεις τις άδειες που δικαιούται ένας μόνιμος και ένας αναπληρωτής εκπαιδευτικός
- να ενημερωθείς για το ποιες άδειες χορηγεί ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας και ποιες ο Διευθυντής εκπαίδευσης.

> Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

> Λέξεις κλειδιά

Download Embed

Εικόνα 2: Σκοπός

Εισαγωγικά στοιχεία

Μάθημα 1: Γενικά στοιχεία αδειών

- Εισαγωγικά στοιχεία
- Γενικά στοιχεία αδειών
- Ατομική υποχρεωτική δραστηριότητα
- Βιβλιογραφία

> Σκοπός

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη αυτής της ενότητας θα είσαι σε θέση να :

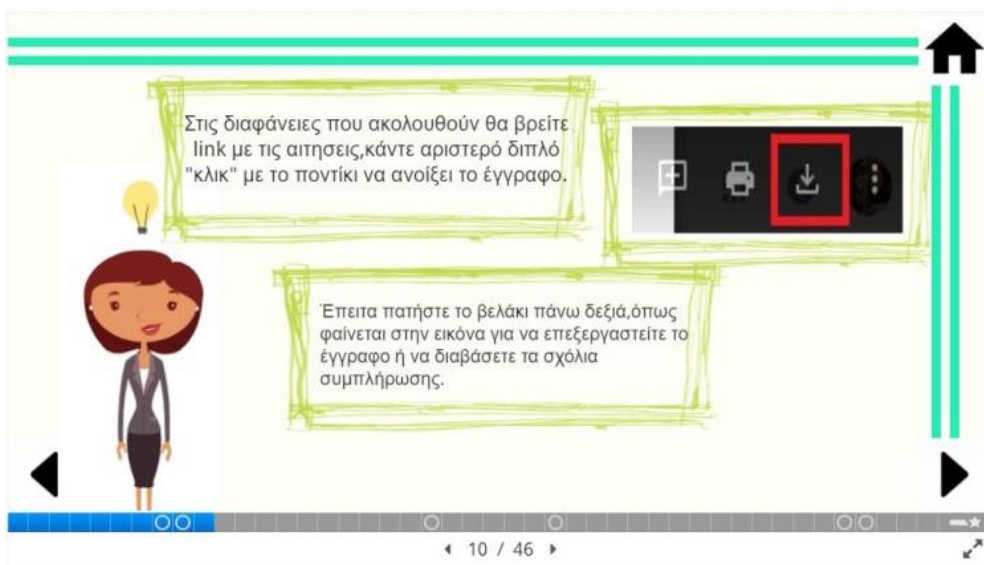
- Γνωρίζεις τη διαφοροποίηση των αδειών των Δημοσίων υπαλλήλων με αυτές των Εκπαιδευτικών.
- Γνωρίζεις ποιες άδειες δικαιούται ένας μόνιμος εκπαιδευτικός
- Γνωρίζεις ποιες άδειες δικαιούται ένας αναπληρωτής εκπαιδευτικός.
- Διαχωρίζεις τις άδειες που χορηγούνται από τον Διευθυντή της σχολικής μονάδας από αυτές που χορηγεί ο Διευθυντής εκπαίδευσης.

> Λέξεις κλειδιά

Download Embed

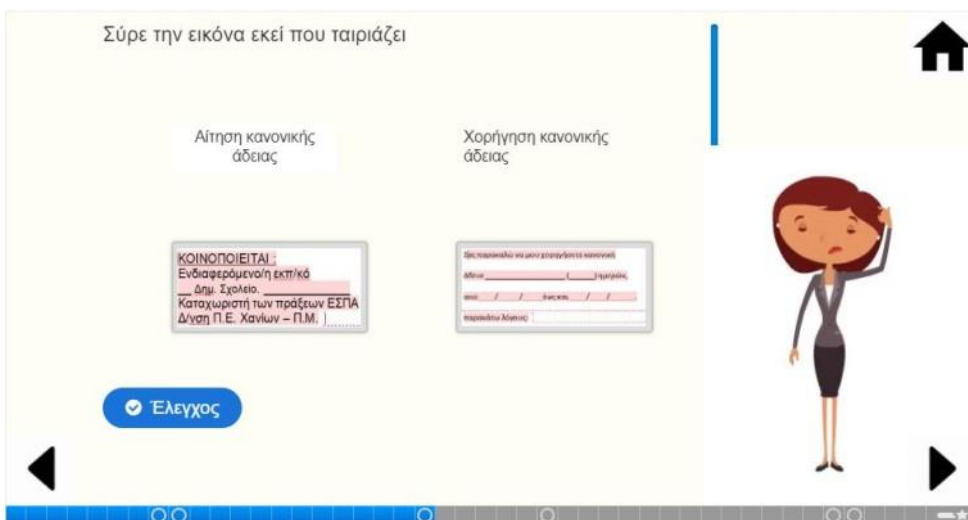
Εικόνα 3: Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα

- Ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει να ενθαρρύνεται, έτσι ώστε να λαμβάνει ενεργά μέρος, συνδυάζοντας:
- τη μάθηση μέσα από την πράξη (learning by doing) εικ.4

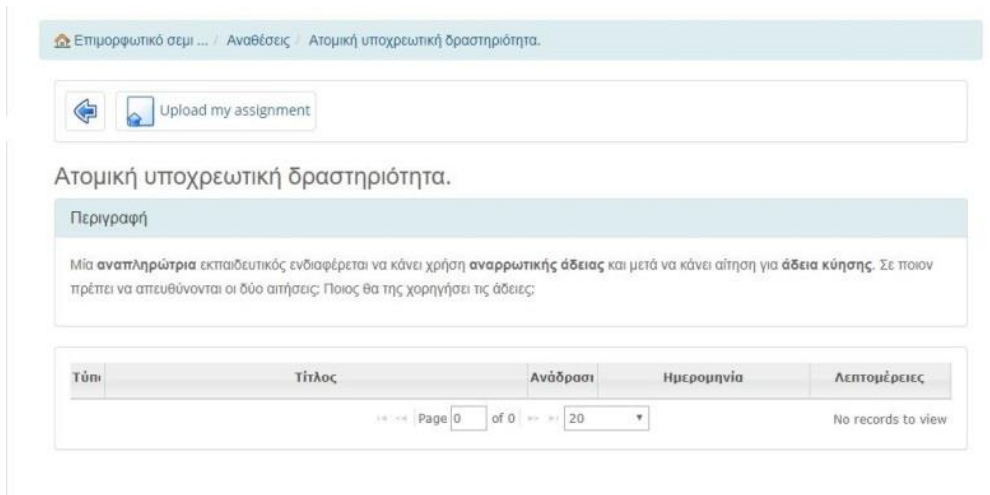
Εικόνα 4:Η μάθηση μέσα από την πράξη-Learning by doing

- τη μάθηση με αναστοχασμό (learning by reflection),εικ.5

Εικόνα 5:Μάθηση με αναστοχασμό - learning by reflection

- τη μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων (case - based learning) εκ.6

Εικόνα 6:Μάθηση μέσα από τη μελέτη περιπτώσεων - Case based learning

- τέλος τη μάθηση μέσα από την εξερεύνηση (learning by exploring).εκ.7

Εικόνα 7:Μάθηση μέσα απο την εξερεύνηση – Learning by exploring

- Οι μαθησιακοί στόχοι να συνδέονται άμεσα με τη μαθησιακή εμπειρία του εκπαιδευόμενου από την καθημερινή πράξη.
- Τα τεχνολογικά μέσα μαζί με το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να οδηγούν στην ικανοποίηση των μαθησιακών στόχων καλύπτοντας τις μαθησιακές ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να συνδυάζει τη χρήση των

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

τεχνολογικών μέσων στη βάση της επίτευξης των μαθησιακών στόχων που έχουν τεθεί, καλύπτοντας τις διαφορετικές ανάγκες μάθησης των εκπαιδευομένων. Η επιλογή των κατάλληλων τεχνολογικών μέσων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως το είδος του εκπαιδευτικού υλικού, τις τεχνολογικές δυνατότητες των εκπαιδευόμενων αλλά και τη γενικότερη φιλοσοφία του διδακτικού προσωπικού.

- Το περιβάλλον μάθησης θα πρέπει να ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπινων πόρων του, δημιουργώντας τις συνθήκες και υποστηρίζοντας ενεργά την ανάπτυξη κοινοτήτων κοινών ενδιαφερόντων με στόχο την υλοποίηση της συνεργατικής μάθησης.

Εφόσον πρόκειται για ένα μαθησιακό περιβάλλον που απευθύνεται σε στελέχη σχολικών μονάδων έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι Βασικές Αρχές Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Κόκκος, 2005) και να εφαρμοστεί μια σειρά από εκπαιδευτικές πρακτικές βασισμένες στη θεωρία της Ανδραγωγικής (Knowles, 1970), σύμφωνα με τις οποίες:

- Το επιμορφωτικό περιβάλλον δημιουργείται με βάση τις ανάγκες των εκπαιδευομένων. Αυτό σημαίνει ότι το γνωστικό αντικείμενο έχει επίκεντρο τα προβλήματα και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα στελέχη των σχολικών μονάδων.
- Οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση των μαθησιακών αντικειμένων του περιβάλλοντος, καθώς είναι πλήρως επεκτάσιμο και μπορεί να τροποποιείται σύμφωνα με τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.
- Στόχος του προγράμματος είναι να μάθουν οι εκπαιδευόμενοι να αντιμετωπίζουν τις δυσκολίες κατά τη διαδικασία έκδοσης των αδειών και να επιλύουν μόνοι τους τα προβλήματα.
- Ο εκπαιδευτής δεν πιέζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου ο εκπαιδευόμενος να λειτουργεί ελεύθερα και ανεξάρτητα, σύμφωνα με το δικό του προσωπικό χρόνο και ρυθμό. Ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι κυρίως συντονιστικός και καθοδηγητικός.
- Η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπαιδευομένων θα επιτευχθεί μέσω:

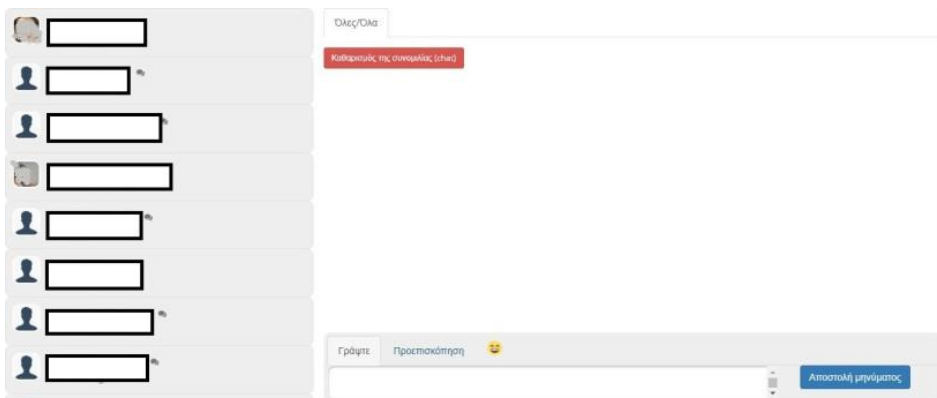
Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

-μιας πλατφόρμας ομάδας συζήτησης (Forum),(βλ.εικ.8)

Εικόνα 8:Πλατφόρμα ομάδας συζήτησης – Forum

- μιας συνομιλίας σε πραγματικό χρόνο (Chat) (βλ.εικ.9)

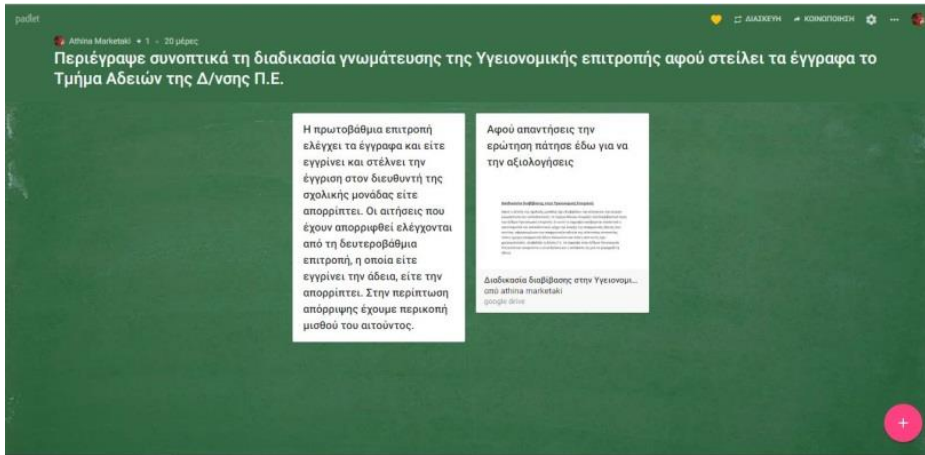

Εικόνα 9:Συνομιλία σε πραγματικό χρόνο Chat

-και του εργαλείου Padlet όπως φαίνεται στην εικ.10,που είναι ένας ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων με βασικό συντονιστή τον εκπαιδευτή.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 10: Εργαλείο Padlet

Ωστόσο, οι Σπανακά και Λιοναράκης (2017) αναφέρονται σε επτά βασικές αρχές που μπορούν να οδηγήσουν στο σχεδιασμό ενός αποτελεσματικού εξ αποστάσεως ΕΥ. Συγκεκριμένα:

- 1^η Αρχή: *Διδακτικοί Στόχοι και Μαθησιακά Αποτελέσματα*. Αρχικά προσδιορίζεται το προφίλ των εκπαιδευόμενων, διατυπώνονται με σαφήνεια οι διδακτικοί στόχοι, δηλαδή τι είναι σκόπιμο να διδαχθεί για να μάθουν, τις δεξιότητες και τις στάσεις που πρέπει να αναπτύξουν. Τέλος, θέτονται τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, απόρροια των διδακτικών στόχων.
- 2^η Αρχή: *Ο προφορικός λόγος*. Σε αυτή την αρχή συναντάται η σημαντικότητα της μορφής του γραπτού λόγου. Σε ένα ΕξαΕ ΕΥ ο γραπτός λόγος θα πρέπει να έχει τη μορφή του προφορικού αν γίνεται λόγος για έναν διάλογο μεταξύ εκπαιδευόμενου και ΕΥ.
- 3^η Αρχή: *Ανακαλυπτική Μάθηση*. Οι σύγχρονες αρχές της Παιδαγωγικής βασίζονται στην ανακαλυπτική μάθηση, τη μάθηση που βήμα-βήμα φτάνει στην ανακάλυψη της γνώσης μέσα από το υλικό και την καθοδήγηση του διδάσκοντα.
- 4^η Αρχή: *Τι είμαι ικανός να κάνω με αυτά που έμαθα*: Στόχος είναι η ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων και γνώσεων μέσα από τη μελέτη του ΕΥ.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- 5^η Αρχή: *Τα Αυτονόητα*. Σύμφωνα με την 5^η αρχή σε κάθε εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να διατυπώνονται τα αυτονόητα - αυτά που θεωρούνται ως δεδομένο ότι γνωρίζουν οι επιμορφούμενοι, τα οποία όμως είναι δυνατόν και να μην τα γνωρίζουν.
- 6^η Αρχή: *Γιατί αυτό και όχι το άλλο*; Η 6^η αρχή αναφέρεται στην αιτιολόγηση που θα πρέπει να υπάρχει στην πρόταση κάθε πηγής, αλλά και στη σύνδεση των προηγούμενων με τα επόμενα στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού.
- 7^η Αρχή: *Οι Εικόνες στις Έννοιες*. Σύμφωνα με την 7^η αρχή πέρα από το γραπτό λόγο σε ένα εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να υπάρχουν και εικόνες (οπτική απεικόνιση), έτσι ώστε να επιτευχθεί η οργάνωση αφηρημένων εννοιών, υποβοηθώντας έτσι τη μαθησιακή διαδικασία.

Οι Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης & Χατζηδάκη (2014), αναφέρθηκαν επίσης σε επτά βασικές αρχές για το σχεδιασμό ενός εξαι ΕΥ. Συγκεκριμένα:

- Σύμφωνα με την *πολυμεσική αρχή* (multimedia principle), οι πληροφορίες προσλαμβάνονται και εμπεδώνονται με μεγαλύτερη ευκολία από τον επιμορφούμενο αν παρουσιάζονται παράλληλα μέσω εικόνων και λέξεων.
- Σύμφωνα με την *αρχή της προσαρμοστικότητας* (modality principle), η οποία έρχεται να συμπληρώσει την πολυμεσική αρχή, ακόμα πιο βοηθητική είναι η παρουσίαση των πληροφοριών μέσω γραφικών (animation) και ήχου (αφήγησης), ενεργοποιώντας το οπτικό και το ακουστικό κανάλι πρόσληψης πληροφοριών.
- Σύμφωνα με την *αρχή του πλεονασμού* (redundancy principle), θα πρέπει κατά το σχεδιασμό του ΕΥ να γίνει προσπάθεια ώστε να μην υπερφορτωθεί με περιττές πληροφορίες. Η υπερβολική έκθεση πληροφοριών θα πετύχει αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα, μιας και θα υπερφορτώσει την εργαζόμενη μνήμη. Προτείνει λοιπόν οι πληροφορίες να παρουσιάζονται μέσα από αφήγηση και γραφικά, χωρίς την παράλληλη χρήση κειμένου.
- Σύμφωνα με την *αρχή της συνοχής* (coherence principle), οι πληροφορίες πρέπει να παρουσιάζονται αποφεύγοντας τη χρήση περιττών κειμένων, εικόνων και ήχων,

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

χρησιμοποιώντας μόνο τα άκρως απαραίτητα για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

- Σύμφωνα με την αρχή της σηματοδότησης (signaling principle), είναι πολύ σημαντική η «παροχή των κατάλληλων νύξεων, οι οποίες κατευθύνουν την προσοχή του εκπαιδευόμενου στην ουσιαστικότερη επεξεργασία των πληροφοριών». (Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης & Χατζηδάκη, 2014).
- Σύμφωνα με την αρχή της συνάφειας ή της εγγύτητας (contiguity principle), είναι σημαντική η παράλληλη παρουσίαση κειμένων και εικόνων ή αφηγήσεων και animation, που αφορούν το ίδιο μαθησιακό αντικείμενο, μιας και έτσι μειώνεται «το γνωστικό φορτίο επεξεργασίας τους». (Mayer, 2001, Doolittle, et al., 2005, Mayer et al., 2001, όπ. αναφ. στο Αναστασιάδης, Σπαντιδάκης & Χατζηδάκη, 2014)
- Σύμφωνα με την αρχή της κατάτμησης (segmentation principle), η παρουσίαση πληροφοριών γίνεται πιο αποτελεσματικά όταν γίνεται μέσα από σύντομες και στοχευμένες οπτικές και ακουστικές αναπαραστάσεις.

4.4 Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού

Το εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα για στελέχη σχολικών μονάδων με θέμα τη νομοθεσία και διαδικασία έκδοσης αδειών, βασίστηκε στις βασικές αρχές του σχεδιασμού ΕΥ στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σκοπός του ΕΥ ήταν η επιμόρφωση στελεχών σχολικών μονάδων σχετικά με την ισχύουσα νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών. Η επιμόρφωση πραγματοποιήθηκε στη πλατφόρμα CHAMILO μέσω του εργαλείου H5P και του Συστήματος Διαχείρισης Περιεχομένου WORDPRESS.

4.4.1 Βασικά δομικά στοιχεία του περιβάλλοντος επιμόρφωσης

Τα βασικά δομικά στοιχεία του περιβάλλοντος επιμόρφωσης αποτελούν:

- Το Εισαγωγικό βίντεο

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 11:Εισαγωγικό βίντεο

Στην αρχική οθόνη του μαθήματος υπάρχει ένα εισαγωγικό βίντεο (βλ.εικ.11)που σκοπό έχει να προετοιμάσει τους επιμορφούμενους για το πρόγραμμα δίνοντας βασικές πληροφορίες για τη δομή, τη μορφή, και το περιεχόμενο του.

- Περιγραφή του μαθήματος

Εικόνα 12:Περιγραφή του μαθήματος

Η περιγραφή του μαθήματος (εικ.12)είναι ένας πλήρης οδηγός μελέτης όπου ο εκπαιδευόμενος μπορεί να μελετήσει το σκοπό και τους στόχους της επιμόρφωσης, αλλά και τη δομή και τη διάρκεια του προγράμματος. Επίσης, καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο παρέχοντας συμβουλές τόσο για τον τρόπο μελέτης όσο και για τη μορφή και το ύφος των δραστηριοτήτων αλλά και τον ενδεικτικό χρόνο που απαιτείται για την υλοποίησή τους, βοηθώντας έτσι στην καλύτερη οργάνωση του προσωπικού του χρόνου. Επιπλέον, δίνονται πληροφορίες για την επικοινωνία με την επιμορφώτρια για επίλυση τυχόν ζητημάτων ή αποριών. Τέλος, υπάρχει μια λίστα με τη σημασία των εικονιδίων που θα συναντήσει ο επιμορφούμενος σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

- Οδηγός πλοήγησης

Εικόνα 13: Οδηγός πλοήγησης

Ο οδηγός πλοήγησης (εικ.13) είναι ένα σύντομο βίντεο που δημιουργήθηκε για να διευκολύνει τους επιμορφούμενους στην πλοήγηση τους στην πλατφόρμα.

- Forum

Εικόνα 14: Forum

Το Forum (εικ.14) είναι ένα εργαλείο ασύγχρονης επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των εκπαιδευομένων αλλά και μεταξύ των εκπαιδευόμενων και του εκπαιδευτή. Έχει δημιουργηθεί μια λίστα ενδεικτικών θεμάτων προς συζήτηση στις οποίες μπορεί να πάρει μέρος ο κάθε εκπαιδευόμενος.

- Chat

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 15: Chat

Το chat (εικ.15) παρέχει σύγχρονη επικοινωνία και αλληλεπίδραση, προσδίδοντας αμεσότητα. Οι επιμορφούμενοι έχουν τη δυνατότητα να επικοινωνήσουν μεταξύ τους ή και με την επιμορφώτρια, ανταλλάσσοντας απόψεις, ιδέες, αλλά και αναφέροντας τυχόν δυσκολίες που θα συναντήσουν, ζητώντας βοήθεια ή και βοηθώντας άλλους επιμορφούμενους.

- Αναθέσεις

Εικόνα 16: Αναθέσεις

Στις αναθέσεις (εικ.16) μπορεί να βρει ο επιμορφούμενος όλες τις δραστηριότητες αξιολόγησης, είτε να διαβάσει τα σχόλια της επιμορφώτριας, είτε να τροποποιήσει την απάντησή του.

- Μονοπάτι της Γνώσης

Εικόνα 17: Μονοπάτι της γνώσης

Το μονοπάτι της γνώσης (εικ.17) αποτελεί το βασικότερο κομμάτι του ΕΥ. Εδώ υπάρχουν όλες οι διδακτικές ενότητες που απαρτίζουν το ΕΥ.

- 1^ο Μάθημα: Γενικά στοιχεία αδειών.

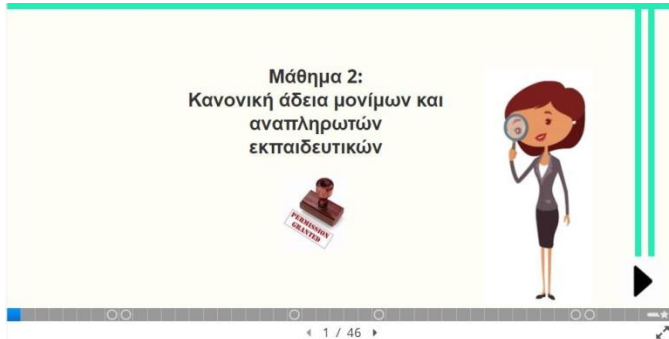
Στο 1^ο-Εισαγωγικό μάθημα της επιμόρφωσης συναντώνται κάποια βασικά στοιχεία σχετικά με τις άδειες(εικ.18). Αναφέρονται οι άδειες που δικαιούται ένας μόνιμος και ένας αναπληρωτής εκπαιδευτικός, ενώ γίνεται διαχωρισμός στις άδειες που χορηγεί ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας και ο Διευθυντής Εκπαίδευσης.

Εικόνα 18: Όψη 1ου μαθήματος

- 2^ο Μάθημα: Κανονική άδεια μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών.

Στο 2^ο μάθημα γίνεται αναλυτικότερη αναφορά στην κανονική άδεια(εικ.19). Σε ποιες περιπτώσεις ένας εκπαιδευτικός μπορεί να αιτηθεί αυτού του είδους την άδεια, πόσες μέρες δικαιούται ένας μόνιμος και ένας αναπληρωτής εκπαιδευτικός, ενώ παρουσιάζεται βήμα-βήμα η διαδικασία αίτησης και χορήγησης της με τη βοήθεια εικόνων.

Εικόνα 19: Όψη 2ου μαθήματος

- 3^ο Μάθημα: Αναρρωτική άδεια μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών.

Το 3^ο κατά σειρά μάθημα είναι αφιερωμένο στην αναρρωτική άδεια(εικ.20). Γίνεται διαχωρισμός της μακροχρόνιας αναρρωτικής με τη βραχυχρόνια αναρρωτική άδεια μόνιμων εκπαιδευτικών, πόσες μέρες δικαιούται ο εκπαιδευτικός σε κάθε περίπτωση και υπό ποιες προϋποθέσεις χορηγείται. Ομοίως, γίνεται αναφορά στην αναρρωτική άδεια των αναπληρωτών εκπαιδευτικών όπου υπάρχει μεγάλη διαφοροποίηση σε σχέση με τους μόνιμους. Παρουσιάζεται αναλυτικά η διαδικασία αίτησης και χορήγησης της αναρρωτικής άδειας με τη βοήθεια εικόνων και πινάκων.

Εικόνα 20: Όψη 3ου μαθήματος

- 4^ο Μάθημα: Αρχαιοθέτηση αδειών- Καταχώριση στο πληροφοριακό σύστημα MYSCHOOL

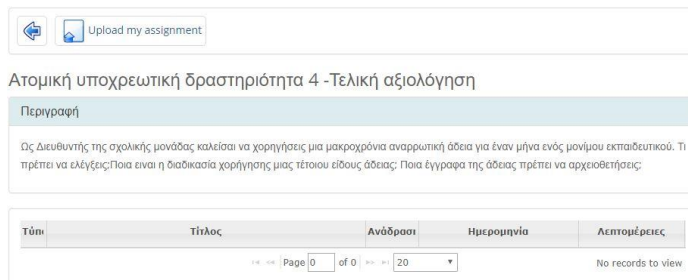
Στο 4^ο και τελευταίο μάθημα της επιμόρφωσης (εικ.21) καθοδηγείται ο επιμορφούμενος στο να οργανώσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους φακέλους των αδειών, είτε έντυπα είτε ηλεκτρονικά (Μπορεί να παρακολουθήσει μια παρουσίαση της Διεύθυνσης Π.Ε. Χανίων). Ο

επιμορφούμενος μπορεί να παρακολουθήσει τη διαδικασία έκδοσης [ψηφιακής υπογραφής](#) μέσω της ιστοσελίδας της Διεύθυνσης Π.Ε. Χανίων.

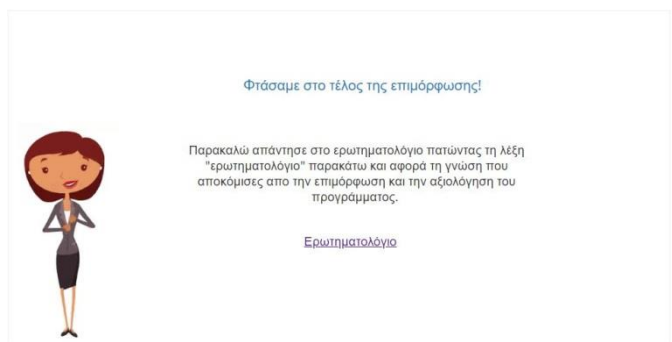

Εικόνα 21: Όψη 4ου μαθήματος

Αφού ολοκληρωθούν τα τέσσερα μαθήματα υπάρχει μια τελική δραστηριότητα-αξιολόγηση (εικ.22) και το ερωτηματολόγιο (εικ.23,24) για τη διεξαγωγή της έρευνας.

Εικόνα 22: Όψη τελικής ατομικής υποχρεωτικής δραστηριότητας

Εικόνα 23: Όψη ερωτηματολογίου 1

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 24: Όψη ερωτηματολογίου 2

4.4.2 Τα δομικά στοιχεία του κάθε μαθήματος

Τα δομικά στοιχεία από τα οποία αποτελείται το κάθε μάθημα διακρίνονται στα:

- **Εισαγωγικά στοιχεία**

Τα εισαγωγικά στοιχεία βρίσκονται στην αρχή κάθε μαθήματος και περιέχουν το σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και έννοιες κλειδιά της ενότητας. Έτσι ο επιμορφούμενος από την αρχή γνωρίζει τι θα συναντήσει και που θα εστιάσει την προσοχή του, στοχεύοντας στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

- **Κυρίως επιμόρφωση**

Στο κύριο μέρος της επιμόρφωσης περιλαμβάνεται όλη η θεωρία με μορφή κειμένου, υπερσυνδέσμου, εικόνων και βίντεο. Άλλοτε τα επιμορφωτικά μαθήματα είναι μεγαλύτερα και άλλοτε μικρότερα. Κατά τη διάρκεια του επιμορφωτικού μαθήματος ο επιμορφούμενος έχει τη δυνατότητα να μελετήσει γενικά θέματα για τις άδειες, για τη νομοθεσία και για τη διαδικασία έκδοσης των αδειών αλλά και μέσα από ασκήσεις να διαπιστώσει εάν έχει αποκτηθεί η απαιτούμενη γνώση. Σε κάθε δραστηριότητα παρέχεται άμεση ανατροφοδότηση, ώστε ο επιμορφούμενος να γνωρίζει, εάν μπορεί να προχωρήσει ή πρέπει να επαναλάβει κάποιο σημείο της θεωρίας. Μέσα στις δραστηριότητες αυτές υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, στις οποίες ο επιμορφούμενος αναρτά την απάντησή του σε Padlet, αλληλεπιδρώντας με τους συνεπιμορφούμενους.

- **Δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης**

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Στο τέλος κάθε επιμορφωτικού μαθήματος υπάρχει μια υποχρεωτική δραστηριότητα αυτοαξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει μια μελέτη περίπτωσης η οποία πρέπει να απαντηθεί από τον επιμορφούμενο. Στόχος αυτών των δραστηριοτήτων είναι η πρακτική εξάσκηση και η εμπέδωση της θεωρίας των διδακτικών ενοτήτων.

- **Βιβλιογραφία**

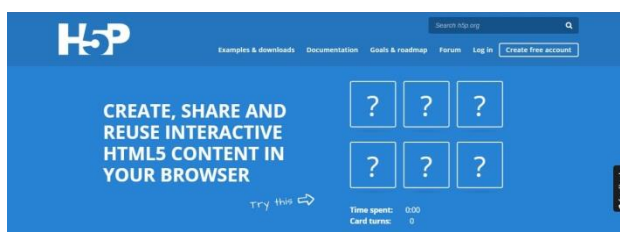
Στο τέλος κάθε επιμορφωτικού μαθήματος υπάρχει η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για να δημιουργηθεί το κάθε μάθημα. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα στον επιμορφούμενο για περαιτέρω μελέτη.

- **Ερωτηματολόγιο**

Ολοκληρώνοντας τα επιμορφωτικά μαθήματα ο επιμορφούμενος καλείται να συμπληρώσει ένα ερωτηματολόγιο. Με το ερωτηματολόγιο αυτό θα αξιολογηθεί το εκπαιδευτικό υλικό, η παρεχόμενη γνώση, η άποψη των εμπλεκομένων για την ΕξαΕ και την αποτελεσματικότητά της.

4.5 Τεχνολογικό πλαίσιο

4.5.1 Το εργαλείο H5P

Εικόνα 25: Το εργαλείο H5P

Το κύριο μέρος του εκπαιδευτικού υλικού δημιουργήθηκε στο συγγραφικό εργαλείο ανοιχτού κώδικα (open source e-authoring tool) H5P(εικ.25). Στο H5P (HTML5 Package) δίνεται η δυνατότητα για δημιουργία διαδραστικού περιεχομένου HTML5 (παρουσιάσεις, βίντεο, κουίζ, χρονοδιαγράμματα) επιτρέποντας στους χρήστες να μοιράζονται το περιεχόμενο και να το επαναχρησιμοποιούν (H5P, 2018). Εκτός αυτού, στα θετικά αυτού του εργαλείου είναι και η μεγάλη ποικιλία δραστηριοτήτων που μπορεί να στήσει ο σχεδιαστής,

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

όπως κουίζ, πολλαπλών επιλογών, «Σωστό/Λάθος», «Σύρε και άφησε», συμπλήρωση κενού-με προτεινόμενες λέξεις ή όχι κ.α., στις οποίες υπάρχει η δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης. Έτσι, ο εκπαιδευόμενος μπορεί να εφαρμόσει στην πράξη όσα μαθαίνει, ενώ η αυξημένη διαδραστικότητα κεντρίζει το ενδιαφέρον του, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας.

Το εργαλείο H5P διατίθεται δωρεάν είτε μέσω της ιστοσελίδας <https://h5p.org/> σε wed-based περιβάλλον επεξεργασίας, είτε με τη βοήθεια ενός Συστήματος Διαχείρισης Περιεχομένου όπως το [Wordpress](#).

Το εργαλείο H5P κάνει συνεχώς αναβαθμίσεις προσφέροντας νέους τύπους δραστηριοτήτων. Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα χρησιμοποιήθηκαν οι εξής:

- **Course Presentation** (Διαδραστική Παρουσίαση): Χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία του βασικού εκπαιδευτικού υλικού.
- **Interactive Video** (Διαδραστικό Βίντεο): Δημιουργήθηκε ένα σύντομο διαδραστικό βίντεο για την καταχώρηση και επεξεργασία μιας άδειας στο Πληροφοριακό Σύστημα myschool.
- **Accordion** (Αναδιπλούμενο μενού): Χρησιμοποιήθηκε για τα εισαγωγικά στοιχεία κάθε μαθήματος ώστε να παρουσιαστούν ο σκοπός, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και οι λέξεις κλειδιά.
- **Drag and Drop** (Σύρε και Άφησε): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Drag text** (Σύρε τις λέξεις): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Image Hotspots** (Σημεία πάνω στην εικόνα): Χρησιμοποιήθηκε στο διαδραστικό βίντεο.
- **Single Choice Set** (Μοναδική επιλογή): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **True/False Question** (Σωστό/Λάθος): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες.
- **Multiple Choice** (Πολλαπλή επιλογή): Χρησιμοποιήθηκε στις δραστηριότητες σε ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών.

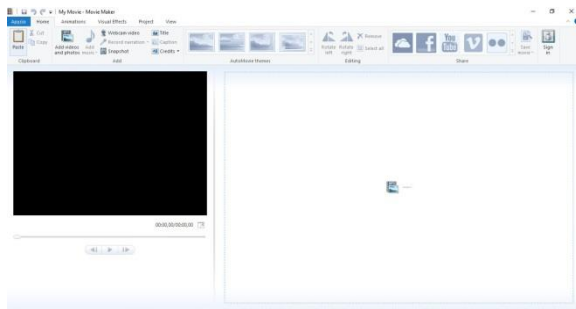

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Οι επιλογές σε δραστηριότητες είναι πολλές, ενώ όπως αναφέρθηκε ανανεώνονται συνεχώς. Πατώντας στο [σύνδεσμο](#) μπορεί κανείς να εξερευνήσει όλες τις δραστηριότητες μέσα από οδηγίες και παραδείγματα, για ακόμα πιο διαδραστικό ΕΥ.

Στο συγκεκριμένο επιμορφωτικό πρόγραμμα χρησιμοποιήθηκαν οι λειτουργίες «Course Presentation» και «Accordion». Με την λειτουργία «Course Presentation» σχεδιάστηκαν οι διαφάνειες σε όλα τα μαθήματα του προγράμματος που αποτελούν το βασικό υλικό. Οι διαφάνειες περιλαμβάνουν κείμενο, επεξηγηματικές εικόνες και σχόλια, διαδραστικό βίντεο, ήχο, υπερσυνδέσεις και δραστηριότητες. Η λειτουργία «Accordion» χρησιμοποιήθηκε σε όλα τα μαθήματα και συγκεκριμένα στα «Εισαγωγικά στοιχεία», όπου ο επιμορφούμενος μπορεί να μελετήσει το σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα και τις λέξεις κλειδιά σε κάθε μάθημα.

4.5.2 Λογισμικό Windows Movie Maker

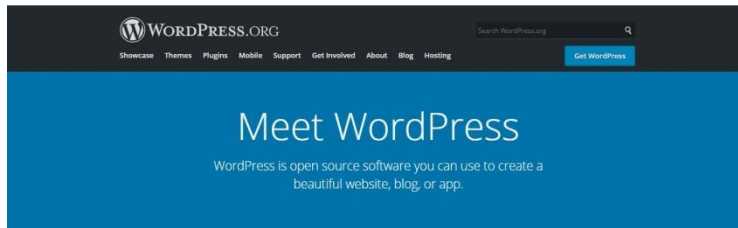
Εικόνα 26: Λογισμικό windows movie maker

Το διαδραστικό βίντεο δημιουργήθηκε χρησιμοποιώντας εικόνες από τη διαδικασία καταχώρησης μίας άδειας στο myschool. Οι εικόνες αυτές απομονώθηκαν με το εργαλείο αποκομμάτων των Windows οι οποίες αποθηκεύονται με τη μορφή .JPG. Έπειτα, οι εικόνες αυτές ενσωματώθηκαν στο Windows Movie Maker (εικ.26) και δημιουργήθηκε ένα βίντεο μικρού μήκους (mp4-προϋπόθεση για να υποστηρίζεται στο H5P) με συνοδεία ορχηστρικής μουσικής. Στη συνέχεια, το βίντεο αυτό ενσωματώθηκε στο περιβάλλον H5P και με την ανάλογη λειτουργία μετατράπηκε σε διαδραστικό.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

4.5.3 Το Λογισμικό Wordpress

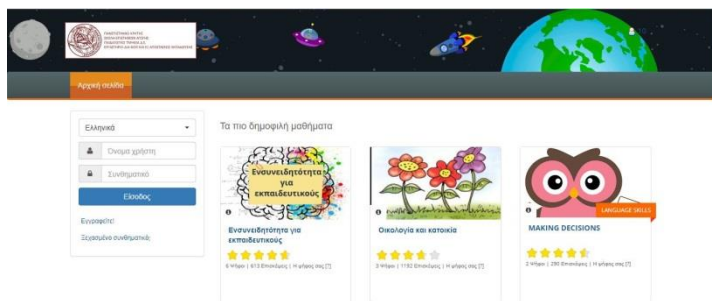
Εικόνα 27: Λογισμικό Wordpress

Το Λογισμικό Wordpress (εικ.27) είναι ένα λογισμικό ανοιχτού κώδικα και δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να επεξεργαστεί κείμενο, εικόνα και βίντεο. Σε αυτό το Σύστημα Διαχείρισης δημιουργήθηκε το εκπαιδευτικό υλικό με το εργαλείο H5P. Έπειτα, οι κώδικες των τεσσάρων μαθημάτων ενσωματώθηκαν στην πλατφόρμα που έγινε η επιμόρφωση.

4.5.4 Εργαλεία Αλληλεπίδρασης και Επικοινωνίας

Η επικοινωνία ανάμεσα στην επιμορφώτρια και στον επιμορφούμενο μπορούσε να γίνει με πολλούς τρόπους. Αρχικά, μέσω της πλατφόρμας επιμόρφωσης υπήρχε η δυνατότητα επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης μέσω χώρου συζητήσεων, ασύγχρονα με Forum και σύγχρονα με chat, ενώ υπήρχε η επιλογή επικοινωνίας μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail).

4.5.5 Πλατφόρμα Chamilo

Εικόνα 28: Όψη πλατφόρμας Chamilo

Το πρόγραμμα επιμόρφωσης πραγματοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας **Chamilo** (εικ.28). Η πλατφόρμα αυτή αποτελεί ένα τυπικό περιβάλλον Διαδικτυακού Συστήματος Διαχείρισης ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: *.Διπλωματική Εργασία*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Μάθησης και Διδασκαλίας (ΣΔΜΔ) – Learning Management Systems (LMS) ή μιας πλατφόρμας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Τα συγκεκριμένα περιβάλλοντα υποστηρίζουν τη διεξαγωγή μαθημάτων από απόσταση μέσω διαδικτύου, παρέχοντας πολλές δυνατότητες, όπως ασύγχρονη και σύγχρονη τηλεδιάσκεψη βοηθώντας πολύ στη δημιουργία ομάδων εργασίας, αυξάνοντας την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση και μειώνοντας το αίσθημα απομόνωσης. (Εισαγωγική επιμόρφωση για την εκπαιδευτική αξιοποίηση ΤΠΕ, επιμόρφωση Β1 επίπεδο, 2017). Σύμφωνα με τους Wang & Chen (2009) στα συστήματα Διαχείρισης Μάθησης και Διδασκαλίας χρησιμοποιούνται τεχνολογίες σχετικές με την πληροφορία και την επικοινωνία ώστε να υπάρξει μια πλατφόρμα προσβάσιμη μέσω διαδικτύου, αλλά να παρέχεται η δυνατότητα σχεδιασμού και διαχείρισης τόσο στον εκπαιδευτή όσο και στον εκπαιδευόμενο. Σε ένα Σύστημα Διαχείρισης όπως το Chamilo, δίνεται η δυνατότητα, στον εκπαιδευτή και στον εκπαιδευόμενο, της διαχείρισης μαθημάτων, της ανάρτησης εκπαιδευτικού υλικού, της ανάπτυξης εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, της ασύγχρονης επικοινωνίας μέσω μηνυμάτων, της σύγχρονης επικοινωνίας μέσω chat και τηλεδιάσκεψης, της online βαθμολόγησης των εργασιών/δραστηριοτήτων, της παρακολούθησης της προόδου των εκπαιδευομένων, της δημιουργίας προφίλ χρηστών, της συμμετοχής σε forum συζητήσεων και της εξαγωγής στατιστικών αναφορών (Καράλη 2013, Σκουληκάρη 2015, όπ. αναφ. στο Γαβριηλίδου, 2017).

Εικόνα 29: Εισαγωγικό βίντεο

Αρχικά η επιμορφώτρια δημιούργησε λογαριασμό στην πλατφόρμα Chamilo σε όλους τους νέους χρήστες- εκπαιδευόμενους. Στη συνέχεια τους ενέγραψε στα μαθήματα επιμόρφωσης ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: .Διπλωματική Εργασία

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

με τίτλο: «[Επιμορφωτικό σεμινάριο στελεχών σχολικών μονάδων για τη νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών.](#)». Έπειτα, δημιουργήθηκε ένας σύντομος οδηγός πλοήγησης στην πλατφόρμα με τη βοήθεια της δωρεάν έκδοσης του λογισμικού Screencast-O-matic. Με το λογισμικό αυτό ο χρήστης μπορεί να καταγράψει εικόνα (μέρος της εικόνας ή όλη) και ήχο, εμφανίζοντας, εάν το επιθυμεί ο χρήστης το στίγμα του ποντικιού στην εικόνα, καθιστώντας ιδανικό εργαλείο για τη δημιουργία video-tutorial. Το υλικό που δημιουργήθηκε με τη βοήθεια του εργαλείου H5P, ενσωματώθηκε στην πλατφόρμα Chamilo. Το υλικό αυτό εμπλουτίστηκε με ανακεφαλαιωτικές δραστηριότητες σε κάθε μάθημα, οι οποίες αξιολογούνταν από την επιμορφώτρια η οποία με τη σειρά της ανατροφοδοτούσε άμεσα τους επιμορφούμενους με τυχόν παρατηρήσεις ή διορθώσεις, αυξάνοντας την αλληλεπίδραση με τους επιμορφούμενους, προσπαθώντας να τους δημιουργήσει αίσθημα ασφάλειας και αμεσότητας. Για να ενισχυθεί η αλληλεπίδραση έγινε χρήση των εργαλείων Chat και Forum που παρέχει η πλατφόρμα Chamilo.

4.6 Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, διαπιστώνει κανείς πόσο σύνθετη και χρονοβόρα είναι η διαδικασία για το σχεδιασμό εξ αποστάσεως εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Για να είναι αποτελεσματικό ένα εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να μελετηθεί σωστά, να ληφθούν υπόψη σημαντικοί παράμετροι και αποφάσεις. Το διαδικτυακό επιμορφωτικό υλικό του προγράμματος «[Επιμορφωτικό σεμινάριο στελεχών σχολικών μονάδων για τη νομοθεσία και τη διαδικασία έκδοσης αδειών.](#)» αποτελεί ένα μέρος των αδειών που καλείται να εκδώσει ένα στέλεχος. Υπάρχουν πολλές ακόμη κατηγορίες αδειών που θα συναντήσει στη σχολική καθημερινότητα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι άδειες είναι ένα κομμάτι που αλλάζει συνεχώς με νέους νόμους, εγκυκλίους και τροποποιήσεις αφού το Υπουργείο προσπαθεί να ικανοποιήσει τις νέες ανάγκες που δημιουργούνται στην καθημερινότητα, χωρίς ωστόσο να φροντίζει οι ενδιαφερόμενοι, είτε αυτοί είναι στελέχη είτε είναι εκπαιδευτικοί, να ενημερώνονται σωστά και να επιμορφώνονται στις νέες διαδικασίες. Ο σχεδιασμός του υλικού βασίστηκε στα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα τέτοιου είδους πρόγραμμα αλλά και σε όλα εκείνα τα τεχνολογικά εργαλεία που βοηθούν στην εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος, στην αυτονομία των επιμορφούμενων αλλά και στη συνεχή επικοινωνία και αλληλεπίδραση.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Στόχος ήταν ή παροχή γνώσης με απλό και κατανοητό τρόπο σε ένα ελκυστικό περιβάλλον μάθησης με την αξιοποίηση των ΤΠΕ. Για τους Rowntree (1994) και Race (1999) η επαφή του εκπαιδευόμενου με τον εκπαιδευτικό «πακέτο» πρέπει να δημιουργεί την αίσθηση ότι υπάρχει ένας «δάσκαλος» έτοιμος να βοηθήσει, το υλικό δηλαδή πρέπει κατά τον Race να ακολουθεί το μοντέλο «θέληση, πράξη, ανατροφοδότηση, αφομοίωση», χαρακτηριστικά απαραίτητα ώστε να ενθαρρύνει τον εκπαιδευόμενο να προσπαθεί συνεχώς με στόχο την συνεχή βελτίωση. (Μανούσου κ.α 2017)

5 Η Έρευνα

5.1 Εισαγωγή

Τα στελέχη σχολικών μονάδων καλούνται να υπηρετήσουν μια θέση χωρίς να κατέχουν βασικές δεξιότητες που απαιτούνται για αυτήν. Όσοι κατέχουν διοικητικές θέσεις καλούνται να ανταπεξέλθουν σε διάφορων ειδών προβλήματα στη σχολική καθημερινότητα και όχι μόνο. Η έλλειψη επιμόρφωσης σε βασικά διοικητικά θέματα, σε συνδυασμό με τις αυξημένες υποχρεώσεις και το πιεσμένο πρόγραμμα δυσκολεύει ακόμα περισσότερο το έργο τους. Για το λόγο αυτό η παρούσα εργασία είχε σκοπό να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό υλικό με τη μέθοδο της Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για την επιμόρφωση στελεχών σχολικών μονάδων σχετικά με τη νομοθεσία και την διαδικασία έκδοσης αδειών. Οι επιμέρους στόχοι ήταν να διερευνηθεί η ανάγκη επιμόρφωσης των στελεχών σχολικών μονάδων σχετικά με το υπό έρευνα θέμα, η αξιολόγηση του περιβάλλοντος επιμόρφωσης, η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού καθώς και οι απόψεις τους για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση μετά τη συμμετοχή τους σε αυτό.

Στην ενότητα αυτή θα γίνει λεπτομερής αναφορά στη διερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε για την πραγματοποίηση της συγκεκριμένης έρευνας. Αναλυτικότερα, στην υποενότητα 5.2 θα αναφερθεί η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την πραγματοποίηση της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα της έρευνας, τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των δεδομένων, πώς επιλέχθηκε το δείγμα στο οποίο πραγματοποιήθηκε η

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

έρευνα, καθώς και η επεξεργασία και η κωδικοποίηση των δεδομένων, αλλά και οι περιορισμοί της έρευνας. Στην υποενότητα 5.3 γίνεται η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, ενώ συνοψίζοντας θα παρουσιαστούν γενικά συμπεράσματα και μελλοντικές προτάσεις.

5.2 Μεθοδολογία Έρευνας

Ο ρόλος του ερευνητή είναι σημαντικός, αφού καλείται να σχεδιάσει λεπτομερώς τη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιήσει στη διερεύνηση του υπό εξέταση θέματος. Πριν το σχεδιασμό μιας έρευνας πρέπει να λάβει υπόψη του πολλές παραμέτρους, σχετικές με τις γενικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις, τις τεχνικές, τις μεθόδους, τα μέσα, τα υλικά και τις διαδικασίες που θα επιλέξει να εφαρμόσει στην πραγματοποίηση της (Δημητρόπουλος, 2004). Δεν αρκεί όμως να σχεδιάσει μια έρευνα θα πρέπει να μελετήσει προσεκτικά και πώς θα την πραγματοποιήσει. Τα ερευνητικά ερωτήματα, το δείγμα, τα μέσα συλλογής δεδομένων κ.α. είναι μερικά από τα στοιχεία που θα πρέπει να μελετήσει ο ερευνητής πριν αρχίσει να σχεδιάζει την ερευνητική διαδικασία προκειμένου να αποφασίσει τι είδους έρευνα θα κάνει. Το επόμενο ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί είναι, ποιος είναι ο σκοπός που γίνεται η συγκεκριμένη έρευνα. Στη συγκεκριμένη εργασία (μελέτη αξιολόγησης) γίνεται αποτίμηση ενός προγράμματος μετά το τέλος εφαρμογής του, αξιολογώντας την εμπειρία των εμπλεκόμενων σε αυτό. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται ποσοτικές μέθοδοι έρευνας, όμως σύμφωνα με τον Patton (1990, όπ. αναφ. στο Ίσαρη & Πουρκός, (2015) είναι απαραίτητη και η ποιοτική αξιολόγηση σε ένα τέτοιο είδος έρευνας αφού είναι σημαντική η σε βάθος διερεύνηση των απόψεων των εμπλεκόμενων (Ίσαρη & Πουρκός, 2015).

Στην ποσοτική έρευνα γίνεται «συστηματική μελέτη ενός φαινομένου» (“Είδη Ερευνών”, 2018) με στατιστικές μεθόδους και αριθμητικά δεδομένα. Χρησιμοποιείται συνήθως αντιπροσωπευτικό δείγμα παρατηρήσεων όπου προκύπτουν κάποια συχνά εμφανιζόμενα χαρακτηριστικά επιδιώκοντας τα αποτελέσματα να γενικευτούν στον ευρύτερο πληθυσμό.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Από τη άλλη μεριά η ποιοτική έρευνα στοχεύει στη διερεύνηση και κατανόηση σε βάθος των κοινωνικών φαινομένων και για αυτό το λόγο εφαρμόστηκε πρώτα στις κοινωνικές επιστήμες. Ο ερευνητής ενδιαφέρεται να απαντήσει στο «Πώς;» και στο «Γιατί;» των ερωτημάτων του, άρα μιλάμε για μια διερευνητική (exploratory) μέθοδο.

Με την ποιοτική έρευνα ερευνούνται σε βάθος αναπαραστάσεις, στάσεις, αντιλήψεις, κίνητρα, καθώς και δεδομένα της συμπεριφοράς των ατόμων. Στόχος είναι να κατανοηθεί ολικά μια στάση ή μια συμπεριφορά διερευνώντας την εμπειρία των εμπλεκομένων από την οπτική του καθενός. Στην ποιοτική έρευνα δεν υπάρχουν εξ αρχής υποθέσεις αλλά οι θεωρίες προκύπτουν κατά τη διάρκεια την έρευνας αλλά και μετά το τέλος, σε αντίθεση με την ποσοτική.

Στην παρούσα εργασία εφαρμόστηκε η ποιοτική έρευνα αφού η ερευνήτρια έρχεται πρώτη φορά σε επαφή με το ερευνών θέμα και δεν έχει πρότερες αντιλήψεις. Επιδίωξε να οικοδομήσει σταδιακά μια θεωρία για την εξήγηση και την ερμηνεία των ερευνητικών δεδομένων, συγκεντρώνοντας όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες από τα υποκείμενα της έρευνας. Επιπλέον, ο προσανατολισμός στην ποιοτική έρευνα μας δίνει τη δυνατότητα να εστιάσουμε περισσότερο στα σημεία εκείνα που θα μας οδηγήσουν στην εξαγωγή ποιοτικών και αντιπροσωπευτικών συμπερασμάτων σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας.

5.2. Ερευνητικά ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία καλείται να δώσει απαντήσεις η παρούσα διπλωματική εργασία είναι τα εξής:

- Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού;
- Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για το περιβάλλον επιμόρφωσης;
- Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση;

5.3 Συλλογή Δεδομένων

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για έναν ερευνητή να συλλέξει δεδομένα, όπως η συνέντευξη, το ερωτηματολόγιο, η παρατήρηση κ.α. Στη συγκεκριμένη εργασία επιλέχθηκε το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο, αφού δεν περιορίζει χρονικά και τοπικά των ερευνητή ή τον ερωτώμενο, ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

*Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος
εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.*

είναι εύκολο στη χρήση, υπάρχει άμεση καταγραφή των απαντήσεων σε ηλεκτρονική βάση, ενώ ο ερωτώμενος είναι καθ' όλα υπεύθυνος για την καταχώρηση των απαντήσεων του χωρίς να επηρεάζεται από την παρουσία του ερευνητή. Για να δημιουργηθεί ένα ερωτηματολόγιο χρειάζεται ο ερευνητής να είναι γνώστης του αντικειμένου και να έχει εμπειρία ώστε να επεξεργαστούν σωστά τα αποτελέσματα και να βγουν έγκυρα συμπεράσματα. Το ερωτηματολόγιο πρέπει να είναι σωστά δομημένο και μελετημένο ώστε να απάντα στα ερευνητικά ερωτήματα αλλά και να μειώνεται το περιθώριο λάθους του ερευνητή. Στη συγκεκριμένη εργασία το ερωτηματολόγιο είχε προκαθορισμένες ερωτήσεις σε αριθμό, σειρά και περιεχόμενο, όπως θα συνέβαινε σε μία δομημένη συνέντευξη. Οι ερωτήσεις ήταν ανοιχτού τύπου ώστε ο ερωτώμενος να μπορεί να τεκμηριώσει την απάντηση του με επιχειρήματα.

Οι ερωτήσεις βασίστηκαν στη δομή εκείνων της ποιοτικής συνέντευξης (Mason, 2009; Robson, 2010; Ιωσηφίδης, 2008, οπ. αναφ. Ίσαρη & Πουρκός, 2015), όπου οι ερωτήσεις συνδέονται άμεσα με τα ερευνητικά ερωτήματα, είναι ανοιχτού τύπου ώστε ο ερωτώμενος να απαντήσει όπως εκείνος επιθυμεί, ενώ σχετίζονται με την εμπειρία των συμμετεχόντων από τη διαδικασία έκδοσης των αδειών.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρία μέρη και περιλαμβάνει συνολικά 15 ερωτήσεις. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει 7 ερωτήσεις κλειστού τύπου δημογραφικού περιεχομένου και γενικής φύσεως σχετικά με την ιδιότητα των ερωτώμενων και τη γνώση τους σχετικά με τη νομοθεσία των αδειών. Έπειτα, ακολουθεί μια ερώτηση ανοιχτού τύπου για την άποψη των ερωτώμενων σχετικά με την επιμόρφωση που τους έχει παρασχεθεί. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει 4 ερωτήσεις, οι οποίες βασίζονται στις γενικές αρχές αξιολόγησης του εκπαιδευτικού υλικού και του περιβάλλοντος επιμόρφωσης. Στο τρίτο μέρος υπάρχουν 2 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου σχετικά με την εξ αποστάσεως επιμόρφωση, ενώ η τελευταία είναι μια ερώτηση ανοιχτού τύπου για γενικά σχόλια και παρατηρήσεις σχετικά με το περιβάλλον επιμόρφωσης αλλά και με τη μορφή επιμόρφωσης. Η επιμόρφωση διήρκεσε ένα μήνα. Το υλικό ήταν στη διάθεση των επιμορφούμενων καθ' όλη τη διάρκεια της επιμόρφωσης, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, ώστε να ρυθμίσουν τον προσωπικό τους χρόνο και να πραγματοποιήσουν την επιμόρφωση στο χρόνο και στο ρυθμό που το επιθυμούν. Αφού ολοκλήρωναν την επιμόρφωση υπήρχε το link με το ερωτηματολόγιο στο ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: *.Διπλωματική Εργασία*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

οποίο καλούνταν να απαντήσουν. Ήταν προϋπόθεση η ολοκλήρωση της επιμόρφωσης για τη συμπλήρωσή του. Αφού ολοκλήρωναν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου οι απαντήσεις αποθηκεύονταν σε μια online βάση δεδομένων και ο ερευνητής ήταν σε θέση να δει άμεσα τις απαντήσεις τους.

Ο σχεδιασμός του ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του εργαλείου Google Forms <https://forms.gle/3XodLmDeWMSUS6Np6> και οι ερωτήσεις παρατίθενται στο Παράρτημα Ι.

5.4 Το Δείγμα της Έρευνας

Πέρα από την σωστή δομή και σύνθεση του ερωτηματολογίου, είναι εξίσου σημαντικό το δείγμα των ερωτώμενων (Πίνακας 1), δηλαδή το πλήθος τους και η σύσταση της ερωτώμενης ομάδας. Στην ποιοτική έρευνα η επιλογή του δείγματος δεν γίνεται τυχαία, ο αριθμός των ερωτώμενων πρέπει να είναι μικρός, οι περιπτώσεις να είναι χαρακτηριστικές του πληθυσμού που ερευνούμε (Cohen, Manion & Morrison, 2008) αλλά να υπάρχει εύκολη επικοινωνία μαζί τους. (Thomas & Nelson, 1996)

Τα υποκείμενα του δείγματος επιλέχθηκαν κατά κριτήρια (criterion sampling), ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της έρευνας, αλλά να ικανοποιούν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια όπως:

- Κάποιοι από αυτούς να κατέχουν θέση ευθύνης (Διευθυντής-Υποδιευθυντής) σε σχολική μονάδα άνω των 4^{ων} θέσεων.
- Κάποιοι από αυτούς να κατέχουν θέση ευθύνης (Προϊστάμενος/ή) σε σχολική μονάδα κάτω των 3^{ων} θέσεων).
- Κάποιοι από αυτούς να είναι Δάσκαλοι και κάποιοι Νηπιαγωγοί.

Το δείγμα αποτελείται από 15 άτομα, 7 γυναίκες και 8 άνδρες, εκ των οποίων 4 από αυτούς είναι Διευθυντές σχολικών μονάδων άνω των 4^{ων} θέσεων, 6 από αυτούς είναι Υποδιευθυντές σε σχολικές μονάδες άνω των 4^{ων} θέσεων και 5 από αυτούς είναι Προϊστάμενοι σχολικών μονάδων κάτω των 3^{ων} θέσεων ή Νηπιαγωγείων. Ενώ 11 άτομα του δείγματος είναι Δάσκαλοι και 4 Νηπιαγωγοί. Σε κάθε ερωτώμενο δόθηκε ένας κωδικός που αποτελείται από

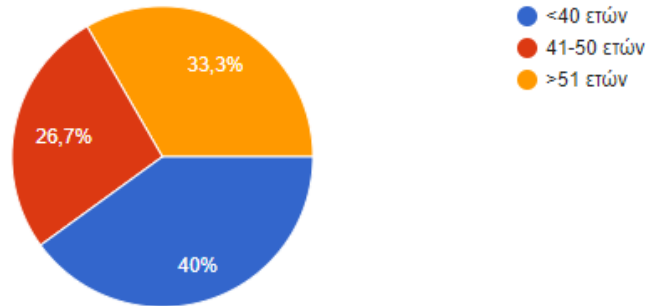
Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

το γράμμα «Ε» και έναν αύξοντα αριθμό από το 1 έως το 15. Από δω και στο εξής θα αναφερόμαστε σε αυτούς με τη χρήση του αντίστοιχου κωδικού.

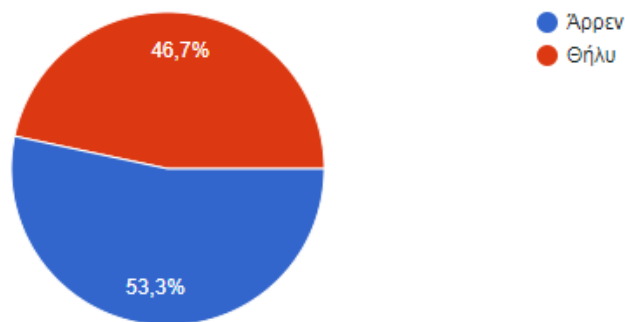
ΚΩΔΙΚΟΣ	ΦΥΛΟ	ΗΛΙΚΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΘΕΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ ΣΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ
E1	Άρρεν	>51 ετών	ΠΕ70	Υποδιευθυντής
E2	Άρρεν	>51 ετών	ΠΕ70	Διευθυντής
E3	Άρρεν	<40 ετών	ΠΕ70	Υποδιευθυντής
E4	Άρρεν	41-50 ετών	ΠΕ 70	Υποδιευθυντής
E5	Άρρεν	>51 ετών	ΠΕ70	Υποδιευθυντής
E6	Θήλυ	<40 ετών	ΠΕ60	Προϊστάμενος/ή σχολικής μονάδας
E7	Άρρεν	41-50 ετών	ΠΕ70	Υποδιευθυντής
E8	Θήλυ	<40 ετών	ΠΕ60	Προϊστάμενος/ή σχολικής μονάδας
E9	Άρρεν	>51 ετών	ΠΕ70	Διευθυντής
E10	Θήλυ	>51 ετών	ΠΕ70	Διευθυντής
E11	Θήλυ	<40 ετών	ΠΕ 70	Υποδιευθυντής
E12	Θήλυ	<40 ετών	ΠΕ70	Προϊστάμενος/ή σχολικής μονάδας
E13	Άρρεν	41-50 ετών	ΠΕ70	Διευθυντής
E14	Θήλυ	<40 ετών	ΠΕ 60	Προϊστάμενος/ή σχολικής μονάδας
E15	Θήλυ	41-50 ετών	ΠΕ 60	Προϊστάμενος/ή σχολικής μονάδας
Όπου	ΠΕ70	Δάσκαλος		
	ΠΕ60	Νηπιαγωγός		

Πίνακας 1: Το δείγμα της έρευνας

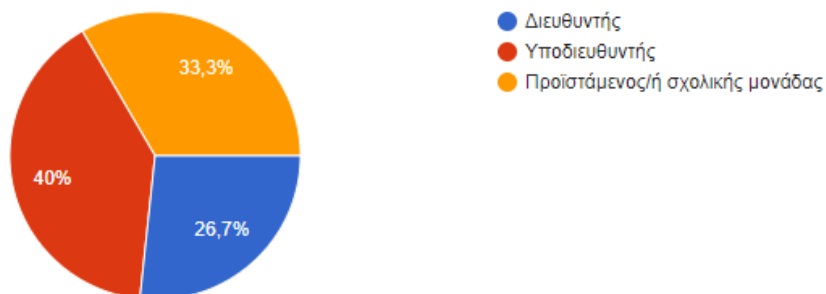
Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 το δείγμα αποτελείται από 8 άνδρες και 7 γυναίκες, ενώ 6 από αυτούς είναι κάτω των 40 ετών, 4 ανήκουν στο δεύτερο ηλικιακό γκρουπ, δηλαδή 41-50 ετών και 5 είναι μεγαλύτεροι από 51 ετών. Σε ερώτηση για το πόσο καλά γνωρίζουν τη νομοθεσία των αδειών, οι 7 από αυτούς γνωρίζουν μέτρια τη νομοθεσία και σχεδόν πάντα ζητούν βοήθεια για τη διεκπεραίωση σχετικών ζητημάτων ενώ 8 από αυτούς γνωρίζουν καλά και σπάνια ζητούν βοήθεια. Σε επόμενη ερώτηση σχετικά με το αν γνωρίζουν τη διαδικασία έκδοσης μιας άδειας, ένας από αυτούς γνωρίζει τα βασικά, 7 από αυτούς έχει μέτρια γνώση των διαδικασιών και σχεδόν πάντα ζητά βοήθεια ενώ οι υπόλοιποι 7 γνωρίζουν καλά και σπάνια ζητούν βοήθεια. Αυτά τα στοιχεία είναι χρήσιμα για να σχεδιάσουμε το προφίλ του δείγματος.

Σχήμα 4: Ηλικία δείγματος

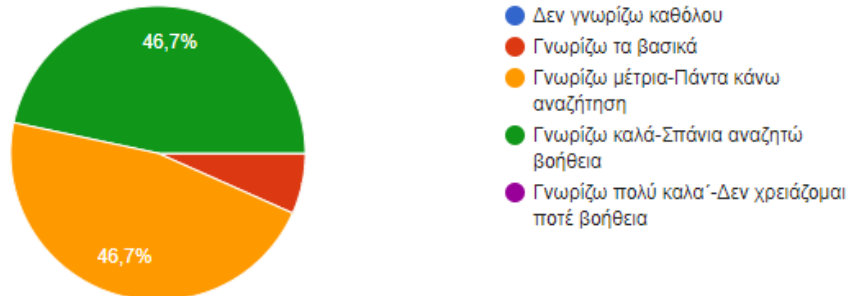
Σχήμα 5: Φύλο δείγματος

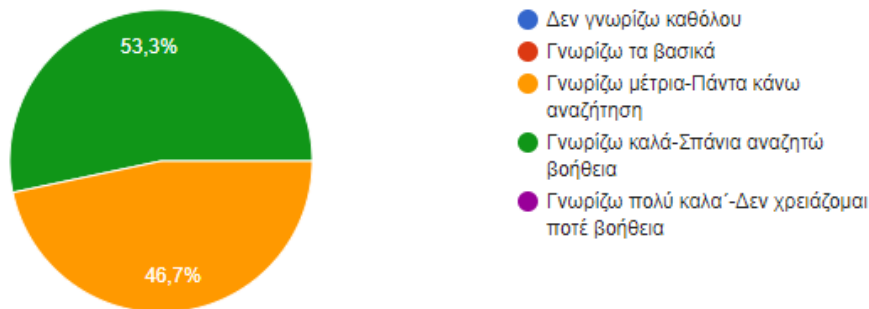
Σχήμα 6: Ποσοστό θέσεων ευθύνης

Στις γραφικές παραστάσεις που ακολουθούν φαίνεται η ήδη υπάρχουσα γνώση των συμμετεχόντων σχετικά με τη νομοθεσία αλλά και τη διαδικασία έκδοσης των αδειών

ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: Διπλωματική Εργασία

Σχήμα 7: Ποσοστό γνώσης διαδικασίας έκδοσης αδειών

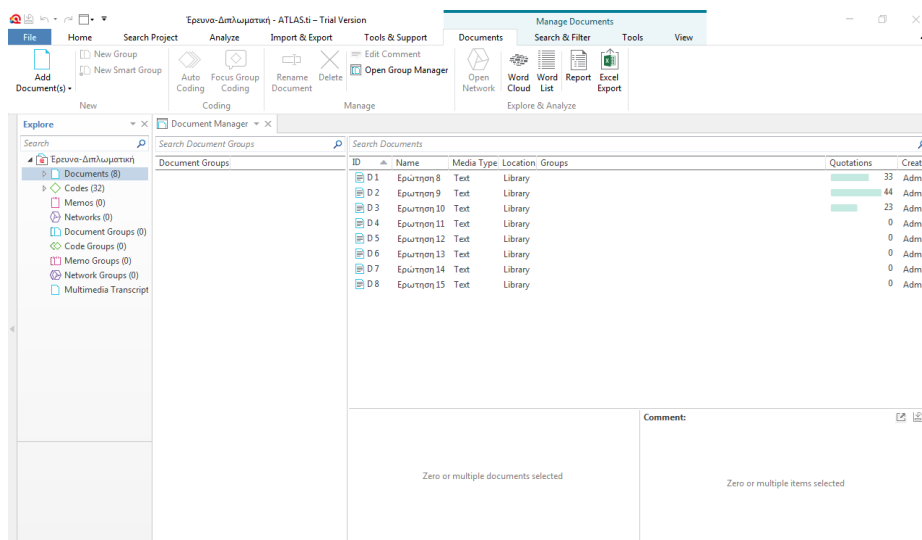

Σχήμα 8: Ποσοστό γνώσης νομοθεσίας σχετικής με τις άδειες

5.5 Ανάλυση Δεδομένων-Κωδικοποίηση

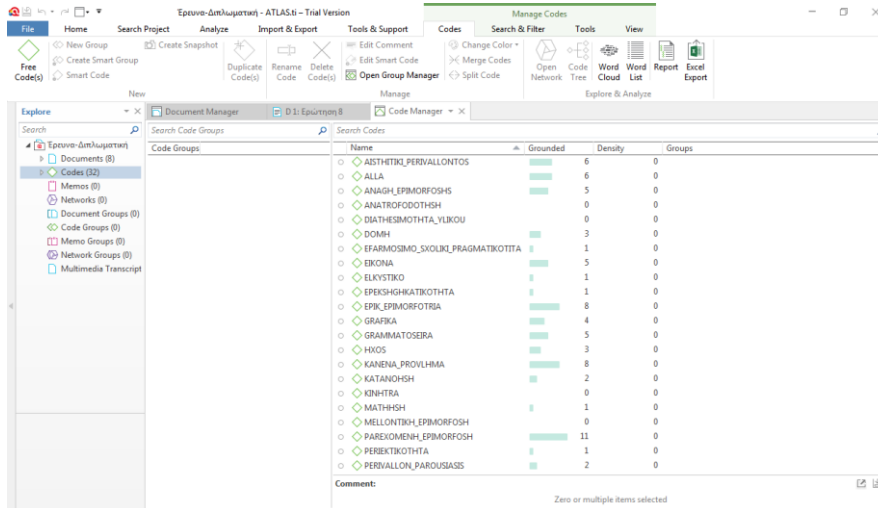
Στην παρούσα εργασία, όπως αναφέρθηκε εφαρμόστηκε ποιοτική μεθοδολογία έρευνας, ενώ η ανάλυση έγινε με την τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου (content analysis), όπου κατά κύριο λόγο αναφέρεται στην ανάλυση γραπτών λεκτικών τεκμηρίων και σύμφωνα με τον Berelson (όπως αν. Τσικινά Β.) θεωρείται από τις εγκυρότερες τεχνικές ανάλυσης στις κοινωνικές επιστήμες. Με τη χρήση αυτής της τεχνικής γίνεται μια προσπάθεια ποσοτικοποίησης των περιεχομένων των τεκμηρίων καταγράφοντας τη συχνότητα εμφάνισης τους, τα οποία προκύπτουν από συγκεκριμένα ερωτήματα ή κατηγορίες. Μονάδα ανάλυσης θεωρήθηκε η πρόταση, εφαρμόζοντας μια συστηματική τεχνική «συμπίεσης -μετατροπής» οι λέξεις του κειμένου αντιστοιχήθηκαν σε λιγότερες κατηγορίες περιεχομένου βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, μια διαδικασία επιλεκτική και αφαιρετική (Robson, 2010), ενώ σε

κάποιες ελάχιστες περιπτώσεις ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε η περίοδος προκειμένου να αποδοθεί καλύτερα το νόημα. Τα στοιχεία που προκύπτουν αξιολογήθηκαν στο σύνολό τους αφού στην ποιοτική έρευνα ακόμα και κάτι που εμφανίζεται σπάνια μπορεί να έχει μεγάλη σημασία. Το ειδικό λογισμικό που χρησιμοποιήθηκε για την κωδικοποίηση των απαντήσεων ήταν το Atlas.ti 8, το οποίο δίνει τη δυνατότητα ταξινόμησης των αξόνων και των βασικών κριτηρίων τους, αλλά και καταμέτρησης της συχνότητας εμφάνισης του κάθε άξονα και κάθε βασικού του κριτηρίου στο σύνολο των απόψεων που διερευνούνται (Gregorio, 2009). Αρχικά οι απαντήσεις ανά ερώτηση αποθηκεύτηκαν σε μορφή εμπλουτισμένου κειμένου .rtf (Rich Text Format) όπου καταχωρήθηκαν στο λογισμικό και αποτέλεσαν ένα ξεχωριστό αρχείο ανάλυσης.

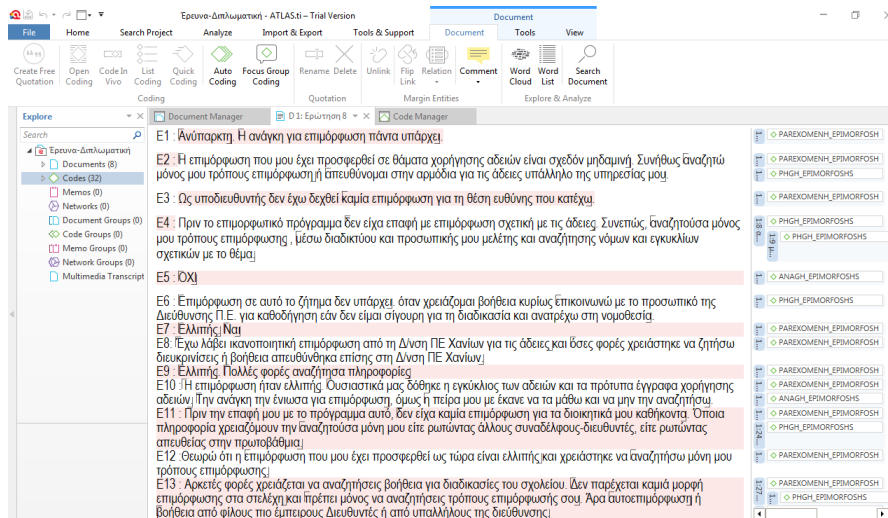

Εικόνα 30: Οι ερωτήσεις στο περιβάλλον λογισμικού ATLAS

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

Εικόνα 31: Οι κώδικες

Εικόνα 32: Αντιστοίχιση απαντήσεων με τους κώδικες

Τα ερωτηματολόγια σχεδιάστηκαν με σκοπό να:

- Διερευνηθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων για το συνολικό περιβάλλον επιμόρφωσης
- Διερευνηθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότητα της συγκεκριμένης επιμόρφωσης

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Διερευνηθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων για την επιμόρφωση αυτής της μορφής έπειτα από την επαφή τους με το πρόγραμμα (Εξαε Επιμόρφωση).

Στον πίνακα που ακολουθεί υπάρχουν οι άξονες και οι κώδικες που προέκυψαν από την ανάλυση και κωδικοποίηση των απαντήσεων, οι οποίοι προέκυψαν λαμβάνοντας υπόψη ότι οι κατηγορίες στις οποίες θα κωδικοποιηθεί το κείμενο της έρευνας θα πρέπει να είναι σαφείς, να εξυπηρετούν τους ερευνητικούς σκοπούς, να είναι αμοιβαία αποκλειόμενες, έτσι ώστε το υπό εξέταση κείμενο να μπορεί να κωδικοποιηθεί μονοσήμαντα και χωρίς τον κίνδυνο παρερμηνειών από τους ερευνητές και εξαντλητικές, δηλαδή το σύνολο των δεδομένων να ταιριάζει σε κάποια κατηγορία.

1ος ΑΞΟΝΑΣ : ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΑΝΑΓΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΠΗΓΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
2ος ΑΞΟΝΑΣ : ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΘΕΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΑΛΛΑ
3ος ΑΞΟΝΑΣ :ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΔΟΜΗ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ-ΜΑΘΗΣΗ

ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ
ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΙΝΗΤΡΑ

ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ

**4ος ΑΞΟΝΑΣ : ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΑ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ**

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ-ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

ΠΛΟΗΓΗΣΗ-ΧΡΗΣΗ

ΕΙΚΟΝΕΣ-ΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ-ΗΧΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑ

Η εξαγωγή των αποτελεσμάτων είναι ένα αρχείο που υπάρχουν ανά κώδικα όλες οι αντιστοιχίες που έχουν γίνει στις απαντήσεις των ερωτώμενων.

5.6 Παρουσίαση-Ανάλυση αποτελεσμάτων ανά άξονα

- **1^{ος} Αξονας : Διοικητική Επιμόρφωση**

Στον 1^ο Αξονα θα διερευνηθεί η άποψη των ερωτώμενων για τη διοικητική επιμόρφωση που τους έχει προσφερθεί μέχρι την επαφή τους με το συγκεκριμένο πρόγραμμα, την ανάγκη τους

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

για επιμόρφωση, της πηγές από τις οποίες αναζητούν επιμόρφωση καθώς και τις μελλοντικές τους επιθυμίες για επιμόρφωση.

Παρεχόμενη Επιμόρφωση

Από τις απαντήσεις των ερωτώμενων συμπεραίνουμε ότι η επιμόρφωση γενικά αλλά και ειδικότερα σε διοικητικά θέματα είναι ελλιπής έως ανύπαρκτη. Χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι :

E 2 : «*Η επιμόρφωση που μου έχει προσφερθεί σε θέματα χορήγησης αδειών είναι σχεδόν μηδαμινή*»

E 3 : «*Καμία επιμόρφωση για τη θέση ευθύνης που κατέχω*»

E 4 : «*Δεν είχα επαφή με επιμόρφωση σχετική με τις άδειες*»

E 10 : «*Δεν είχα καμία επιμόρφωση για τα διοικητικά μου καθήκοντα*»

Ανάγκη Επιμόρφωσης

Για το αν υπάρχει ανάγκη επιμόρφωσης η πλειοψηφία των ερωτώμενων απάντησε θετικά :

E1 : Η ανάγκη για επιμόρφωση πάντα υπάρχει

E10 : Την ανάγκη την ένιωσα για επιμόρφωση

E14 : Ναι

Πηγή Επιμόρφωσης

Σχετικά με το που αναζητούν ενημέρωση και κατ' επέκταση επιμόρφωση οι ερωτώμενοι κάνουν λόγο για αυτοεπιμόρφωση, προσωπική δηλαδή αναζήτηση στο διαδίκτυο, στις εγκυκλίους των αδειών καθώς και στη νομοθεσία, αλλά απευθύνονται συχνά στον αρμόδιο υπάλληλο της Πρωτοβάθμιας Διεύθυνσης ή σε κάποιον συνάδελφο με μεγαλύτερη εμπειρία.

Αναφέρουν ότι :

E2 : αναζητώ μόνος μου τρόπους επιμόρφωσης

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

E4 : μέσω διαδικτύου και προσωπικής μου μελέτης και αναζήτησης νόμων και εγκυκλίων σχετικών με το θέμα.

E11 : αναζητούσα μόνη μου είτε ρωτώντας άλλους συναδέλφους-διευθυντές, είτε ρωτώντας απευθείας στην πρωτοβάθμια.

Μελλοντική επιμόρφωση

Όσον αφορά την επιθυμία τους για μελλοντική επιμόρφωση θεωρούν ότι θα την επέλεγαν ξανά εάν ήταν σχετική με ένα θέμα που τους ενδιαφέρει. Πιστεύουν ακόμη ότι η εκπαίδευση και η ενημέρωση σε θέματα που αφορούν τους εκπαιδευτικούς πρέπει να είναι συνεχής, ενώ τους βοηθάει να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους.

E5 : θα ήθελα να συνεχιστεί ή παρούσα προσπάθεια και να επεκταθεί και σε άλλα θέματα επιμορφωτικού ενδιαφέροντος για τους εκπαιδευτικούς

E8 : για κάποιο άλλο θέμα χρήσιμο και ενδιαφέρον για μένα για να καλύψω τυχόν απορίες μου και να διευρύνω τις γνώσεις μου.

E9 : γιατί θεωρώ ότι πρέπει να ενημερωνόμαστε διαρκώς λόγω αλλαγών

E14 : θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος ενημέρωσης των εκπαιδευτικών προκειμένου να γνωρίσουν αντικείμενα (π.χ άδειες) τα οποία δεν τα γνωρίζουν

E15 : θα ήταν πολύ χρήσιμο να υπάρχει επιμόρφωση στελεχών εξ αποστάσεως ειδικά των νέων στελεχών.

• **2^{ος} Άξονας : Εξ αποστάσεως Επιμόρφωση**

Στον 2^ο Άξονα θα διερευνηθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση, τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία που εντοπίζουν στην επιμόρφωση αυτής της μορφής, πώς αξιολογούν την επικοινωνία με την επιμορφώτρια, καθώς και πιθανές προτάσεις βελτίωσης του συγκεκριμένου προγράμματος.

Θετικά στοιχεία

Σχετικά με τα **θετικά στοιχεία** που αναφέρουν οι συμμετέχοντες, όλοι υπογραμμίζουν:

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

α) τη **χωρική και χρονική ευελιξία** που παρέχει ένα πρόγραμμα αυτής της μορφής αλλά και τη δυνατότητα επιλογής του ρυθμού μελέτης.

Ενδεικτικά αναφέρουν :

E1 : δεν απαιτεί τη φυσική μου παρουσία

E3 : Η διευθέτηση του χωροχρόνου μου

E3 : κυρίως για το λόγο ότι μπόρεσα στο δικό μου χρόνο

E4 : Επιλέγοντας το χρόνο(πότε) και τη διάρκεια(πόσο) της παρακολούθησης και της ενασχόλησης του, νιώθω, πραγματικά, μεγάλη χαρά , αφού δεν μου στερεί καθόλου ελεύθερο χρόνο.

E7 : Ναι γιατί βοηθάει πολύ το γεγονός ότι δουλεύεις στο χρόνο που μπορείς

χωρίς μετακινήσεις

E11 : Το να μελετάς σε όποιο χρόνο θες από το σπίτι σου

E13 : Το μεγάλο πλεονέκτημα είναι ότι σου δίνει τη δυνατότητα να επιλέξεις το χρόνο πραγματοποίησής του.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι ένας ερωτώμενος σχολίασε ότι ένα τέτοιου είδους επιμορφωτικό πρόγραμμα δεν του στερεί τον ελεύθερο του χρόνο συνειδητοποιώντας τη σπουδαιότητα του:

E4 : Επιλέγοντας το χρόνο(πότε) και τη διάρκεια(πόσο) της παρακολούθησης και της ενασχόλησης του, νιώθω, πραγματικά, μεγάλη χαρά , αφού δεν μου στερεί καθόλου ελεύθερο χρόνο.

β) Τέσσερις από τους ερωτώμενους θεωρούν ότι αυτό το πρόγραμμα είναι ένας **σύγχρονος και καινοτόμος** τρόπος επιμόρφωσης αναφέροντας ότι :

E1 : Καινοτόμο

E1 : Σύγχρονος τρόπος

E11 : αποτελεί μια καινοτομία για την εκπαίδευση

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

E15 :η ελευθερία και ταυτόχρονα ο έλεγχος που έχει ο
μαθητής/σπουδαστής/επιμορφούμενος

γ) Ένα άλλο πλεονέκτημα που αναφέρουν οι ερωτώμενοι της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης
είναι η **διαθεσιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού**, αφού μπορούν να έχουν πρόσβαση σε
αυτό όποτε και από όπου το επιθυμούν.

Ενδεικτικές αναφορές:

E6 : μπορείς να ανατρέξεις σε αυτό οποιαδήποτε στιγμή και απο όπου και αν
βρίσκεσαι.

E6 : η ελευθερία πρόσβασης και μελέτης του υλικού

E14 : να μελετήσεις το υλικό πολλές φορές

Αρνητικά στοιχεία

Οι αναφορές που έγιναν για προβλήματα που συνάντησαν οι ερωτώμενοι κατά τη διάρκεια
της επιμόρφωσης ήταν ελάχιστες. Υπήρξε μια αναφορά από τον **E14** που τον δυσκόλεψε ότι
έπρεπε να βγαίνει κάθε φορά από το μάθημα και να πηγαίνει στην αρχική σελίδα. Επίσης
υπήρξε μια αναφορά από τον **E15** ότι αργεί να φορτώσει η σελίδα.

Προτάσεις βελτίωσης

Η γενική άποψη των ερωτώμενων για το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι θετική παρ όλα
αυτά έκαναν κάποιες προτάσεις βελτίωσης. Χαρακτηριστικά αναφέρει ο **E7** ότι θα μπορούσε
το υλικό να έχει περισσότερες εικόνες δίνοντας σαν παράδειγμα την ενότητα της
αρχαιοθέτησης (4^ο μάθημα). (θα μπορούσε να έχει περισσότερες εικόνες π.χ. στην
αρχαιοθέτηση).Ο **E10** εντόπισε κάποιο γραμματικό σφάλμα.(Διορθώστε λίγα γραμματικά
σφάλματα (πληροί ΟΧΙ πληρεί). Ο **E3** σε ερώτηση σχετικά με τις δυσκολίες που
αντιμετώπισε ανέφερε ότι ο μεγάλος όγκος πληροφοριών, έπρεπε στις ερωτήσεις να
ανατρέξει στο υλικό για να τις απαντήσει.(λόγω του μεγάλου όγκου πληροφοριών). Ο **E9**
αναφέρει ότι οι ερωτήσεις αυτοαξιολόγησης θα έπρεπε να είναι πιο αυστηρές και
αναλυτικότερες.(Απλά νομίζω ότι χρειάζεται πιο αυστηρή και αναλυτικότερη

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

αυτοαξιολόγηση). Ο **E13** θεωρεί ότι θα ήταν πιο βοηθητικό να υπάρχει ο τίτλος της κάθε υποενότητας σε κάθε καρτέλα γιατί βοηθά στην αναζήτηση της πληροφορίας.(Θα ήταν εξυπηρετικό να υπήρχε πάντα ο τίτλος της υποενότητας σε κάθε μια από τις καρτέλες γιατί εξυπηρετεί στην αναζήτηση μιας συγκεκριμένης πληροφορίας). Σε ερώτηση σχετικά με τις δραστηριότητες ο **E9** αναφέρει : «Οι δραστηριότητες ήταν ενδεικτικές Η αυτοαξιολόγηση ίσως ήταν απλή. Δεν μπορώ να πω ότι εξαιτίας τους ασχολήθηκα περισσότερο.». Τέλος, ο **E10** στην ίδια ερώτηση θεωρεί ότι η μια δραστηριότητα δεν ήταν αναγκαία

Επικοινωνία

Οι αναφορές που σχετίζονταν με την επικοινωνία επιμορφωτή και επιμορφωμένου, είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την αποτελεσματικότητα ενός εξ αποστάσεως προγράμματος, όπως έχει αναφερθεί. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων την χαρακτήρισε άμεση, κατατοπιστική και σωστή χρονικά.

E4 : Η επικοινωνία με τον υπεύθυνη περιορίστηκε, κυρίως, σε ερωτήματα του τύπου, αν ανέβηκε η δραστηριότητα και αν ήταν η σωστή.

E7 : Η Επικοινωνία ήταν άψογη

E8 : Η επικοινωνία με την υπεύθυνη επιμόρφωσης ήταν άμεση

E9 : Όποτε χρειάστηκα κάτι ενημερώθηκα άμεσα

E12 : Η επικοινωνία με την υπεύθυνη της επιμόρφωσης ήταν άμεση και γινόταν πάντα σε σωστό χρόνο.

• 3^{ος} Άξονας : Κατανόηση περιεχομένου

Στόχος του 3^{ου} Άξονα ήταν να διερευνήσει τις απόψεις των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού με βασικά αντικείμενα τη δομή, την κατανόηση-μάθηση, τη συνάφεια του αντικειμένου με τη σχολική πραγματικότητα, τα κίνητρα και την ανατροφοδότηση.

Δομή

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Η δομή του εκπαιδευτικού υλικού, δηλαδή ο τρόπος που ήταν σχεδιασμένο, η αναλυτική παρουσίαση των ενοτήτων, η οργάνωση των διαφανειών αλλά και η συγκέντρωση της πληροφορίας βοήθησαν τους ερωτώμενους να λειτουργήσουν αυτόνομα και να ολοκληρώσουν την επιμόρφωση με ευκολία.

Αναφέρουν χαρακτηριστικά :

E4 : η οργάνωση των διαφανειών (με ενθάρρυναν να συνεχίζω με προθυμία τη μελέτη του υλικού.)

E6 : διότι υπάρχει όλο το υλικό συγκεντρωμένο,

E10 : Η δομή της επιμόρφωσης ήταν εξαιρετική και σωστά ταξινομημένη (σωστά ταξινομημένο και με βοήθησε.-να μάθω)

E11 : Το υλικό με τον τρόπο που είναι σχεδιασμένο,

E13 : αναλυτική παρουσίαση των ενοτήτων (Εξαιρετικό το περιβάλλον εργασίας, αναλυτική παρουσίαση των ενοτήτων, αντιστοίχιση των στόχων του καθενός μαθήματος)

Κατανόηση

Η διαδραστικότητα του εκπαιδευτικού υλικού, τα βίντεο σε συνδυασμό με τις απλές, σύντομες, περιεκτικές αλλά κυρίως βοηθητικές δραστηριότητες τους βοήθησαν να **κατανοήσουν** με **άμεσο** και **σύντομο** τρόπο, καλύτερα τη γνώση που τους παρείχε το εκπαιδευτικό υλικό

E2 : το υλικό με βοήθησε να κατανοήσω και να εμπεδώσω καλύτερα

E2 : να εμπεδώσω καλύτερα

E4 : Πολύ ενδιαφέρουσα και εύκολη στην πρόσληψη και κατανόηση δύσκολων αντικειμένων

E4 : Η παρουσίαση της έχει διαδραστικότητα

E6 : Εξαιρετική η δουλειά με τα βοηθητικά βίντεο ειδικά για το myschool

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

E13 : Παράλληλα θεωρώ ότι είναι ιδιαίτερα κατατοπιστικό και κατά συνέπεια χρήσιμο.

E13 : φυσικά χρησιμοποιήση απλής και απολύτως κατανοητής γλώσσας συνεννόησης

E13 : (οι δραστηριότητες) να επεκτείνεις τις γνώσεις που είχες αποκτήσεις με τη μελέτη της ενότητας

E13 : φυσικά χρησιμοποιήση απλής και απολύτως κατανοητής γλώσσας συνεννόησης

E14 : (θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος ενημέρωσης των εκπαιδευτικών προκειμένου να γνωρίσουν αντικείμενα (π.χ άδειες) τα οποία δεν τα γνωρίζουν,) με άμεσο τρόπο και αποτελεσματικό

E15 : είναι πολύ χρήσιμο υλικό.

Συνάφεια αντικειμένου με την σχολική πραγματικότητα

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων θεωρεί ότι υπάρχει άμεση σύνδεση με καταστάσεις της σχολικής πραγματικότητας δίνοντας απαντήσεις σε θέματα που δε γνωρίζουν.

Ακολουθούν σχετικές αναφορές :

E3 : οι δραστηριότητες ανταποκρίνονται σε θέματα που παρουσιάζονται συχνά στις σχολικές μονάδες.

E11 : τα συναντά κανείς καθημερινά και στο χώρο του σχολείου.

E11 : ένα θέμα που καθημερινά στο σχολείο το συναντάει και δεν ξέρει πως να το χειριστεί.

E12 : Σίγουρα όσα διάβασα συναντώνται στη σχολική καθημερινότητα.

E13 : Απαντούσε σε πολλά θέματα που αντιμετωπίζουμε καθημερινά στο σχολείο.

Κίνητρα

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Το εκπαιδευτικό υλικό, οι **δραστηριότητες** αλλά και η άμεση **ανατροφοδότηση** τους κέντρισαν το **ενδιαφέρον** ενώ τους προσέφεραν τα απαραίτητα **κίνητρα** για να ολοκληρώσουν ευχάριστα και με προθυμία την συγκεκριμένη επιμόρφωση.

E1 : Μου κέντρισε το ενδιαφέρον.

που σε προδιέθετε να τη μελετήσεις

E2 : πραγματικά σε ενθάρρυνε να ολοκληρώσεις την κάθε ενότητα

E4 : ενθάρρυναν να συνεχίζω με προθυμία τη μελέτη του υλικού

E11 : Οι ερωτήσεις και οι δραστηριότητες έδιναν περισσότερα κίνητρα για να παρακολουθεί κανείς με προσοχή το επιμορφωτικό πρόγραμμα

Ανατροφοδότηση

Η ανατροφοδότηση έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην πορεία την επιμόρφωσης. Αρκετοί από τους ερωτώμενους τη θεωρούν επαρκή, η αμεσότητα που τη χαρακτηρίζει θεωρήθηκε ιδιαίτερα χρήσιμη και βοηθητική αφού βοήθησε σε μεγάλο βαθμό στην αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων. Ο **E6** χαρακτηρίζει τα σχόλια της ανατροφοδότησης εύστοχα με παροτρύνσεις σε περίπτωση λάθους ενώ ο **E9** θεωρεί την αυτοαξιολόγηση απλή, δηλαδή ότι δεν του ήταν απαραίτητη η ανατροφοδότηση.

Ενδεικτικά αναφέρουν :

E3 : Η ανατροφοδότηση πραγματικά έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να επιστρέψω στο υλικό

E6 : η ανατροφοδότηση πολύ καλή με εύστοχα σχόλια και παροτρύνσεις σε περίπτωση λάθους.

E7 : η ανατροφοδότηση επαρκής

E12 : Η ανατροφοδότηση που μου γινόταν με βοηθούσε

E13 : η άμεση ανατροφοδότησή τους ιδιαίτερα χρήσιμη

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- **4^{ος} Άξονας : Τεχνικά Χαρακτηριστικά**

Στον 4^ο Άξονα επιχειρείται να διερευνηθούν οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού και του περιβάλλοντος παρουσίασης με βασικά αντικείμενα το συνολικό περιβάλλον παρουσίασης, την αισθητική του περιβάλλοντος, την χρήση της γραμματοσειράς, την πλοήγηση στο περιβάλλον, τον ήχο, την εικόνα και τα γραφικά χαρακτηριστικά.

Συνολικό περιβάλλον παρουσίασης

Ως προς το συνολικό περιβάλλον παρουσίασης και την αισθητική του, η πλειοψηφία των ερωτώμενων θεωρεί ότι ήταν ευχάριστο, απλό και ελκυστικό.

Χαρακτηριστικές αναφορές :

E2 :Ήταν μια επιγραμματική και ουσιαστική παρουσίαση χωρίς περιττές λεπτομέρειες

E2 : (Το περιβάλλον αισθητικά ήταν) πολύ ευχάριστο

E3 : Το περιβάλλον ήταν πολύ ελκυστικό.

E4 : Φυσικά δεν πρέπει να αγνοηθεί ο εξαιρετικός τρόπος παρουσίασης

E8 :(Το συνολικό περιβάλλον)ευχάριστο αισθητικά

E9 : Το περιβάλλον και ο τρόπος παρουσίασης ήταν πολύ ελκυστικά.

E10 : Το περιβάλλον ήταν πολύ καλό

E15 : ωραίο και ελκυστικό περιβάλλον

E11 :Η αισθητική του περιβάλλοντος επιμόρφωσης ήταν πολύ καλή

Πλοήγηση-Χρήση

Οι ερωτώμενοι αναφέρθηκαν στην πλοήγηση και στη χρήση του περιβάλλοντος όπου τα σχόλια τους είναι θετικά.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Χαρακτηριστικά αναφέρουν :

- E3** : η πλοήγηση καθιστούσε τη μελέτη πολύ εύκολη
- E11** : εύκολο στη χρήση
- E13** : φιλικό προς τον χρήστη
- E14** : κατά τα άλλα ήταν εύκολή στη χρήση της

Εικόνα- Γραφική απεικόνιση- Ήχος

Πολλές ήταν οι αναφορές στη χρήση των εικόνων, του ήχου αλλά και της γραφικής απεικόνισης. Ο συνδυασμός αυτών είχε σαν αποτέλεσμα να στηθεί ένα ελκυστικό περιβάλλον εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, προσπαθώντας να προσεγγίσει όλους τους συμμετέχοντες , οπτικούς και ακουστικούς, Η χρήση αυτών των εργαλείων διεγείρει το ενδιαφέρον, ενώ η μελέτη γίνεται πιο ευχάριστη και κατ' επέκταση αποτελεσματική.

Ενδεικτικά οι ερωτώμενοι αναφέρουν :

- E6** : Ο ήχος είναι πολύ καλός
- E6** : η επιλογή ή όχι της αφήγησης είναι πολύ βοηθητική.
- E6** : η επιλογή των γραφικών εξαιρετική
- E8** : Μου άρεσαν τα γραφικά χαρακτηριστικά
- E13** : ευχάριστη γραφική απεικόνιση.
- E13** : καθαρός ήχος
- E13** : εύστοχη επιλογή φωτογραφιών
- E15** : σίγουρα λόγω του ευχάριστου τρόπου μάθησης

Γραμματοσειρά

Στα σχόλια τους σχετικά με τη γραμματοσειρά που χρησιμοποιήθηκε οι ερωτώμενοι αναφέρουν ότι η γραμματοσειρά που επιλέχθηκε ήταν πολύ καλή και καθιστούσε τα κείμενα ευανάγνωστα.

Συγκεκριμένα αναφέρουν :

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

E3 : ευανάγνωστο

E9 : Η γραμματοσειρά ήταν πολύ καλή

E10 : Η γραμματοσειρά, επίσης, ήταν πολύ καλή

E12 : η ευδιάκριτη γραμματοσειρά των κειμένων

E13 : ευανάγνωστη γραμματοσειρά

5.7 Συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα που συγκεντρώθηκαν μετά την ολοκλήρωση της ερευνητικής διαδικασίας, δείχνουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στο παρόν επιμορφωτικό πρόγραμμα στα πλαίσια της συγκεκριμένης μεταπτυχιακής εργασίας, ικανοποίησε τους συμμετέχοντες στους βασικούς τομείς προς διερεύνηση.

Αναλυτικότερα ως προς τον 1^ο Άξονα σχετικά με τη διοικητική επιμόρφωση των συμμετεχόντων, η πλειοψηφία τους θεωρεί ελλιπής την παρεχόμενη επιμόρφωση, ενώ η ανάγκη για δια βίου μάθηση είναι διαρκής. Πολλοί καταφεύγουν σε προσωπική αναζήτηση τρόπων και πηγών επιμόρφωσης, ενώ στο μέλλον θα επιθυμούσαν να παρακολουθήσουν ένα παρόμοιο πρόγραμμα αφού αρκετοί από αυτούς ανέφεραν ότι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να είναι διαρκής.

Ως προς τον 2^ο Άξονα για την επιμόρφωση αυτής της μορφής, η πλειονότητα των συμμετεχόντων το χαρακτήρισε καινοτόμο, ενώ αναφέρθηκε στη χωροχρονική ανεξαρτησία και στην αυτονομία που τους παρέχει ένα εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα καθώς και στη διαθεσιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού. Σε γενικές γραμμές δεν έχουμε αρνητικές αναφορές, ενώ σε ερώτηση σχετικά με την επικοινωνία επιμορφωτή- επιμορφούμενου, ένα από τα βασικότερα στοιχεία για την αποτελεσματικότητα ενός εξ αποστάσεως επιμορφωτικού προγράμματος, οι επιμορφούμενοι έδειξαν ικανοποιημένοι από την άμεση και έγκαιρη επικοινωνία.

Στον 3^ο Άξονα όπου διερευνώνται οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού, αναφέρουν ότι ο τρόπος που είναι σχεδιασμένο το εκπαιδευτικό υλικό, σε συνδυασμό με τις εικόνες, τα βίντεο αλλά και τις ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: *Διπλωματική Εργασία*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

στοχευμένες δραστηριότητες βοήθησαν στο να κατανοήσουν καλύτερα την παρεχόμενη γνώση, η άμεση ανατροφοδότηση τους βοήθησε να κάνουν αυτοαξιολόγηση ενώ τους προσέφεραν τα απαραίτητα κίνητρα να προχωρήσουν παρακάτω. Σημαντικό ρόλο στην κατανόηση της θεωρητικής γνώσης έπαιξε η συνάφεια της με καταστάσεις της σχολικής καθημερινότητας.

Στον 4^ο και τελευταίο Άξονα όπου διερευνώνται τα τεχνικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος επιμόρφωσης οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι το συνολικό περιβάλλον ήταν απλό και ελκυστικό, ενώ η χρήση εικόνων, βίντεο και γραφικών στοιχείων το έκανε ακόμα πιο ευχάριστο και ενδιαφέρον.

5.8 Συζήτηση

Στα πλαίσια της παρούσας Δ.Ε. έγινε προσπάθεια διερεύνησης των απόψεων των επιμορφούμενων στελεχών σχολικών μονάδων ύστερα από την συμμετοχή τους στο Εξ αποστάσεως επιμορφωτικό πρόγραμμα για την νομοθεσία και την διαδικασία έκδοσης των Αδειών. Ακολουθεί συζήτηση ανά ερευνητικό ερώτημα.

1^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού υλικού;

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα ζητείται από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν ολικά το εκπαιδευτικό υλικό. Μέσα από τις απαντήσεις τους αντιλαμβάνεται κανείς την θετική στάση απέναντι σε ένα εκπαιδευτικό υλικό σχεδιασμένο με τις αρχές της Εξαε, το οποίο καθοδηγεί την μελέτη του εκπαιδευόμενου, προάγει την αποκαλυπτική μέθοδο μάθησης, επεξηγεί και παρέχει άμεση ανατροφοδότηση ενθαρρύνοντας και διευκολύνοντας την αυτοαξιολόγηση, ενώ παράλληλα παρέχει στον συμμετέχοντα την δυνατότητα επιλογής του τύπου ,του χρόνου και του ρυθμού μελέτης, ακολουθώντας τις επιταγές της σύγχρονης κοινωνίας και των σημερινών αναγκών.

2^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για το περιβάλλον επιμόρφωσης;

Από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων διαφαίνεται η ικανοποίηση σε μεγάλο βαθμό για όλα τα δομικά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού. Θεωρούν ότι ο συνδυασμός εικόνας, ήχου και ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: *.Διπλωματική Εργασία*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα: Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές εκπαιδευτικούς.

γραφικών χαρακτηριστικών δημιουργούν ένα περιβάλλον με διαδραστικότητα, ευχάριστο και άμεσο.

3^ο ερευνητικό ερώτημα : Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση;

Οι απόψεις των ερωτώμενων είναι θετικές σχετικά με την επιμόρφωση μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Θεωρούν ότι μπορούν να καλυφθούν οι ανάγκες ενός επιμορφωτικού προγράμματος με τη χρήση αυτής της μεθόδου κάτι που έχει αναφερθεί και σε άλλες έρευνες στο παρελθόν. Η πλειοψηφία των ερωτώμενων αναφέρεται στην χωροχρονική ευελιξία που τους παρέχει αυτή η μορφή μάθησης, καθώς και στην διαθεσιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού αφού μπορείς να τον μελετήσεις οποιαδήποτε στιγμή αφού είναι ανεβασμένο στην πλατφόρμα και παραμένει εκεί. Ενώ υπάρχει φυσική απόσταση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, οι ερωτώμενοι εκφράστηκαν θετικά για την επικοινωνία με την επιμορφώτρια χαρακτηρίζοντας την έγκαιρη και άμεση, αναπτύσσοντα έτσι τους κατάλληλους δεσμούς μειώνοντας την πιθανότητα εγκατάλειψης.

Καταλήγοντας θα μπορούσε αυτή η μορφή επιμόρφωσης να καλύψει τις βασικές επιμορφωτικές ανάγκες του κλάδου, ακλουθώντας τις προσταγές των καιρών. Όλοι οι συμμετέχοντες ήταν θετικοί απέναντι σε μια επιμόρφωση αυτής της μορφής αλλά σωστά δομημένη και μελετημένη, ενώ αρκετοί ανέφεραν ότι η συγκεκριμένη επιμόρφωση θα πρέπει να αποτελέσει βασική επιμόρφωση των υποψήφιων στελεχών σχολικών μονάδων.

6. Μελλοντική έρευνα-περιορισμοί

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας βασίστηκε στην αξιολόγηση ενός εξ αποστάσεως επιμορφωτικού περιβάλλοντος για τη νομοθεσία και την έκδοση αδειών το οποίο απευθυνόταν σε στελέχη σχολικών μονάδων. Το δείγμα της έρευνας επιλέχθηκε με τη μέθοδο δειγματοληψίας κριτηρίου, που είχε σαν στόχο την σε βάθος διερεύνηση των απόψεων των συμμετεχόντων. Αυτό σημαίνει ότι τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευθούν, αλλά έχουν το χαρακτήρα ενδείξεων. Επιπλέον δεν δόθηκε αρχικό ερωτηματολόγιο, ενώ υπήρξε αδυναμία σύγκρισης με άλλες έρευνες. Τέλος η διαδικασία πραγματοποιήθηκε σε διάστημα ενός μήνα έχοντας έτσι χρονική πίεση.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Εκτιμούμε ότι η παρούσα εργασία έθεσε τις βάσεις για περαιτέρω έρευνα με συνδυαστικές μεθόδους έρευνας, ποιοτική και ποσοτική, γύρω από τη δημιουργία και εφαρμογή επιμορφωτικών προγραμμάτων για στελέχη σχολικών μονάδων με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Άλλωστε σε μελλοντική έρευνα, στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό μπορούν να γίνουν προσθήκες ώστε να αποτελέσει έναν πλήρη οδηγό σχετικά με τη νομοθεσία και έκδοση των αδειών στο σύνολό τους. Επιπλέον θα μπορούσαν να δημιουργηθούν παρόμοια εκπαιδευτικά υλικά με την μέθοδο της εξεα και σε άλλα διοικητικά θέματα. Θα μπορούσε να εφαρμοστεί στο σύνολο των σχολικών μονάδων στο Ν.Χανίων ή στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο λαμβάνοντας περισσότερα συμπεράσματα. Ακόμη θα μπορούσε να εφαρμοστεί και να γίνει λήψη δεδομένων ανά κατηγορία (μόνιμο-αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, ολιγοθέσια – πολυθέσια σχολεία) . Ενώ τέλος θα μπορούσε να διερευνηθεί εάν ο βαθμός εξοικείωσης των συμμετεχόντων στην χρήση των ΤΠΕ, συμβάλλει στην πρόσληψη του περιεχομένου του συγκεκριμένου Ε.Υ.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Βιβλιογραφία

- ADEC Guiding Principles for Distance Learning and Teaching, (1999). American Distance Education Consortium.
- Anastasiades, P. S., & Kotsidis, K. (2013). The Challenges of Web 2.0 for Education in Greece: A Review of the Literature. *International Journal of Web-Based Learning and Teaching Technologies (IJWLTT)*, 8(4), 19-33.
- Anderson ,T., & Dron, J. (2011) . Three Generations of Distance Education Pedagogy.
(<http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/890/1663>)
- Bassey, M. (1990). “On the nature of research in education (part 1)”, *Research Intelligence, BERA Newsletter no.36, Summer*.
- Berelson, B. (1971). *Content Analysis in communication research*. New York: Hafner Publishing Company.
- Bonk, C., & Graham, C. (2006). *Handbook of blended learning environments*. San Francisco: Pfeiffer.
- Brookfield, St. (1996). *Adult Learning: An Overview*. In: A. Tuijnman (Ed.), *International Encyclopedia of Adult Education and Training* (p. 375-380). Oxford: Pergamon.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008). *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. *Educational Research* (Vol. 4). <https://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004>
- Davies, C., (1977). *Open Learning systems for mature students*. Council for Educational Technology. Dorset
- Driscoll, M. (2002). Blended learning: Let’s get beyond the hype. *E-learning*, 1(4), 1-4.
- Dziuban, C. D., Hartman, J. L., & Moskal, P. D. (2004). Blended learning. *EDUCAUSE Center for Applied Research Bulletin*, 7(1), 12.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Garrison, D.R. & Anderson, T. (2003). *E-Learning in the 21st Century: A Framework for Research and Practice*. London: Routledge Falmer
- Garrison, D.R., & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), 7-13.
- Gregorio, S. (2009), *Introduction to Atlas.ti Software for Qualitative Data Analysis*, London: SdG Associates.
- Griffin, C. (2006a). Η δια βίου μάθηση ως πολιτική, στρατηγική και πολιτισμική πρακτική. [Μτφρ. Γ. Α. Κουλαουζίδης] . Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Hiemstra, R., & Sisco, B. (1990). *Individualizing instruction: Making learning personal, empowering, and successful*. San Francisco: Jossey-Bass, 1990. (<http://roghiemstra.com/iiindex.html>)
- Holmberg, B. (1977). *Distance Education: A Survey and Bibliography*. London: Kogan Page.
- Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ αποστάσεως: θεωρία και πράξη*. Μετάφραση: Σπύρος Πανέτσος, Αθήνα: Έλλην.
- Holmbreg, B. (1986). *Growth and structure of distance education*. London: Croom Helm.
<https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00259.x>
- Hui-Chun, C., Gwo-Jen, H., Chin-Chung, T., & Nian-Shing, C. (2009). An innovative approach for promoting information exchanges and sharing in a Web 2.0-based learning environment. *Interactive Learning Environments*, 17(4), 311–323.
- Jarvis, P. (2007). *Οι θεμελιωτές της εκπαίδευσης ενηλίκων*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Keegan, D. (1986). *The foundations of distance education*. London: Croom Helm.
- Keegan, D. (1996). *Foundations of distance education (3rd Ed.)* New York, NY: Routledge.
- Keegan, D. (2000). *Οι Βασικές Αρχές της Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Μτφρ. Αλ. Μελίστα. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Kilpatrick, S., Barrett, M. & Jones, T. (2003). *Defining Learning Communities*. Faculty of Education, University of Tasmania, Australia
<https://www.aare.edu.au/data/publications/2003/jon03441.pdf>
- Knowles M. (1970). *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus Pedagogy*, Association Press, New York.
- Knowles, M. S. (1978). *The Adult Learner: A Neglected Species*. 2nd Edition. Houston, Texas. Gulf Publishing Company.
- Kolb, D. A. (1985). *Learning-style inventory: Self-scoring inventory and interpretation booklet*. TRG Hay/McBer.
- Kolb, D. A. (2006). *Experiential learning: experience as the source of learning and development*. Prentice Hall, Inc., (1984), 20–38.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-7506-7223-8.50017-4>
- Koliba, C., & Gajda, R. (2009). “Communities of practice” as an analytical construct: Implications for theory and practice. *International Journal of Public Administration*, 32(2), 97–135.
<https://doi.org/10.1080/01900690802385192>
- Lionarakis, A. (1998). *Polymorphic Education: A Pedagogical framework for open and distance learning*. In: A. Szucs & A. Wagner. *Universities in a Digital Era – Transformation, Innovation and Tradition – Roles and Perspectives of Open and Distance Learning*, European Distance Education Network, University of Bologna, pp. 449-505.
- Lockwood, F. (1995). *Open and distance learning today*. London: Kogan Page.
- Mayer, R.E. (2005). Principles based on social cues: Personalization, voice, and image principles. In R.E. Mayer (Ed.), *The Cambridge handbook of multimedia learning*, (pp. 201–212). Cambridge University Press.
- Moore, M. G. (1993). Theory of transactional distance. In D. Keegan (ed.), *Theoretical principles of distance education* (pp. 22-38). New York: Routledge.
- Moore, M. G., & Kearsley, G. (2012). *Distance education: A systematic view of online learning*. United Kingdom: Wadsworth Cengage Learning.

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Race, P. (1999). *Το εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- Richards, J. C. (2010). Master's Students' Challenges, Achievements, and Professional Development. *The Qualitative Report*, 15(2), 318-339. (<https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol15/iss2/6/>)
- Rogers, A. (1999). *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων*. (μτφ. Μ. Παπαδοπούλου & Μ. Τόμπρου). Αθήνα: Μεταίχμιο
- Rumble, G. (1989). *On-line Costs: Interactivity at a price*. Mindwave: Communication, Computers and Distance Education, Oxford: Pergamon.
- Saba, F. (2005). Critical issues in distance education: A report from the United States, *Distance Education*, 26 (2) pp. 36-68
- Sherry, L. (1996). Issues in Distance Learning. *International Journal of Educational Telecommunications*, 1 (4), pp. 337-365.
- Simonson, M. (2003). Definition of the field. *Quarterly Review of Distance Education*, 4(1), vii–viii.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2008). Foundations of distance education. *Teaching and Learning at a Distance: Foundations of Distance Education*. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.90.4.644>
- Tough, A. (1979). *The adult's learning projects: A fresh approach to theory and practice in adult learning*. Ontario Inst. for Studies in Education.
- Wang Y & N.-S. Chen (2009) Criteria for evaluating synchronous learning management systems: arguments from the distance language classroom, *Computer Assisted Language Learning*, 22:1, 1-18, DOI: [10.1080/09588220802613773](https://doi.org/10.1080/09588220802613773)
- Wenger, E. (2010). Communities of practice and social learning systems: The career of a concept. *Social Learning Systems and Communities of Practice*, 179–198. https://doi.org/10.1007/978-1-84996-133-2_11

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Wedemeyer, C.A. (1973). *Characteristics of Open Learning Systems*. Washington, D.C.
- Wedemeyer, C.A. (1977). 'Independent study', in A.S. Knowles (ed.). *The International Encyclopedia of Higher Education*, Boston: North eastern University.
- Αναστασιάδης, Θ. (2016) "Εξ αποστάσεως επιμόρφωση εκπαιδευτικών: μοντέλα σχεδιασμού και οργάνωσης" Στο: Γ. Σαλονικίδης (επιμ.), 4ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Κεντρικής Μακεδονίας για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στη Διδακτική Πράξη "Τεχνολογίες, Τέχνες & Πολιτισμός στην Εκπαίδευση", Τόμος Α' (σ.275-282). Θεσσαλονίκη: Υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας Έρευνας & Θρησκευμάτων
- Αναστασιάδης, Θ. & Μανούσου, Ε. (2017). Η συμβολή των νέων τεχνολογιών στην επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ζητήματα ανάπτυξης και οργάνωσης. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9, 182-190. Holmberg, B. (2002). *Εκπαίδευση εξ Αποστάσεως. Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην
- Αναστασιάδης, Π. (2000). *Στον Αιώνα της Πληροφορίας*. Αθήνα, Λιβάνης.
- Αναστασιάδης, Π. (2006). *Περιβάλλοντα Μάθησης στο Διαδίκτυο και Εκπαίδευση από Απόσταση*. Στο Α. Λιοναράκης, (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση: Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σελ. 108-143). Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης, Π. (2007). Οι προηγμένες μαθησιακές τεχνολογίες σύγχρονης και ασύγχρονης μετάδοσης στην υπηρεσία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης: ζητήματα σχεδιασμού και υλοποίησης συστήματος μικτής μάθησης (Blended Learning) για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της ομογένειας. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), 4ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμ. Β (σ. 628- 649). Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης, Π. (2014). Η Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ελληνόγλωσση διαπολιτισμική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στη Διασπορά». Στο Χατζηδάκη Α, ΠΜΣ «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)»: *Διπλωματική Εργασία*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Σπαντιδάκης Γ, Αναστασιάδης Π (Επ.), Ελληνόγλωσση Εκπαίδευση και Ηλεκτρονική Μάθηση στη Διασπορά- Σχεδιασμός και Ανάπτυξη ενός διαδικτυακού μαθησιακού περιβάλλοντος. ΕΔΙΑΜΜΕ ΡΕΘΥΜΝΟ.

Αναστασιάδης, Π. (2016). Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου (e-Learning). Από τη θεωρία στην πράξη. Αθήνα: Gutenberg

Αναστασιάδης, Π. & Κωτσίδης, Κ. (2017). Παιδαγωγικός Σχεδιασμός και Υλοποίηση Εξ αποστάσεως προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών : Η Αξιοποίηση του web 2.0 στο Σύγχρονο Σχολείο» με έμφαση στη συνεργασία και την δημιουργικότητα. Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, 9, 116-137

Ανδρέου, Α.(2004) Η εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Στο: Αναστασιάδης (επιμ.). Δια Βίου και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Πρακτικά εισηγήσεων 1ης Πανελλήνιας Δημερίδας με Διεθνή Συμμετοχή. Ρέθυμνο: Πανεπιστήμιο Κρήτης, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Βάμβουκας, Μ. (1977). Τα κίνητρα και η σημασία της συνειδητοποιήσεώς τους για την επιλογή και εξάσκηση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος. Αθήνα : Ελληνοχριστιανική αγωγή.

Βάμβουκας, Μ. (1998). Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Βασάλα, Π. (2005). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές. Στο Α Λιοναράκης (επιμ.), Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση Θεσμοί και λειτουργίες, (σ.σ.. 53-78). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Βεργίδης, Δ. (1994). Κοινωνικο-οικονομικές εξελίξεις και στρατηγικές εκπαίδευσης/κατάρτισης ενηλίκων στην Ελλάδα. *Νέα Κοινωνιολογία*, 19, 65-76.

Γκάτζουλας, Ν., & Μανούσου, Ε. (2016). Εξ αποστάσεως επιμόρφωση, επαγγελματική ανάπτυξη και επαγγελματική ικανοποίηση. Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως

- Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία, 11(1), 72-87.
doi:<http://dx.doi.org/10.12681/jode.9821>
- Τσαρη,Φ. & Πουρκός,Μ. (2015). Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/5826>
- Ιωάννου, Ν. & Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2008). Οι ενεργητικές εκπαιδευτικές τεχνικές στη διδακτική πράξη της εκπαίδευσης ενηλίκων.10ο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρείας Κύπρου. Καμπουράκης, Γ., & Λουκής, Ε. (2006). e-λεκτρονική μάθηση. *εκδόσεις Κλειδάριθμος*, 11, 4-11.
- Καραλής, Θ. (2013). Κίνητρα και Εμπόδια για τη Συμμετοχή των Ενηλίκων στη Δια βίου Εκπαίδευση. Αθήνα: ΙΝΕ ΓΣΕΕ και ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- Κιουλάνης, Σ., Παναγιωτίδου, Α., & Βαλκάνος, Ε. (2016). Ενίσχυση της αλληλεπίδρασης σε διαδικτυακά περιβάλλοντα μάθησης μέσω εικονικών συμμετεχόντων. Στο Π. Αναστασιάδης (Επιμ.), Εξ Αποστάσεως Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών με τη χρήση προηγμένων μαθησιακών τεχνολογιών διαδικτύου (e-Learning). Από τη θεωρία στην πράξη. (σσ. 176-212). Αθήνα: Gutenberg.
- Κιουλάνης, Σ. (2007). Δημιουργία Περιβάλλοντος Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης Στην Επιμόρφωση των Θεολόγων Εκπαιδευτικών. Εμπειρική Έρευνα. (Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή). Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη
- Κόκκος, Α. (1998). Αρχές Μάθησης Ενηλίκων. Στο: Ανοικτή εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Σχέσεις διδασκόντων-διδασκομένων. Τόμος Β(σ.σ. 19-51). Πάτρα:ΕΑΠ.
- Κόκκος, Α. & Λιοναράκης, Α. (1998). Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Τόμος Β. Σχέσεις διδασκόντων - διδασκομένων. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Κόκκος, Α. (2005). Εκπαίδευση ενηλίκων : Ανιχνεύοντας το πεδίο. Αθήνα:Μεταίχμιο.
- Κοντάκος, Α. & Γκόβαρης, Χ. (2006). *Εκπαίδευση Ενηλίκων*. 1. Εκπαίδευση ή παιδαγωγική ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα;. ΙΔΕΚΕ. Ανακτήθηκε από: <http://repository.edulll.gr/edulll/handle/10795/777>

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

- Λιοναράκης, Α. (1998). Ιδρύματα Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ. (Επιμ.). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Τόμος Α, (σσ. 143-243). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. (1999). Εξ αποστάσεως και συμβατική εκπαίδευση: συγκλίνουσες ή αποκλίνουσες δυνάμεις; Στο: Η ανοικτή και εξ αποστάσεως επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, Ομοσπονδία Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Ελλάδας (Ο.Ι.Ε.Λ.Ε.), Αθήνα.
- Λιοναράκης, Α. (2001). «Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε;». 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Πάτρα.
- Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση: Προβληματισμοί για μία ποιοτική προσέγγιση σχεδιασμού διδακτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (σσ. 33-52). Αθήνα: Προπομπός.
- Λιοναράκης, Α. (2005). Ανοικτή και εξ Αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. Στο Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
- Λιοναράκης, Α. & Φραγκάκη, Μ. (2010). Πολυμορφικό Μοντέλο μιας Κριτικής Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης: Μορφές και Δομικά στοιχεία μιας Ποιοτικής Νοηματοδοτημένης Μάθησης από Απόσταση. Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση. Τόμος 2, Τεύχος 1, (σσ. 29-52). Αθήνα:Κλειδάριθμος.
- Λυκουργιώτης Α. (1998-1999b). Αρθρωτό Σύστημα, στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης Α., Μακράκης Β., Ματραλής Χ., Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Θεσμοί και Λειτουργίες, τ. Α΄. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 81-94.
- Μανούσου, Ε., Κοντογεωργάκου, Β., Γεωργιάδη, Ε., & Κόκκαλη, Α. (2017). Παιδαγωγικό υλικό στην σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη Περίπτωσης: το εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό Κέντρο της Βικτώρια στην Αυστραλία. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή*

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική
Τεχνολογία, 13(1), 5-25.

- Μαυροειδής, Η., Γκικόσος, Ι., & Κουτσούμπα, Μ. (2014). Επισκόπηση θεωρητικών εννοιών στην εκπαίδευση από απόσταση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 10(1), 88-100. doi:http://dx.doi.org/10.12681/jode.9814
- Μουζάκης Χ. (2006). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Παραδείγματα και περιπτώσεις εφαρμογής. Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).
- Μπομπολάκης, Χ. (2018). *Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΣΤΗΝ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ & ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ*, (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο
- Πετροπούλου, Ο. Χ. (2011). Αξιοποίηση δεικτών ανάλυσης διαδραστικότητας σε περιβάλλοντα ηλεκτρονικής μάθησης για την αξιολόγηση της επίδοσης των εκπαιδευόμενων.
- Σαββάκη, Α.(2018). *ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ, ΜΕ ΘΕΜΑ: Η ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ*, (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο
- Σιδηρόπουλος, Δ. (2018). *Εκπαίδευση ενηλίκων και εκπαίδευση από απόσταση: Νέες προκλήσεις για το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας*. Ανακτήθηκε , από: <http://auth.academia.edu/DimitrisSidiropoulos>
- Σοφός, Α., Κώστας, Α., Παράσχου, Β., (2015). Online εξ αποστάσεως εκπαίδευση. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/182>
- Σπαντιδάκης, Ι., Αναστασιάδης, Π., & Βασαρμίδου, Δ. (2013). Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ). Στο: Α.Λιοναράκης (Επιμ) Πρακτικά του 5ου Διεθνούς

Μαρκετάκη Αθηνά, Σχεδιασμός, ανάπτυξη και αποτίμηση
ολοκληρωμένου περιβάλλοντος εξ
αποστάσεως επιμόρφωσης Διευθυντών σχολικών μονάδων με θέμα:
Νομοθεσία και έκδοση αδειών για μόνιμους και αναπληρωτές
εκπαιδευτικούς.

Συνεδρίου Ανοικτής & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, Ελληνικό
Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής & εξ Αποστάσεως
Εκπαίδευσης. Αθήνα Νοέμβριος 2013, 7(4Α).

Σφακιωτάκη, Κ. (2017). Ο ρόλος της οργάνωση μελέτης στην εξ αποστάσεως
εκπαίδευση. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως
Εκπαίδευση*, 9(2Α), 14-25.

Τσικινά, Β. (2018). *ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΧΡΗΣΗΣ MySchool-
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ & ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ
ΥΛΙΚΟΥ ΣΕ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ
MySchool* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο
Κρήτης, Ρέθυμνο

Φλογαΐτη, Ε. & Βασάλα, Π. (2002). Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ανοικτή
και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.)
Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ
Αποστάσεως Εκπαίδευση. Πάτρα: ΕΑΠ.

Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή
εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης:
διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου. Αδημοσίευτη
Διδακτορική Διατριβή. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Χαρτοφύλακα, Α.Μ. (2011). Η διασφάλιση ποιότητας στην παραγωγή
εκπαιδευτικού υλικού Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης:
διαμόρφωση κριτηρίων ποιότητας περιεχομένου. *Αδημοσίευτη
Διδακτορική Διατριβή*. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.